

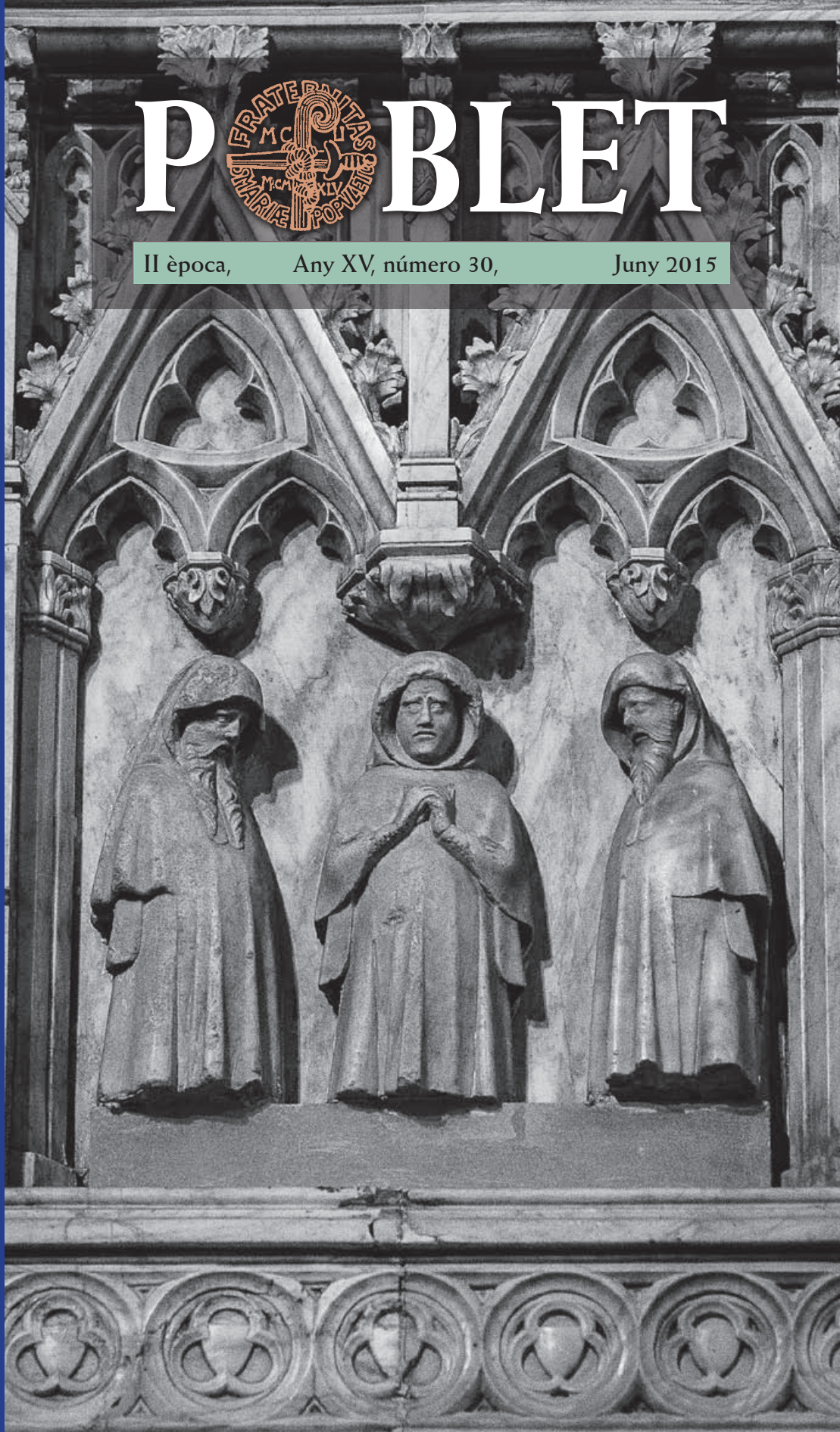
GERMANDAT DEL MONESTIR CISTERCENC DE SANTA MARIA DE POBLET

P BLET

II època,

Any XV, número 30,

Juny 2015

Sumari

EDITORIAL	1	L'ENTREVISTA MARGARITA BOFARULL BUÑUEL Octavi Vilà	54
EL PÒRTIC DE L'ABAT EL TEU DÉU ÉS UN DÉU CRISTIÀ? ¿TU DIOS ES UN DIOS CRISTIANO? Josep Alegre, Abat	2	LA PORTADA Jesús M. Oliver	59
GERMANDAT CRÒNICA DEL RECÉS D'ADVENT 2014 Bernat Folcrà	5	CRÒNICA DE LA COMUNITAT De novembre de 2014 a abril de 2015 Xavier Guanter	60
NADAL ENS DESCOL·LOCA Josep Maria Recasens	8	PER SOMRIURE Fer	66
LA FE IL·LUMINA LA VIDA Cristòfol-A. Trepat	16	LA RODA DELS DIES <ul style="list-style-type: none">• ORDENACIÓ PRESBITERAL DE FRA OCTAVI VILÀ MAYO• PRESENTACIÓ DE LA NOVA EDICIÓ DEL LLIBRE "HISTÒRIA DE POBLET" DEL P. AGUSTÍ ALTISENT• ACTE DE LA DONACIÓ A POBLET DEL LLEGAT DEL PROFESSOR PAUL PRESTON• PRESENTACIÓ DEL LLIBRE QUÈ VOL DIR QUE LA BÍBLIA ÉS PARaula DE DÉU?	67-70
APUNTS SOBRE LES HUMANITATS Joan Colom	20	INVITACIÓ A LA LECTURA BREUS COMENTARIS D'ALGUNS LLIBRES PER A CONVIDAR A LA LECTURA Lina Zulueta / Cristòfol-A. Trepat	71
ESCOLA DE PREGÀRIA LES ARRELS DE LA MEDITACIÓ CRISTIANA Marco Schorlemmer	22	RESSENYA HISTÒRIA DE POBLET Jordi Rius	74
LA VINYA DE L'AMIC I DE L'AMAT Lluís Solà	28	DÉU A LA XARXA CREURE I SABER Mar Galceran	76
RELIGIÓ I CIÈNCIES NATURALS LA RAÓ BIOLÒGICA COM A COMPONENT DE LA RAÓ CÒSMICA David Jou	37		
A FONTS EDUCAR EN ELS VALORS IMMATERIALS DEL PATRIMONI RELIGIÓS Tània Martínez	45		
MÓN MONÀSTIC EL FESTIVAL DE MÚSICA ANTIGA I EL FESTIVAL INTERNACIONAL ORGUES DE POBLET Lluc Torcal	51		

Director: Cristòfol-A. Trepat

Consell de Redacció: Josep Alegre, Abat
Xavier Alonso
Josep M. Recasens
Lina Zulueta
Sam Soler
Tomàs Bataller

Portada: Detall Tombes Reials
(fotografia: Sam Soler)

Edita:

Germandat del
Monestir Cistercenc
de Santa Maria
de Poblet.

Realització: T.G.A.,
Técnicas Gráficas Aplicadas, S.L.
Tel. 629 831 307
t.g.a.sl@telefonica.net

Disseny-Maquetació: Pau Benito

Preu subscripció (2 números): 25 €

Número solt: 15 €

Dipòsit legal: T-60/2001 - ISSN 1577-4104

Sembla que aquest 2015 serà un any de canvis sensibles en la gestió política de l'Estat, en general, i de Catalunya en particular, a causa de les diverses convocatòries electorals previstes. Ja hem vist que a Andalusia, al mes de març, i en les autonòmiques i locals del mes de maig, s'han produït canvis importants en governs regionals i Ajuntaments. Creiem que és una mostra de salut democràtica, tot i que, per diverses raons, la nostra democràcia encara no sigui de prou qualitat. L'opac finançament dels partits, els costos de les campanyes i el seu estil de perfil baix, i el sistema de llistes tancades que fan dels diputats electes servidors del secretari d'organització i no dels electors, serien aspectes, entre d'altres, que caldria millorar amb urgència per sanejar la nostra democràcia.

Tanmateix no podem ser optimistes. Els canvis en la gestió política són conseqüència de la tensa i molt difícil situació social que estem vivint i del fet que les polítiques dels governs que hem tingut, o que encara tenim, no han aconseguit aportar-hi una solució dignament humana. Tot i que sembla que les xifres macroeconòmiques indiquen una certa recuperació, els dolors i servituds derivades de la duríssima crisi que va esclatar el 2007 continuen en llaga viva i no es preveu que millorin la situació real de les persones ni a curt ni a mitjà termini. Hi ha molt de dolor. I no ho podem menystenir.

Algunes de les dades que podem recollir d'institucions oficials (INE, OCDE, Càritas...) són contundents. L'atur juvenil està per damunt del 51% (44% el 2011) i el nombre de desocupats en aquest sector de població en els darrers tres anys ha augmentat en més de 285.000 persones. L'èxode a l'estranger de joves llicenciats i doctorats no para de créixer. Es continua destruint ocupació fixa mentre augmenta lleugerament la precària. Més de 2.400.000 infants estan, en el conjunt d'Espanya, per dessota del llindar de la pobresa. El 22% de les llars espanyoles viuen també gairebé en la pobresa. Com a conseqüència de la reforma laboral s'han perdut, de fet, alguns dels drets bàsics dels treballadors. ¿Qui gosa reivindicar cap dret bàsic si tens una contractació temporal i saps que si protestes per poc que sigui no se't renovarà el contracte? La crisi, a més, ha colpejat les classes mitjanes que han vist reduïts els seus efectius i veuen com els seus joves no troben cap feina adequada a la seva preparació. I al costat de tot això la corrupció—durant l'any 2014 es comptabilitzen un total de 1.845 aparicions diàries de mitja plana o més en vuit diaris espanyols de gran tirada sobre corrupció política i econòmica— i, molt especialment l'increment de la desigualtat. Espanya, segons la OCDE, és el país on més ha crescut la desigualtat durant la crisi.

Si bé no podem ser massa optimistes de moment, com a cristians hem de ser esperançats. I en la mesura de les possibilitats de cadascú hem d'actuar responsablement en la participació política quan hi som convocats. No hi ha cap partit o coalició que sigui íntegrament cristià. Cada formació política posa l'èmfasi més o menys en determinades qüestions pròpies de la nostra fe però no en d'altres. És tasca, doncs, de la nostra consciència discernir allò que ens sembla millor i actuar en conseqüència. I, per descomptat, és un requeriment de la nostra fe cultivar el respecte a les persones i a les seves idees, i postular el diàleg de manera permanent com a programa polític general per resoldre els diversos contenciosos públics i els diversos xocs d'interessos legítims i defugir les imposicions acompanyades de prepotència aprofitant l'ocupació de qualsevol lloc de poder.

En els temps que vivim convé molt meditar les paraules de la carta de sant Jaume i obrar consegüentment: *Si un germà o una germana no tenen vestits i els falta l'aliment de cada dia i algú de vosaltres els diu "anew-vos-en en pau, abrigueu-vos i alimenteu-vos" però no els dona allò que ne-cessiten, de què servirà?* (Jm 2,15-16).

EL TEU DÉU ÉS UN DÉU CRISTIÀ?

Amb aquesta pregunta comença el teòleg Bruno Forte el seu esplèndid llibre titulat *Trinitat com a història*. Jo vaig fer una pregunta en diverses reunions de grup amb un altre interrogant que Bruno Forte es fa a continuació: *si baguéssim de suprimir un dia la doctrina de la Trinitat per haver descobert que és falsa, canviaria la fe dels cristians?* L'actitud en el grup, en principi, va ser de sorpresa i, després d'uns moments de silenci, acabava en una divisió d'opinions.

És important que nosaltres, atès que la nostra fe gira al voltant d'un Déu que s'ha revestit de la nostra naturalesa humana, ens fem aquesta pregunta. Perquè la fe cristiana no és un conjunt de veritats, sinó la relació amb una persona. *No es comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó per l'encontre amb una Persona, Crist, que dona un nou horitzó a la vida, i amb això una orientació decisiva* (Benet XVI, *Deus Caritas est*, 1).

Viure una relació profunda amb una persona no és tan sols viure les seves idees, o els seus sentiments, sinó assumir tota la seva riquesa personal, els seus valors... Crist ha assumit prèviament els valors de la nostra naturalesa i tot allò que aquesta comporta, llevat del pecat. D'aquesta manera pot dir-nos: *Jo sóc el camí...* (Jn 14,6).

L'home vol veure Déu. Necessita veure'l, conèixer-lo. I Déu, font de la vida, de l'amor, de tot allò que dona sentit i sabor a la vida, ha pres la iniciativa i s'ha acostat a l'home, com aquest no podia imaginar-s'ho.

El camí per a tot cristià és només un: Crist. Ell és el camí, és la veritable vida. Necessitem saciar-nos del pa de Crist quan estem famolencs i assedegats de la seva jus-

¿TU DIOS ES UN DIOS CRISTIANO?

Con esta pregunta comienza el teólogo Bruno Forte su espléndido libro titulado *Trinidad como historia*. Yo hice una pregunta en varias reuniones de grupo con otro interrogante que Bruno Forte se hace a continuación: *si tuviéramos que eliminar un día la doctrina de la Trinitad por haber descubierto que es falsa ¿cambiaría la fe de los cristianos?* La actitud del grupo, en principio, fue de sorpresa y, tras unos momentos de silencio, acababa en una división de opiniones.

Es importante que nosotros, cuya fe gira en torno a un Dios que se ha revestido de nuestra naturaleza humana, nos hagamos esta pregunta. Porque la fe cristiana no es un conjunto de verdades, sino la relación con una persona. *No se comienza a ser cristiano por una decisión ética o una gran idea, sino por el encuentro con una Persona, Cristo, que da un nuevo horizonte a la vida, y con ello una orientación decisiva* (Benedicto XVI a *Deus Caritas est*, nº 1).

Vivir una relación profunda con una persona no es un mero vivir sus ideas, o sus sentimientos, sino asumir toda su riqueza personal, sus valores... Cristo ha asumido previamente los valores de nuestra naturaleza y todo lo que está conlleva, excepto el pecado. De esta manera puede decirnos: *Yo soy el camino...* (Jn 14,6).

El hombre quiere ver a Dios. Necesita verlo, conocerlo. Y Dios, fuente de la vida, del amor, de todo aquello que da sentido y sabor a la vida, ha tomado la iniciativa y se ha acercado al hombre, como éste no podía imaginar.

El camino para todo cristiano es sólo uno: Cristo. Él es el camino, la verdadera vida. Necesitamos saciarnos del pan de

tícia, de contemplar el seu rostre... Ho estem? La saviesa de Déu es fa present enmig dels homes a través de l'encarnació d'aquest Crist que ens dirà: *Qui em veu a mi veu el Pare, qui em coneix a mi, coneix el Pare* (Jn 14,9).

Crist, el nostre camí, és Déu que s'ha anorreat a si mateix, prenent la forma d'esclau, perquè nosaltres, rebent Déu en forma d'home i creient en ell, arribem a ser fills de Déu (Fl 2,1s). No és movent-nos localment sinó amb els bons costums i assumint els ensenyaments, la saviesa, els gestos d'aquest Déu humà com ens posem en camí cap a la plenitud de vida.

Aquest Déu humà, profundament humà, i de profunda sensibilitat de cor cap a tot el que és humà, que és allò de més gran i bonic que ha sortit de les seves mans de Creador, ens mostra amb claredat el camí. Necessitem caminar a la llum de la vida. I quina és aquesta llum de la vida?

Crist, que va passar fent el bé curant ... (Ac 2) Som nosaltres testimonis d'aquest Crist?

Aquest Crist que va passar fent el bé, que no ha vingut a ser servit sinó a servir, a donar vida, a donar la vida, a estimar i ensenyar-nos a estimar i dir-nos que ens coneixeran en el fet que ens estimem els uns als altres... que no es va quedar en paraules sinó que en l'ensenyament d'aquest amor va dir: *jo dono la vida*. Ho va dir i ho va fer... Fins a arribar a l'expressió suprema d'aquest amor a la creu: *tot s'ha complert*, tornant al Pare l'Esperit que va moure tota la seva vida: *Donant un fort crit va lliurar l'Esperit*.

I aquest Esperit, el Pare el vessa sobre la humanitat, sobre la criatura creada perquè continuï l'obra del Fill. *Quan vingui l'Esperit que enviaré des del Pare us ho ensenyarà tot* (Jn 14,26).

Desaparegut humanament Jesús, amb la seva mort a la creu, els deixebles es retroben i romanen junts en oració fins que no arriba la força que els transforma i fa d'ells homes nous segons Crist, i així amb l'Esperit del

Cristo estando hambrientos y sedientos de su justicia, de contemplar su rostro... ¿Lo estamos? La sabiduría de Dios se hace presente en medio de los hombres a través de la encarnación de este Cristo que nos dirá: *Quien me ve a mi ve al Padre, quien me conoce, conoce al Padre* (Jn 14,9).

Cristo, nuestro camino, es Dios que se ha anonadado a sí mismo, tomando la forma de esclavo, para que nosotros, recibiendo a Dios en forma de hombre y creyendo en él, lleguemos a ser hijos de Dios (Fil 2,1s). No es moviéndonos localmente sino con las buenas costumbres y asumiendo las enseñanzas, la sabiduría, los gestos de este Dios humano como nos ponemos en camino hacia la plenitud de vida.

Este Dios humano, profundamente humano, y de profunda sensibilidad de corazón hacia todo lo humano, que es lo más grande y hermoso que ha salido de sus manos de Creador, nos muestra con claridad el camino. Necesitamos caminar a la luz de la vida. ¿Y cuál es esta luz de la vida?

Cristo, que pasó haciendo el bien curando... (Hech 2) ¿Somos nosotros testigos de este Cristo?

Este Cristo que pasó haciendo el bien, que no ha venido a ser servido sino a servir, a dar vida, a dar la vida, a amar y enseñarnos a amar y a decirnos que nos conocerán por el hecho de amarnos los unos a los otros, que no se quedó en palabras sino que en la enseñanza de este amor dijo: *yo doy mi vida*. Lo dijo y lo hizo... Hasta llegar a la expresión suprema de este amor en la cruz: *todo se ha cumplido*, devolviendo al Padre el Espíritu que movió toda su vida: *Dando un fuerte grito entregó el Espíritu*.

Y este Espíritu el Padre lo derrama sobre la humanidad, sobre la criatura creada para que continúe la obra del Hijo. *Cuando venga el Espíritu que yo enviaré desde el Padre os lo enseñará todo* (Jn 14,26).

Crist ressuscitat són els seus testimonis. Esperen pregant que desperti en ells l'Esperit d'amor i de comunió... Sabem esperar, pregant junts, fins que desperti en nosaltres l'Esperit que ja resideix en el nostre espai interior?

Tot el dinamisme de la nostra fe neix i es desenvolupa al voltant d'aquest misteri d'un Déu Trinitat. El nostre Déu no és un Déu solitari sinó un Déu Trinitat, un Déu comunió en l'amor que desplega el seu misteri a la vida de la humanitat per incorporar-nos a aquest dinamisme d'amor. *Tot un misteri de reconciliació que ens deixa amb claredat un missatge de reconciliació per dur a terme en el camí de la vida* (2Co 5,18s). El cristià que viu la seva fe alimentada en aquest misteri de la Trinitat revelada per Crist, és un servidor de la reconciliació, treballa sempre per la unitat, practicant així el missatge que ens ha deixat Crist amb la seva vida i la seva obra entre nosaltres: un MISSATGE DE RECONCILIACIÓ (2Co 5,18s).

Josep Alegre, abat

Desaparecido humanamente Jesús, con su muerte en la cruz, los discípulos vuelven a encontrarse y permanecen juntos en oración hasta que llega la fuerza que les transforma y hace de ellos hombres nuevos según Cristo, y así, con el Espíritu del Cristo resucitado, son sus testigos. Esperan orando que desperte en ellos el Espíritu de amor y de comunió... ¿Sabemos esperar, orando juntos, hasta que desperte en nosotros el Espíritu que ya reside en nuestro espacio interior?

Todo el dinamismo de nuestra fe nace y se desarrolla en torno a este misterio de un Dios Trinidad. Nuestro Dios no es un Dios solitario sino un Dios Trinidad, un Dios comunió en el amor que despliega su misterio en la vida de la humanidad para incorporarnos a ese dinamismo de amor. *Todo un misterio de reconciliación que nos deja con claridad un mensaje de reconciliación para llevar a cabo en el camino de la vida* (2Cor 5,18s). El cristiano que vive su fe alimentada en este misterio de la Trinidad revelada por Cristo, es un servidor de la reconciliación, trabaja siempre por la unidad, practicando así el mensaje que nos ha dejado Cristo con su vida y su obra entre nosotros: un MENSAJE DE RECONCILIACIÓN (2Cor 5,18s).

José Alegre, abad

CRÒNICA DEL RECÉS D'ADVENT 2014

El dia 20 de novembre es va celebrar el tradicional recés d'Advent convocat pel pare abat i la comunitat de Poblet. Ens en fa la crònica fra Bernat Folcrà, monjo de Poblet.

Introducció

A proposta del pare abat i de la comunitat del monestir, en el recés d'Advent del 2014 s'ha assajat un nou format amb la finalitat d'aconseguir més agilitat i participació dels germans.

El recés va començar, com és habitual, amb la missa conventual presidida pel pare abat, amb una nombrosa presència dels germans, acompanyats dels seus parents i amics.

Tota la resta de la jornada va estar centrada en un text de l'Esclatpura que ens va presentar el pare Josep Maria Recasens en una conferència que duia per títol *Nadal ens descol·loca*. El pare Josep Maria es va centrar en el text de la carta de sant Pau als Gàlates (Ga 4,4-5) en la qual, d'una manera sintètica, Pau, el convers de Tars, diu moltes coses interessants i molt adients per al temps d'Advent i de Nadal:

*'Quan va arribar la plenitud del temps,
Déu envià el seu Fill,
nascut d'una dona,
nascut sota la Llei,
perquè rescatés els qui vivíem sota la Llei
i rebéssim la condició de fills' (4,4-5).*

Juntament amb aquest text el pare Josep Maria va proposar una sèrie de textos relacionats per al treball en grups que es va realitzar un cop acabada la conferència (Mt 5, 17-19; Rm 8,14-17; Ef 1,3-12; Fp 2,5-11;

Jo 1,1-5.9-18; 3,16-21) a través dels quatre moments propis de la *lectio divina*: *lectio, meditatio, oratio* i *contemplatio*.

Cal tenir en compte que el text de Ga 4,4-5 és el testimoni més antic, sobri i dens del misteri del naixement de Jesús, on es posa de relleu la seva dimensió salvífica i el progrés de la història de la salvació fins que Crist neix d'una dona en la plenitud dels temps per alliberar-nos de la Llei. Com tota dada de l'Esclatpura, aquest text no ens ofereix tant una realitat històrica —que ho és— sinó que, per damunt de tot, ens fa una proposta encaminada a suscitar la fe de les persones i ajudar-les a creure i a madurar. El pare Josep Maria va desenvolupar aquest text de sant Pau com l'expressió de tres descol·locacions o formes d'actuar de Déu que sorprenen la mirada humana. La primera descol·locació és l'eternitat de Déu, la seva grandesa i la seva pedagogia del temps, un temps diví pacient i sense presses. La segona descol·locació és l'enviament del seu Fill: Jesús reflecteix i polaritza tota la paternitat del Pare. La tercera, finalment, és l'entrada de Jesús en la Història a partir d'un naixement virginal, encarnant-se en un poble que s'organitza entorn de la Llei revelada a Moisès en el Sinaí. Jesús es va ficar dins de la Llei per salvar l'home d'una Llei mal entesa.

Concloua l'exposició de la *lectio* dirigida pel pare Josep Maria els assistents ens vam organitzar en quatre grups de deu a quinze

persones per fer la *lectio divina* sobre el mateix text, o algun dels textos proposats, amb la presència d'un monjo moderador que va fer la lectura pausada del text en veu alta, suggerint alguns aspectes o pistes de lectura. A continuació a cada grup es va fer un diàleg-lectura sobre el text meditat i es van treure les conclusions que es posarien en comú a la tarda.

La pedagogia d'una carta d'amor

Tant el pare Josep Maria com cadascun dels monjos moderadors dels grups van fer una breu explicació de la pedagogia específica de cadascun dels passos de la *lectio divina* a fi de fruir de tota la seva riquesa. La *lectio* s'estructura en quatre passos.

Lectio: és el primer pas. Es tracta d'atendre a la literalitat del text. Cal respondre a la pregunta: què diu concretament el text bíblic literalment?

Meditatio: és la digestió que fa cadascú del text, segons la seva fisiologia espiritual, tot deixant-se interpel·lar per unes paraules que no van ser només pronunciades en el passat sinó que continuen adreçant-se a nosaltres avui. La pregunta que cal respondre és: què em diu avui el text bíblic?

Oratio: és el primer moviment del cor a propòsit del text que cerca donar una resposta al do rebut de Déu per fer un canvi de vida; és també petició, intercessió, agraïment i lloança que de retruc ens canvia a nosaltres mateixos.

La *lectio*, finalment, conclou amb la **contemplatio**, en la qual aprenem a mirar la realitat amb l'esguard de Déu i ens preguntem: quina conversió de vida ens demana el Senyor?

El filòsof danès Soren Kierkegaard va afirmar que *llegir la Bíblia és com si es llegís una carta d'amor*. La *lectio divina* és exactament això: llegir unes paraules d'amor que volen ser llegides com si vinguessin a nosaltres per

Llegir la Bíblia és com si es llegís una carta d'amor

primera vegada. Cal acollir-les amb una receptivitat i un silenci que trenqui els nostres esquemes.

Fer *lectio* no és produir idees sinó fer un exercici d'intuïció que travessa el sentit obvi del text. Dins de la gran tradició monàstica que va fins al segle XII, abans de l'escolàstica, llegir els llibres sagrats de les Escriptures i dels sants Pares era un exercici que tenia relació amb la feina del camp, amb l'agricultura.

Legere, llegir, vol dir recollir els grans del text, fer la collita. No es concebia, doncs, la relació del lector amb el llibre dins l'espai tancat d'un escriptori, sinó amb l'espai obert de la vida camperola, ja que la salmòdia monàstica de la pregària, *l'ora*, es perllongava en les activitats corporals del *labora* (treball).

Posada en comú

Els germans van participar en el rès de l'hora sexta amb la comunitat i van dinar a l'hostatgeria externa del monestir. Després de l'àpat es va realitzar un col·loqui on el moderador de cada grup va exposar el contingut de les experiències de la *lectio divina* efectuada al matí.

Algunes de les idees que es van recollir són les següents:

- Viure la fe amb els mateixos sentiments de Jesús porta a reconèixer les pròpies mancances. Estimar amb els mateixos sentiments de Jesús neix de la mateixa iniciativa divina que encén la flama de l'enamorament en els

cors i els obre a acollir la lògica de Déu, que no sempre és la lògica del món: fer-se no-res com Jesús, participar del misteri del seu abaixament i abocar la mirada cap als pobres i als qui són no-res en el nostre món.

- Viure la fe en el no-res de les coses més petites i ordinàries, aquelles coses humils que impregnen tota la vida d'una presència de Déu diversa i molt rica en cada persona i en cada circumstància.

- És molt important avui fer un esforç per unir l'acció amb la vida contemplativa, amb la meditació de la Paraula de Déu, de manera que l'acció no resti separada de la contemplació, sinó que es visqui d'acord amb la màxima de l'*ora et labora* de l'espiritualitat benedictina. El nostre temps exigeix acció, sobretot als joves, però s'hauria d'entendre que la contemplació pot comportar activitat, com ara assistir els pobres, a missions, etc. També hi ha vida contemplativa en l'acció.

- Respecte a la pregària personal es va dir que s'hauria de pensar més a lloar Déu i donar-li gràcies, i no tant, com fem sovint, a demanar. N'és l'exemple la primera part del *paternoster* quan diem "faci's la vostra voluntat". Parlar escoltant Déu, més que parlant només nosaltres. Però també per aconseguir això hi ha d'haver una gran disposició d'escolta, ja que Déu ens parla de moltes maneres, fins i tot en el silenci.

- Com a conclusió es va dir que el millor que podem donar de nosaltres mateixos als altres és el testimoniatge. Com deia fa anys l'arquebisbe de Tarragona, Dr. Torrella, *el cristià dona testimoni de Crist quan, en la seva vida de cada dia, demostra la coherència del seu comportament amb la fe que professa*. I com diu Jesús: *pels seus actes els coneixereu*. Potser l'Advent i el Nadal siguin el millor temps per intentar-ho, sobretot si aconseguíssim viure el Nadal cada dia i ser cristians a temps complet, és a dir, totes les hores del dia i tots els dies de l'any.

Més que conclusions, impressions

Vist aquest petit resum, pensem una mica en les impressions que s'han pogut percebre al llarg de la jornada.

S'ha pogut apreciar, en el recés d'aquest any, que hi ha un interès creixent. La gent no ve per passar un dia especial, conèixer amics i menjar junts, sinó pel desig d'ajudar-se mútuament sabent que comparteixen un viu interès pels valors monàstics, com la pregària, la meditació, la recerca incessant de pau en el cor, la solidaritat... Independentment del grau de pràctica religiosa, els participants del recés van qüestionar, en aquests temps difícils, temes sobre el sentit de la vida i de com viure-la.

Les persones participants en cadascun dels quatre grups van participar i es van animar mútuament, aportant respostes, fruit de les seves reflexions i de la seva pregària, amb interès per compartir-les a la llum de la Paraula de Déu.

Finalment el pare abat va distribuir als germans els exemplars de les Antífones de la O, amb el títol enguany de «La veu dels profetes». La diada va concloure amb el rès de vespres a l'església amb la comunitat.

Bernat Folcrà

NADAL ENS DESCOL·LOCA

Pel seu interès reproduïm aquí el text de la conferència que va servir de fonament per a la trobada d'Advent (29 de novembre de 2014) dictada pel pare Josep Maria Recasens, monjo de Poblet.

Introducció

Benvolgudes, benvolguts:

Ens hem retrobat, com cada any, a la vigília del temps d'Advent, per tal de viure aquest temps litúrgic amb més intensitat i així poder celebrar el Nadal d'una manera renovada i profitosa.

Encetem a més un nou cicle litúrgic, el B, però tot i que parlem de cicles litúrgics, mai no ho hem d'entendre com a cercles tancats i immòbils. La litúrgia cristiana ens acompanya al llarg de la nostra vida de creients en cicles que avancen linealment i dinàmicament vers un futur, el futur que Déu té preparat per als qui hauran confiat en Ell.

Celebrar els misteris de la vida cristiana suposa endinsar-se més i més en el projecte que Déu tenia i té preparat per a la humanitat, per a tots els homes i dones de bona voluntat.

I aquest projecte Déu l'ha donat a conèixer d'una manera progressiva i sense preses, amb una saviesa i una pedagogia admirables com si anés composant un immens mosaic del qual només Ell en sap el resultat i la configuració finals.

Som a la plenitud dels temps

Nosaltres som certament al final de la pel·lícula, en el sentit que estem vivint el temps en el qual la revelació ja ha estat donada definitivament amb la missió salvadora de Jesucrist, la vinguda de l'Esperit Sant i la mort del darrer apòstol, i això sembla que ens hauria de facilitar les coses, però no ho tenim pas més fàcil que els fidels de l'Antic

Només Déu sap el resultat i la configuració final del seu projecte

Testament, pel que es veu. Podrem tenir més coneixements acumulats però amb els coneixements únicament no n'hi ha prou, ja que, com diu sant Pau, el coneixement infla, mentre que la fe edifica. El coneixement sol és fred i no transmet la força i la convicció que motivi a una adhesió de tot cor a la Paraula.

Per tant, a més dels coneixements ens hem de mullar, és a dir, ens hem de capbussar i immersir en tot aquest devesall de gràcia i de misericòrdia que omple les pàgines de la revelació bíblica. Déu no s'ha revelat perquè sí, com si es tractés d'una mena de caprici de la seva omnipotència. Déu no juga amb les persones ni amb la humanitat. Déu vol el bé de l'home, no solament en aquesta vida sinó que vol fer-lo partícip de la seva mateixa vida divina. I això suposa una magnanimitat que ultrapassa la nostra comprensió de criatures humanes limitades.

Mai l'home no es podia imaginar que Déu se li revelaria d'una manera tan clara, en

la persona del seu Fill Únic. Que Déu es fes home era una possibilitat inconcebible per a la intel·ligència humana. Per a nosaltres, però, que, tal com he dit, estem al final de la pel·lícula, la cosa ens sembla evident, massa apresada. Doncs bé, ens hauríem d'imaginar com seria la nostra situació humana sense conèixer aquest final de la pel·lícula, en la més pura ignorància del pla de Déu sobre la humanitat. Com si partíssim de zero, amb les mateixes ombres que el Poble d'Israel abans de la vinguda del Messies.

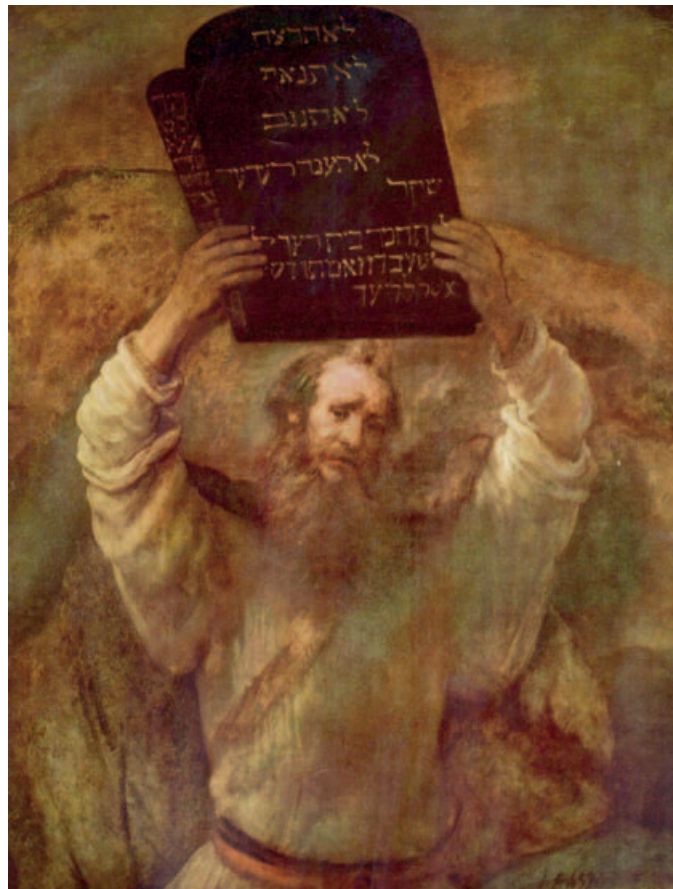
Tota investigació seriosa parteix sempre dels esdeveniments finals i va remuntant a partir d'aquí cap als orígens de la qüestió a investigar. L'anàlisi de la nostra mateixa vida psicològica parteix dels fets darrers de la pròpia existència i va tirant enrere fins arribar a la nostra infància per tal de descobrir l'origen de les carències o problemes presents.

Importància de l'Antic Testament

En els primers segles de l'Església, concretament al segle II, hi hagué un personatge, que es deia Marcíó, de qui prové l'heretgia anomenada marcionita. Aquest heretge rebatia la lectura de l'Antic Testament que considerava ja superat pel Nou Testament i que, per tant, ja no ens era necessari d'entretener-nos-hi. L'Església el condemnà, a ell i als seus seguidors. És com si algú digués: a nosaltres ens interessa l'home adult i complet, i volgués prescindir d'aquest mateix home de quan era criatura. L'home té una història sencera que va del naixement a la mort, i no podem prescindir de cap etapa de la seva vida ja que d'altra manera mutilaríem la seva persona, i tirariem per la finestra al mateix temps la palangana i la criatura, com se sol dir.

Penso que avui també hi ha molts marcionites dintre el cristianisme. Són aquells que els resulta més atractiu i actual el Nou Testament i consideren massa enrevessat i

poc comprensiu i d'actualitat l'Antic Testament. Certament que l'Antic Testament no és fàcil de llegir ni d'entendre, però no hi ha dubte que és l'origen de la revelació i del nostre camí en la fe. I si prescindim de l'Antic Testament, que seria l'home en l'estat de criatura, ens carreguem tota la persona i per tant també el Nou Testament. La Bíblia forma tota una unitat, i un Testament porta a l'altre i forma amb ell un conjunt harmònic. Hem dit que la revelació és lineal, parteix d'un punt i avança vers una meta, un *telos*, en termes grecs, d'aquí ve la ciència de la *teleologia* que cerca les causes finals de les coses. Aquest *telos* està en mans de Déu i només Ell el coneix.

Moisès i les taules de la Llei de Rembrandt.
La Bíblia forma un tot harmònic. L'Antic Testament és imprescindible per entendre la plenitud del Nou

Per tant, hem d'acollir la revelació tal com ens ha estat donada: dins un poble oriental, Israel, amb unes llengües concretes de l'època: l'hebreu, l'arameu i el grec, i amb unes vicissituds històriques certament força contradictòries en molts moments del seu llarg caminar, però a poc a poc es va perfilant aquell mosaic de què parlàvem que en el fons vindrà a ser la figura completa de Jesucrist, com el Pantocràtor, ja que ell és l'únic que dóna sentit a tota la revelació i ell n'és el centre i la clau definitius. Jesucrist no està només en el Nou Testament sinó que amara tots dos testaments configurant-los i donant-los plenitud de sentit. La Bíblia sencera ens parla del Crist des de l'inici fins al final, per això Ell i només Ell és el cim de tota la revelació que trobem en l'Esclusura. Pensem una cosa: si un poble amb una història tan accidentada, tan infidel i tan rebel, va donar a llum el Salvador del món, també de la nostra història personal plena d'incongruències i foscors podrà néixer el Senyor Jesús.

Text per a la *lectio divina*

Us proposo ara de fer *lectio divina* d'un text que he escollit per avui, de sant Pau a la carta als Gàlates. És un text curt i per altra banda força conegut i molt adient al temps litúrgic que encetem. Primer en farem una lectura-exposició comentada per passar després a la seva meditació, oració i contemplació, les etapes pròpies de tota *lectio divina*. Passo a llegir el text que després comentarem per parts.

*Quan va arribar la plenitud del temps,
Déu envià el seu Fill,
nascut d'una dona,
nascut sota la Llei,
perquè rescatés els qui vivíem sota la Llei
i rebéssim la condició de fills (4,4-5).*

La lectio divina és una pregària que neix de la lectura de la Bíblia. Passa per quatre fases: lectura, meditació, pregària i contemplació

D'una manera sintètica, el convers de Tars ens diu moltes coses interessants.

Context immediat d'aquest text paulí

Sempre que ens acostem a un text bíblic hem de situar-lo en el seu context immediat que ens dóna pistes per a la seva comprensió. Sant Pau en el text immediatament anterior al nostre ens diu que l'hereu mentre és menor d'edat en res no es diferencia d'un esclau i està sotmès a tutors i administradors. Això era el jueu sota la Llei, i si el cristià se sotmet a la Llei, tornarà a ser com un menor d'edat i un esclau. Immediatament després del nostre text sant Pau parla de la nostra filiació divina gràcies a l'Esperit del Fill enviat pel Pare i que ens fa clamar: *Abbà, Pare!* D'aquesta manera deixem de ser esclaus per ser fills i hereus, per obra de Déu.

Doncs bé, ara analitzem en sis parts el fragment paulí ja citat. En cada fragment presentat hi exposaré el que jo hi veig com una descol·locació en el sentit que el text pot xocar a la nostra comprensió racional.

Primera descol·locació

1) *"Quan va arribar la plenitud del temps"*

Déu és etern i no està sotmès al temps, sinó que està més enllà del temps, fora del temps, però hi és present i el domina. Déu creà l'univers per un do de la seva magnanimitat, i com que l'univers no és infinit, ja que sinó s'identificaria amb Déu, Déu li donà data de caducitat. Déu creà amb ell el temps i sotmeté aquest univers creat a la periodicitat del temps. I així començà la història de l'univers. Un 'big-bang' incommensurable. Tot fou previst únicament per la saviesa divina i d'una forma totalment gratuïta, misteri de la seva omnipotència i de la seva omnisciència. No sabem perquè Déu creà el món. Ell no el necessitava. I aquí comença la primera descol·locació per a nosaltres, en aquest origen imprevisible de l'univers a més de la seva inusitada immensitat.

Però sant Pau no parla d'un temps còsmic sinó d'un temps humà, un temps que comença a ser història amb la presència de l'home sobre el nostre planeta. Un temps immers en el temps sideral que li fa de punt de referència i de suport constants a través de les estacions, les fases lunars i els accidents atmosfèrics: vent, pluja, neu, rosada, tempestes. La providència divina vetllava per aquest home pelegrí que s'anava ambientant a les vicissituds de la pròpia història i del col·lectiu que s'anava formant al voltant seu.

Déu, senyor del temps i de la història, no té mai pressa i va voler que aquesta història humana anés madurant al compàs del seu projecte secret. Per això la plenitud del temps de què parla sant Pau, és el temps volgut per Déu per tal de fer conèixer a la humanitat el seu pla salvador iniciat ja en l'Antic Testament amb els patriarques, els jutges, els profetes i els reis, amb la Llei i el Temple. Una llarga història d'almenys vint segles, des d'Abraham fins a Jesús.

Segona descol·locació

2) *"Déu envià el seu Fill"*

Aquesta segona etapa encara era més imprevisible, i, per tant, més descol·locant. Que Déu tingués un Fill, Únic, s'entén, només ho podíem saber per revelació del mateix Déu a través del seu Fill, és a dir, 'a posteriori', no 'a priori'. Que Déu només tingui un Fill vol dir que aquest Fill, ell tot sol, capta tota la paternitat del Pare i el Pare rep d'ell tota la filiació. Però que Déu tingués pensat que el seu Fill Únic s'encarnés en la nostra història, i esdevingués un home qualsevol, és d'una bogeria divina tan colossal i gratuïta que no podria cabre en cap cap d'home. Cert que en el món grec veiem com els déus són com els éssers humans amb tots els vicis i virtuts, però els déus viuen en el seu Olimp i no es preocupen dels problemes dels humans. En el nostre cas és tot el contrari: Déu Pare envia el seu Fill en una humanitat com la nostra però sense la lletjor del pecat, i així comença a ser home i a aprendre a conviure amb els homes del seu temps. El fet que Déu enviï el seu Fill, dit així, no treu la llibertat de decidir del seu Fill. Simplement, el Fill accepta plenament la decisió del Pare i se la fa seva en una divina i grata submissió. Estem davant de la primera missió divina. La segona serà quan el Pare i el Fill enviïn l'Esperit Sant a l'Església naixent el dia de la Pentecosta.

Tercera descol·locació

3) *"nascut d'una dona"*

Déu no apareix a la terra com un home ja fet, sense lligams ni ascendència. Tot i que Déu hagués pogut triar aquesta possibilitat miraculosa va optar per una generació humana normal. Normal? Sant Pau no precisa si la naixença de Jesús fou virginal, simplement assumeix que Jesús nasqué d'una dona com tothom. La virginitat de Maria la trobem anunciada més aviat en els evangelis de la

Mare del Déu amb el Nen, de Fra Angelico

infància, tant de Mateu com de Lluc, posteriors a la carta de sant Pau. I el naixement virginal de Jesús encara ens descol·loca més. I aquí no tenim més solució que acceptar amb fe aquest fet extraordinari, ja que per la fe entrem de ple en el misteri i el miracle de l'encarnació del Fill de Déu. Només un Déu omnipotent podia produir aquesta aparent irregularitat natural única de la generació de Jesús. I si una mentalitat materialista o massa racionalista s'obstinés en negar aquesta possibilitat i s'enginyés en buscar una necessària paternitat humana per tal que tot li quadrés en el seu magí, reduiria la concepció del

Crist a un afer purament humà, ja que deixaria de ser el Fill de Déu per passar a ser un fill d'home qualsevol. Si Déu és totpoderós, pot fer néixer el seu Fill d'una Verge sense que això hagi de repugnar necessàriament al nostre patró natural de procreació perquè per a Déu no hi ha res impossible, tal com li digué l'arcàngel Gabriel a la Verge Maria. Certament que Maria s'emporta en aquest pla diví el privilegi de ser la Mare del Fill de Déu, Mare i Verge a la vegada, ella, la primera sorpresa d'aquest voler sorprenent de Déu. Ni ella sabia el per què i el com, simplement es deixa portar i assumeix el seu paper de Mare de Déu en el més complet anonimat, guardant-ho tot en el seu cor i fent-ne objecte de meditació permanent.

Per altra banda Déu no proveeix al seu Fill d'una ascendència modèlica que diguem. Les genealogies que trobem a Mateu i Lluc donen testimoni de personatges no gens edificants en aquella llarga cadena. Aquesta és una nova situació que ens descol·loca i que ens mostra com en la seva encarnació, el Fill de Déu assumeix tota la realitat de pecat i de misèria humanes que l'envolten sense que això l'afecti gens ni mica en la seva identitat humana. Jesús ve en aquest món per carregar-se el pecat dels homes i dones i redimir-los de la seva situació precària de la qual sense Ell mai no podrien alliberar-se'n.

Quarta descol·locació

4) "nascut sota la Llei"

Jesús entra en aquest món en un lloc concret, en el petit territori d'Israel, a Bet-lèhem de Judà. Neix en un poble amb una història marcada per la fe en el Déu únic. Una història d'un poble escollit que Déu va conduït segons els seus dissenys amb una pedagogia lenta i sàvia. Un poble alliberat de l'esclavitud del faraó a l'Egipte i conduït per Moisès a través del desert fins a la Terra Promesa. És un poble que es va organitzant a través de

la Llei i els costums i tradicions que es van generant. La Llei, donada per Déu a Moisès en el Sinaí, fou un element estructurador que va marcar tota la història posterior del poble d'Israel. Una Llei que tenia el seu nucli fort en els deu manaments però que comportava encara altres elements integradors i limitadors. La Llei, tot i ser bona, arribà a ser un pes feixuc i alienador. Jesús va néixer en aquesta societat aferrada a una Llei que esclavitzava i deshumanitzava el cos i l'esperit. Ens trobem davant una nova descol·locació. Ell, que era sobiranament lliure, se sotmeté a aquesta Llei que al mateix temps ell es proposà de completar-la i humanitzar-la. La seva missió era justament la d'alliberar l'home de qualsevol esclavatge, i per tant també, d'una mala comprensió de la Llei.

Cinquena descol·locació

5) *Perquè rescatés els qui vivíem sota la Llei*

Jesús significa 'Déu salva' i en el seu nom hi ha continguda la seva missió en el món. Jesús ve a alliberar i salvar l'home de tots els jous que l'esclavitzaven. La seva missió és

Adam i Eva, Rubens (Còpia Tiziano), 1628 - 1629

redemptora i, per tant, sanadora i integradora. L'home caigut en el vell Adam no podia ser rescatat per ningú més que per un Déu encarnat, un Déu que, prenent la condició humana es fes càrrec de tot el pes de malícia i de contradicció de què era objecte la nissaga humana. Tant de mal només podia ser neutralitzat per una innocència sense màcula. L'home estava sotmès al jou de la Llei i de la seva irremediable sentència condemnatòria. Jesús ens ha alliberat i ens ha salvat vençant la mort i el pecat en una lluita aferrissada que li va suposar la mort en creu. Aquesta nova descol·locació és encara més paradoxal: morint en creu i ressuscitant, Jesús ens donà la vida i ens alliberà del pecat i de la mort.

Sisena descol·locació

6) *i rebéssim la condició de fills*

És que no n'èrem de fills de Déu? Jesús ens va rescatar de l'esclavatge de la Llei. Per tant, la Llei ens privava de ser fills de Déu, justament una Llei que Déu mateix havia donat a Moisès. Nova descol·locació. Què érem, doncs, abans de la vinguda de Jesús? Érem, com diu sant Pau en el text immediat al que comentem, hereus menors d'edat que no ens diferenciàvem de l'esclau. Érem desconexors del nostre origen en Déu. Ens faltava arribar a la maduresa, i per tant, a l'alliberament de la nostra condició servil i inconscient. Jesús, el Fill de Déu, ens va fer adonar de la nostra condició més genuïna i va fer tot el que va caler perquè arribéssim a la nostra plenitud integral. Ell, que era el Fill de Déu, ens va agermanar en Ell i ens va reconciliar amb el Pare. Ens va retornar l'amistat amb Déu. Jesús ens va mostrar amb la seva vida quina mena de Pare tenim i com podem ser reconeguts per Déu emmirallant-nos en Ell, en el Fill. La finalitat de la nostra condició humana és que arribem a ser fills de Déu, fills en el Fill i així redescobrir

Filòsof meditant de Rembrandt (1632). La meditació és el segon pas de la lectio divina

la nostra identitat més autèntica. El text ens fa adonar també que la filiació divina és un do, una gràcia immerescuda.

Meditació

El comentari d'aquest text paulí no el dono per exhaurit. El que acabo d'exposar ve a ser com una lectura comentada del text. Donat que hem volgut fer-ne una *lectio divina*, hauríem de capbussar-nos ara en una **meditació** del text, segona fase de la *lectio divina*. Sant Pau presenta el text en procés dinàmic, en forma d'història de salvació: plenitud del temps, Déu envià el seu Fill –nascut de dona, sota la Llei–, per rescatar-nos i perquè rebéssim la filiació divina. La finalitat de l'enviament del Fill al món és perquè nosaltres esdevinguéssim fills de Déu per gràcia. Hi ha, per tant, una voluntat amorosa de Déu d'introduir-nos en la dimensió divina. Déu s'ha preocupat per la humanitat, Déu vol la salvació del tots els homes i dones i per

això no va plànyer el seu propi Fill. El nostre Déu és un Déu d'amor, de misericòrdia i de salvació. Jesús, com a Fill obedient al Pare, accepta aquesta mediació i es fa com un de nosaltres per salvar-nos. No perdem de vista la figura de Maria, la Dona de qui Déu se serví per portar a terme el seu pla salvador. Ella fou la criatura providencial que va merèixer portar en el seu si el Salvador del món en un anonim admirable. També podríem meditar sobre el sentit de la Llei en l'Antic Testament i com Jesús no l'aboleix sinó que la completa i perfecciona.

Així anirem trobant motius de meditar sobre el text proposat i fins i tot compararlo amb altres textos bíblics, com per exemple: Mt 5, 17-19; Jo 1,1-5.9-18; 3,16-21; Ef 1,3-12; Fp 2,5-11; Sl 8; 18

Oració

Aquesta meditació ens portaria seguidament a la tercera etapa, a una oració espon-

*La catedral d'A. Rodin.
L'oració és el tercer pas de la lectio divina*

tània de lloança a Déu per la seva saviesa admirable, per la seva bondat, per la seva providència. Lloança que portaria a una pregària d'acció de gràcies per tot el que ha fet en favor dels homes, pel seu pla salvador i alliberador encomanat al seu Fill estimat. A través de la lloança i l'acció de gràcies ens sentirem impel·lits a demanar-li que siguem fidels a la seva voluntat amorosa i que esdevinguem de debò fills en el Fill tot imitant la senzillesa i l'obediència de Maria, la Mare fidel.

Contemplació

Finalment el text ens hauria de conduir a la **contemplació**, és a dir, a recollir-nos interiorment i centrar-nos en aquest Déu d'amor que vetlla per la humanitat. Un Pare amorós

que dialoga amb el seu Fill benamat i l'envia misericordiosament a la terra per tal que reconduïxi la humanitat cap a Ell i esdevingui així hereva del Regne. La contemplació equival a mirar aquest panorama salvador en conjunt, com un quadre plàstic, sense fixar-se en els detalls, cosa pròpia de la meditació. La contemplació suposa deixar-se impregnar pel contingut del text sense intentar de donar-li voltes ni discórrer sobre el mateix. La contemplació és un acte simple fruit més del cor que de la ment, més de la voluntat que de la intel·ligència. Contemplar és deixar que sigui el text qui nodreixi el nostre interior sense cap esforç per part nostra. En el fons suposa estar més pendents de Déu i de la seva voluntat sobre la humanitat i sobre cadascun de nosaltres que preocupar-nos de nosaltres mateixos. És deixar que Déu sigui Déu en Ell mateix, en el món i en la història i en nosaltres mateixos. Arribats en aquest punt, i això ja és pura gràcia de Déu, el que farem és assaborir amb més profit la Paraula de Déu que la meditació prèvia havia preparat i deixarem el protagonisme a l'Esperit Sant el qual ens conduirà a través d'aquest text que ell va inspirar i ens anirà introduint en la comprensió i delectació del mateix.

Josep Maria Recasens

La lectio divina acaba en una contemplació en silenci, enllà de les paraules

LA FE IL·LUMINA LA VIDA

Sovint alguns entenen la fe com un acte intel·lectual al marge de l'experiència de la vida diària. Tanmateix és en la vida de cada dia i en la seva experiència on podem verificar vitalment la certesa de la fe. Ens proposa aquesta consideració de la fe el doctor Cristòfol-A. Trepat, membre de la Germandat de Poblet.

Què és la fe?

Però el Fill de l'home, quan vingui, trobarà fe a la terra? (Lc 18,8). Quants creients avui no podrien interpretar aquesta frase de Jesús com un compliment de profecia, si més no a Europa? Les esglésies, els diumenges, solen estar buides o amb gent gran. Molts ja ignoren el contingut de la religió cristiana perquè ha desaparegut de la formació de les escoles no confessionals. El que diu la jerarquia eclesiàstica, d'altra banda, comença a ser irrellevant per a molts. No han arribat ja aquells moments previstos en el dubte de Jesús? Encara queda fe a la terra? Per molt de temps? Què és exactament la fe?

La fe en el catecisme que aprenien els infants fa molts anys es definia com *creure en allò que no es veu*. És una definició massa simplista però que conté una bona dosi de veritat. Tenir fe es confiar en la veritat d'unes afirmacions sobre la vida i la transcendència que no es poden demostrar com a certes a través de proves empíriques. Puc creure que Déu existeix i que Jesús és Fill de Déu... però no ho veig amb els ulls externs i, a més, no ho puc demostrar.

La fe, però, no consisteix pròpiament en l'adhesió a unes afirmacions teòriques, ni en la fidelitat a una institució, ni en la creença en realitats que no es veuen. La fe cristiana, per damunt de tot, és l'adhesió a una persona històrica que va existir fa més de dos mil anys i que d'alguna manera continua vivint a la vora nostra: Jesús de Natzaret. Tenir fe

El baptisme de Crist, de Piero della Francesca

en Jesús vol dir confiar en el que Ell va ser, va fer i va dir. Tenir fe vol dir fiar-se d'una persona que va fer sempre el que va predicar i que va resumir el seu missatge de manera molt precisa: *Estimeu-vos els uns als altres tal com*

jo us he estimat. Així, doncs, estimeu-vos els uns als altres (Jn 13,34). Tenir fe, doncs, com a cristians, és estimar radicalment o, si més no, tenir-ho com a fita en el camí de la pròpia vida. Sí, molt bonic. És possible, tanmateix, verificar la veritat o certesa d'aquesta fe, d'aquest programa de vida?

La vida

Qualsevol persona pel fet de viure no hauria de tenir més remei que plantejar-se implícitament o explícita una sèrie d'interrogants fonamentals. Qui sóc? D'on vinc? On vaig? Quin sentit té el dolor? Quin sentit té la meua vida? Com i en funció de què puc discernir el que està bé i el que està malament? Per què morim? Què hi ha després de la mort? Com és que existeix alguna cosa en comptes de no existir res? Existeix Déu? Ser conscient d'un sentit personal en l'esdevenir de la pròpia vida és una de les condicions necessàries per aspirar humanament a algun grau de felicitat.

Aquests interrogants no vénen pas, però, d'un gust especial per l'elucubració mental sinó que són el resultat de l'experiència de viure. Passem per moments dolorosos —malalties, frustracions, anhels no aconplerts...—, la mort ens toca de la vora poc o molt en persones estimades, vivim moments de por en el present i respecte del futur... També la feina ens neguiteja sovint, i ens domina o ens provoca insatisfaccions. D'altra banda a la vida també hi ha moments bons, amb la música, amb l'esport, amb les activitats del lleure i, molt especialment, quan experimentem l'afecte de les persones que ens estimen i quan estimem amb plenitud la parella, els fills, els néts, els amics... És a través de tot aquest ventall de vivències diverses i contràries entre si que sorgeixen de manera natural les grans preguntes. Segons les respostes que ens donem tendirem a viure d'una manera o d'una altra. Quan no

Experimentem l'afecte de les persones que ens estimen

hi ha respostes satisfactòries, o bé no ens fem ni tan sols preguntes, és quan experimentem un buit existencial que solem tancar amb activitats, siguin de feina, d'ocupacions diverses o simplement mirant la televisió o ocupant-nos en xerrameques insubstancials. Cal aleshores tenir sempre alguna cosa per fer i cal evitar com sigui el silenci i la solitud perquè aleshores potser podem sentir el buit interior o l'absència d'un projecte que ens ompli la vida.

La llum

La llum és un fenomen físic que fa perceptible la realitat a l'ull. Sense llum no podríem viure ja que no seríem capaços de distingir res: tot seria fosca. Hi ha persones que, malauradament, són invidents i accentuen per poder viure altres sentits. Tanmateix no podrien viure si d'altres persones amb els ulls sans no els ajudessin poc o molt. No endebades la llum és una de les imatges

La fe de vegades és una llum petita, però és sempre llum

de Déu. *Déu és llum, i en ell no hi ha fosc de cap mena* (1 Jn 1,5). I Déu, com la llum, no es pot mirar cara a cara perquè enlluerna. La llum de Déu, però, permet distingir i des- triar amb certesa allò que il·lumina. Tenir fe vol dir fiar-se de la llum de Déu. Reprem la pregunta anterior de bell nou: podem d'alguna manera verificar en la nostra vida aquesta llum de Déu que és la fe?

La fe és un do de Déu. Ningú no creu com a conseqüència d'un raonament filosòfic o científic. La fe consisteix a obrir el nostre cor a aquest do diví, una mica a les palpentes. Però no és un salt permanent en el buit ja que la fe ens retorna, si la sentim i actuem en funció d'ella, la certesa d'haver optat per un bon camí. La fe no és una opció teòrica sinó un camí pràctic. I és en aquest camí pràctic quan et retorna la certesa de la fe. Cal, doncs, no tan sols pensar la fe sinó experimentar-la. Si més no és així com sembla que està establert el pla de Déu que admet, naturalment, totes les excepcions. En definitiva: de la mateixa manera que ningú no trobarà mai cap veritat –científica o social– si no creu prèviament que la veritat existeix, la fe és difícil de verificar en el seu sentit pregon si no es viu amb un acte positiu de la pròpia voluntat. És quan ja s'ha adoptat l'acte de fe quan de mica en mica

es va verificant vivencialment que és un bon camí. Per quines raons? Per una de sola: perquè aleshores experimentem que la fe il·lumina la vida enllà de tots els conceptes i raonaments que ens puguem fer.

Quan ens llancem a estimar sense condicions persones concretes; quan som solidaris per amor i no tan sols per compassió; quan perdonem l'enemic o aquella persona que ens ha fet mal; quan renunciem a la venjança o a tornar senzillament mal per mal, encara que aquest retorn sigui només un silenci despectiu; quan llegim a poc a poc els evangelis i els meditem; quan preguem en la solitud i el silenci per demanar forces; quan ens penedim del mal que hàgim pogut cometre... i tot això ho fem com a conseqüència de l'opció de la fe en Jesús i en el seu missatge, fàcilment verificarem que fem un camí que ens proporciona, entre d'altres experiències possibles, una pau interior i una tranquil·litat de consciència relligades a una vida amb sentit, com a la nit les flames a la fosca.

Mirar el món amb la llum de la fe

La fe, doncs, és una manera d'il·luminar la vida. No ens indica tant el que hem de veure sinó la manera de mirar el món. Ens ensenya a reconèixer-ne la dignitat. A admirar-lo per la seva grandesa i magnificència. A valorar-lo com a obra del Creador. A estar atents a les necessitats dels altres que, sense la llum de la fe, ens passarien desapercubdes. A contemplar-lo sabent que aquest desig de veure, mai no pot satisfer-se per complet, ja que sempre tindrem set de plenitud i d'infinít.

La fe aporta un punt de vista de conjunt que reordena els esdeveniments atorgant-los un significat en el mosaic global i, alhora, relativitzant-los. Impregna de sentit detalls aparentment insignificants i ens ajuda a escapar de la temptació d'absolutitzar aspec-

Com a la nit les flames a la fosca...

Pregària al monestir de Taizé

tes parcials. La fe ens permet captar la immensitat del món, explorar els horitzons de la realitat per trobar en els límits de l'existència els vestigis que revelen el seu sentit. No dóna certesa absoluta, però orienta la recerca de significats sòlids. Indica el camí.

La fe, finalment, il·lumina el nostre interior. A través de l'esguard dels ulls del cor (Ef 1, 18) és possible entendre el món d'una manera extraordinària. Fins que els ulls de la fe no s'obren, no ens adonem que constantment som visitats per Déu en el propi cor de la vida ordinària. Amb la fe anem descobrint en els fets diaris de l'existència l'escenari de la trobada amb el Misteri. Des de la fe

l'experiència quotidiana és acollida com un signe o senyal que ens remet a un significat diví. Aleshores tot és metàfora, paràbola, missatge, signe de la presència de l'Eternitat encarnada enmig del que és transitori.

La fe, com l'amor, és do de Déu, és flor que sovint trobem al bosc però que hem de cuidar en el nostre jardí interior. Cal fer-la créixer cada dia. Si tens la gràcia de creure no t'oblidis mai de sol·licitar a Déu el que li va demanar el pare del noi malalt: *Crec, però ajuda'm a tenir més fe* (Mc 9,24).

Cristòfol-A. Trepat

APUNTS SOBRE LES HUMANITATS

Avui tot sembla indicar que les humanitats van de baixa. Els nous plans d'estudi que el govern de l'Estat ha imposat les erosionen clarament. Les humanitats, enllà de la seva utilitat immediata, són imprescindibles per crear una societat sana i solidària. Ens en parla el senyor Joan Colom, membre de la Germandat.

El retrocés de les humanitats

La nostra societat pateix un progressiu retrocés de l'estudi i del conreu de les humanitats, pilars fonamentals de la civilització i base de la cultura occidental. Les aules universitàries d'aquestes matèries cada dia estan més buides i se suprimeixen carreres per falta d'alumnes. I els fonaments de l'humanisme van reduint el seu pes en els plans d'estudi d'educació primària i secundària. Les humanitats estan desvalorades. Anem perdent el gust per la lectura assossegada (llegir ja no dóna prestigi). La literatura, la filosofia, la història, l'art..., sembla que no siguin útils.

Foto: Bedmar.

Biblioteca de Poblet

Importància i funció de les humanitats

Les humanitats són factors de creixement de l'esperit humà i cohesionen la societat. El coneixement humanístic desenvolupa la capacitat de pensar, de reflexionar, de valorar i de relacionar els coneixements; dóna sentit al que ens envolta; crea esperit crític i criteri propi; afavoreix la creativitat; augmenta la sensibilitat i proporciona el plaer de saber com a finalitat en si mateixa, perquè aprendre és gaudir. Defensar les humanitats no significa anar en contra de la tecnologia —es complementen— sinó una crida a progressar com a persones i a evolucionar cap a un món més lliure i just. L'estètica, l'ètica, la filosofia, l'art porten la cerca de la bellesa, la bondat, la veritat i el bé comú, fonaments d'una societat no egoista i sana.

Els monestirs i les humanitats

A la edat mitjana els monestirs foren els grans centres de cultura i a través de la còpia de manuscrits ens van transmetre el llegat del món clàssic. Poblet tenia una biblioteca important i bons copistes que copiaven llibres per encàrrec de clergues, nobles i reis; els historiadors parlen de monjos que, al segle XIV, anaren a estudiar a universitats europees o en foren professors i d'altres que, exercint càrrecs fora del monestir, van difondre pel món el seu saber. A partir de la invenció de la impremta (1440) el llibre contribueix de manera decisiva a l'expansió del saber i, més tard, la premsa escrita donà un

Monjo copiant un manuscrit al segle XV, de Jean de Miélot

fort impuls a la transmissió de la informació i de les idees, cosa que va transformar el món. Els mitjans de comunicació actuals, especialment els que utilitzen les noves tecnologies, són vehicles potents de transmissió i difusió que posen el coneixement i la cultura a l'abast de tothom i produeixen canvis ràpids i profunds en les persones i en la societat.

Imprenta del segle XVIII

Humanitats i món digital

Avui rebem tanta informació que es fa difícil digerir-la. Aquesta allau informativa dispersa l'atenció i treu espai a la reflexió. Internet és una eina excel·lent i molt útil. Però cal fer-ne un bon ús, i la reflexió i tot allò altre que el coneixement humanístic ens aporta són bàsics per conèixer-ne els riscos i evitar-los. Els continguts que circulen per la xarxa

poden ser superficials, interessats i, fins i tot, falsos, i això pot ser un atractiu. Per saber no és suficient tenir a l'abast i acumular molta informació si no sabem valorar-la, relacionar-la i situar-la en un context. No és vàlid, doncs, creure que com que tot és a la xarxa només cal consultar-la per saber-ho tot. A més tendim a freqüentar webs i blogs que reafirmen el que pensem, oblidant que conèixer requereix informació múltiple i transversal. Pel que fa a les xarxes socials, ens acostumem al text curt i superficial, al blanc o negre, sense matisos, i a relacionar-nos només amb els que són i pensen com nosaltres, amb el risc de perdre capacitat per aprofundir quan és necessari i per conviure amb la diversitat. Les aptituds que donen les humanitats també previndran la hiperconnectivitat i altres mals usos.

D'altra banda, hem de ser conscients que el poder econòmic, repartit i poc transparent, que vol dominar el món es proposa alterar l'ordre de les prioritats de la persona. Pretén que no pensem, que siguem insensibles a moltes injustícies i que, obedients, creguem i fem el que de manera subtil ens vol imposar per afavorir els seus interessos econòmics. La cultura humanística contrasta aquesta pretensió manipuladora: desenvolupa el pensament crític i crea criteri propi. Ens fa més lliures alhora que consolida valors no materials. Com seria un món sense humanitats? Les humanitats ens fan més humans i humanitzen la societat.

A Poblet avui els monjos disposen d'ordinador amb connexió a internet i tenen al seu servei una biblioteca que conté prop de 100.000 volums, la major part d'humanitats. La biblioteca, el catàleg de la qual es pot consultar al web de la Biblioteca de la Universitat Rovira i Virgili, també està oberta a consultes externes puntuals. Per accedir-hi cal posar-se d'acord amb el bibliotecari del monestir.

Joan Colom

LES ARRELS DE LA MEDITACIÓ CRISTINA

En aquest article abordem les arrels de la pràctica de la meditació en la tradició cristiana tal com fou ensenyada pel pare John Main (1926-1982), el monjo benedictí que va ajudar a restaurar la senzilla pràctica d'oració amb un sol mot i que va veure en aquesta pràctica un camí de renovació de la dimensió contemplativa de l'Església i del món sencer. N'és l'autor Marco Schorlemmer, doctor en enginyeria informàtica i coordinador a Catalunya dels grups de meditació de la comunitat Mundial per a la Meditació cristiana.

L'ensenyança de John Main és clara i senzilla: per meditar escolliu un lloc silenciós i seieu amb l'esquena recta en una postura còmoda. Tanqueu suaument els ulls. Relaxeu-vos però estigueu atents. De forma silenciosa, internament, comenceu a repetir un sol mot, el vostre *mantra*. Escolteu el vostre mantra mentre el dieu, dolçament i continuadament. No cal que penseu ni imagineu res, sigui pietós o no. Quan us vinguin pensaments i imatges, són distraccions durant la meditació. Senzillament torneu a repetir el vostre mot. Mediteu cada matí i cada vespre entre vint i trenta minuts.

Primer de tot veurem com aquesta ensenyança de John Main està clarament inspirada en el nostre model originari: Jesús mateix. Després explorarem la tradició contemplativa present en els escrits de diferents místics cristians al llarg dels segles. I acabarem centrant-nos en tres fonts directes de la pregària amb un mantra.

Jesús, mestre de la contemplació

Els evangelis narren com Jesús sovint es retirava a la muntanya a pregar en silenci. Després de passar el dia entre multituds necessitava cercar la solitud per reconnectar

amb el seu Pare. En primer lloc, ell és el nostre model a imitar en la pregària silenciosa: *Per aquells dies, Jesús se n'anà a la muntanya a pregar, i va passar tota la nit pregant a Déu (Lc 6, 12).*

Jesús mateix, en la seva ensenyança sobre la pregària que trobem en el Sermó de la Muntanya, convidava els altres al recolliment i al silenci: *En canvi, tu, quan preguis, entra a la cambra més retirada, tanca-t'hi amb pany i clau i prega al teu Pare, present en els llocs més amagats, i el teu Pare, que veu el que és amagat, t'ho recompensarà (Mt 6, 6).*

A més, també ens exhorta a no fer servir massa paraules quan resem. Preguar amb un mantra tal com ens ensenyava el pare John Main és una resposta directa a aquesta invitació de Jesús: *Quan pregueu, no parleu per parlar, com fan els pagans: es pensen que amb la seva xerrameca es faran escoltar (Mt 6, 7-8).*

Sant Pau també ens recorda que nosaltres no sabem com hem de pregar. Fent servir un únic mot sagrat reconeixem que no sabem com pregar i que senzillament restem en la presència de Déu, sense atrevir-nos a formular cap pregària elaborada: *Nosaltres no sabem com hem de pregar, però el mateix Esperit intercedeix per nosaltres amb gemecs que no es poden expressar (Rm 8, 26).*

Complementem aquestes citacions del Nou Testament amb un versicle del Salm 46, en què s'ens convida a deixar anar la nostra activitat i descobrir Déu en la quietud: *Desistiu, reconeixeu que jo sóc Déu (Sl 46,11)*.

L'oració contemplativa: la tradició apofàtica

L'oració contemplativa és l'oració de la tradició apofàtica del cristianisme, l'oració sense paraules ni imatges, en contraposició amb la tradició catafàtica, que sí en fa ús. Per il·lustrar la diferència entre l'oració apofàtica i la catafàtica, el monjo benedictí francès Henri Le Saux feia servir la següent paràbola de la saviesa oriental:

Dos cercadors espirituals desitjaven anar a veure un savi mestre per poder aprendre d'ell. El primer, en el seu pelegrinatge, es trobà amb un riu massa profund per creuar a peu. Construï un rai amb canyes de bambú i va poder passar a l'altra riba. Arribat a l'altra banda, però, es preguntà: Què fer amb el rai? Com que havia estat tan útil va decidir emportar-se'l en cas que es trobés amb un altre riu. El pes de la barca, però, l'esgotà i mai pogué arribar a la cova del savi. El segon cercador va arribar al mateix riu i també hagué de construir un rai per creuar-lo. Però un cop arribat a l'altra banda decidí deixar el rai allà, pensant que podria ser útil per a altres i, sobretot, perquè alentiria molt la seva marxa. D'aquesta manera va poder arribar a la cova del savi i beneficiar-se de la seva profunda ensenyança.

En la nostra vida espiritual necessitem paraules i rituals, com el pelegrí necessitava un rai. Aquesta és la part catafàtica. Però no és suficient per assolir una maduresa espiritual plena. En darrer terme cal que ens despreguem de paraules i rituals per poder trobar-nos amb Déu que està més enllà de les paraules, que és el misteri absolut. Aquest és el pol apofàtic i és una part essencial del viatge espiritual. La pregària contemplativa és una expressió de la tradició apofàtica.

Al llarg dels segles han estat molts els mestres que han fet aquest camí de la pre-

gària silenciosa, fonamentats en la creença profunda que Déu no pot ser anomenat. I el resultat fou que ens han convidat a trobar-nos amb la divinitat més enllà de les paraules i els rituals, els quals al cap i a la fi sempre seran inadequats per expressar l'inefable. Heus aquí una petita mostra de mestres de la pregària contemplativa de diversos segles diferents.

Una figura central de l'Església del segle IV fou el bisbe Gregori de Nissa. El seu llibre *Vida de Moisès* es considera un dels primers estudis del misticisme cristià. A més, Gregori fou present tant en el sínode d'Antioquia com en el concili de Constantinoble, un fet que el situa en el centre de

Gregori de Nissa

l'Església d'aquell temps. És amb aquesta autoritat reconeguda que ens recorda que els conceptes i les paraules poden ser traves en el nostre camí vers Déu: *tota característica comprensible esdevé obstacle perquè els qui el cerquen no el puguin trobar (Homilies sobre el Càntic dels Càntics, cap. VI)*.

També al segle IV tenim **Evagri Pòntic**, un dels Pares del Desert molt respectat pels seus llibres sobre espiritualitat i pregària. Ell també ens convida a apartar-nos de les imatges i els pensaments quan diu: *Quan preguis, no formis dins teu cap imatge de la Divinitat, i no deixis que el teu intel·lecte sigui estampat amb el segell de qualsevol forma. Acosta't a l'Immaterial de manera immaterial... La pregària significa desprendre's dels pensaments (Sobre l'oració, §67 i §71).*

En una obra atribuïda a **Simeó el Nou Teòleg** (segles X-XI) trobem que per pregar cal que transitem del nostre intel·lecte cap al nostre cor: *Asseu-te, doncs, en una cel·la tranquil·la, en un racó apartat, i dedica't al següent: Escruta mentalment l'interior de les teves entranyes buscant el lloc del cor, el lloc que a totes les potències de l'ànima els agrada freqüentar... Així, tan aviat com el teu esperit hagi trobat el lloc del cor, veurà d'un sol cop tot el que mai no havia vist. Veurà l'aire que es troba a l'interior del cor i es veurà a si mateix, ente-*

Simeó Nou el Teòleg

rament lluminós i curullat de discerniment. A més, si algun pensament apunta, no tindrà temps per formar-se ni per convertir-se en imatge, perquè ell la perseguirà i la reduirà al no-res mitjançant la invocació de Jesús (Mètode per a la santa oració i atenció).

El **Mestre Eckhart**, el dominic alemany que visqué entre els segles XII i XIII, també expressà la invitació al silenci en la pregària, tot citant sant Agustí: *El més bonic que hom pot dir sobre Déu és, per abundor de saviesa, saber guardar silenci. I a continuació afegeix: Així, doncs, calla i no xerris sobre Déu, ja que quan xerres sobre ell, menteixes i, per tant, peques (Sermó 83, Sobre la renovació espiritual).*

Al segle XVI, a Castella, **Joan de la Creu** fou un dels contemplatius més reconeguts i un mestre de la tradició contemplativa, el missatge del qual és immensament apropiat avui dia. Aconsella practicar la pregària que va més enllà de l'enteniment: *Entréme donde no supe y quedéme no sabiendo, toda ciencia trascendiendo. Yo no supe dónde entraba, pero, cuando allí me vi, sin saber dónde me estaba, grandes cosas entendí, no diré lo que sentí, que me quedé no sabiendo, toda ciencia trascendiendo. De paz y de piedad era la ciencia perfecta, en profunda soledad, entendida vía recta, era cosa tan secreta, que me quedé balbuciendo, toda ciencia trascendiendo (Coplas hechas sobre un éxtasis de barta contemplación).*

Ja entrats en el segle XIX, **Teòfanés el Reclús** fou un monjo rus que esdevingué bisbe i després un reclús. Ell també ensenyava sobre la necessitat de descendir dins del cor: *Pregar és descendir amb la ment cap al cor, i estar-se allà davant la faç del Senyor, qui és sempre present i ho veu tot, en el teu interior (Comentari sobre el Salm 119(118), 9-16).*

I probablement l'escriptor espiritual més influent del segle passat, **Thomas Merton**, també és reconegut àmpliament per haver donat nova vida a la pregària contemplativa avui dia. Ell encoratja els cercadors espirituals a acceptar el camí de la foscor i el desconegut. *L'oració contemplativa és, en certa manera,*

Teòfan Reclús

simplement la preferència pel desert, el buit, la pobresa. Quan hom ha conegut el sentit de la contemplació, intuïtivament i espontàniament cerca el camí obscur i desconegut de l'aridesa amb preferència a cap altre (*L'oració contemplativa*, cap. XV).

Tots aquests mestres ens recorden que cal anar més enllà de les paraules i les imatges per trobar-nos realment amb Déu. Aquest és també el missatge que trobem darrera la meditació cristiana. Però dins de l'ampli context de la pregària contemplativa, la meditació cristiana, a més, inclou quelcom més específic: l'ús d'un mot d'oració o *mantra*. En la tradició cristiana trobem tres fonts diferents que descriuen la pregària amb un mantra: Les conferències sobre l'oració de Joan Cassià, l'obra anònima *El núvol del no-saber*, i la pregària de Jesús. A continuació les explorem amb una mica més d'atenció.

Pregar amb un mantra

Potser la primera referència explícita a pregar amb un mantra la trobem en els escrits que ens ha deixat Joan Cassià. Nascut

pels voltants de l'any 360 a Escítia Menor, a l'actual Romania, marxà essent encara jove amb el seu amic Germà a la recerca d'una manera més profunda de viure el missatge evangèlic de Jesús. Primer van anar a un monestir de Betlem, però es van decepcionar per la mediocritat dels monjos. Llavors els dos amics es dirigiren al desert d'Egipte per conèixer i viure amb els Pares i les Mares del Desert, eremites que rebutjaven la societat corrupta del seu temps i que cercaven viure una vida amb major significat basada en la senzillesa i la pregària.

Allà es trobaren amb *abbà* Isaac, el qual els parlà de la pregària contínua i els proposà un mètode per dur-la a terme: repetir un únic versicle. El que els recomanà fou *Déu meu, veniu a ajudar-me* (Sl 69,2): *Que aquesta pregària sigui l'ocupació contínua del teu cor! ... Que la son clogui els teus ulls pronunciant aquest versicle, que, a força de repetir-lo, adquireixis l'habitud de dir-lo fins i tot mentre dorms* (*Conferències*, cap. X, §10).

Després de vint anys en el desert d'Egipte, Joan Cassià marxà cap a Constantinoble i Roma, per acabar instal·lant-se al sud de la Gàl·lia, a Marsella. Allà fundà dos monestirs, un per a homes i un altre per a dones, en els quals volgué crear la mateixa forma d'espri-

Joan Cassià

ritualitat que havia viscut amb els Pares i les Mares del Desert a Egipte.

Cassià esdevingué una influència molt important en segles posteriors. Sant Benet, per exemple, convidava els seus monjos a llegir Cassià perquè aprenguessin a resar, i diversos mestres espirituals també el citen: Domènec de Guzmán, Tomàs d'Aquino, Teresa d'Àvila, Joan de la Creu i Francesc de Sales. En la següent citació Joan Cassià ens convida a pregar amb un únic versicle, que anomenava fórmula: *Que l'ànima repassi constantment aquesta fórmula, de tal manera que, a força de*

Sant Joan de la Creu

dir-la i repetir-la sense parar, adquireixi prou força per a rebutjar i refusar l'abundor i opulència de tots els altres pensaments. Així, limitant-se a la pobresa d'aquest humil versicle, arribarà per una drecera fàcil a aquella benaurança evangèlica que el Senyor posà en primer lloc: "Benaurats els pobres en l'esperit, perquè d'ells és el regne del cel." (Conferències, cap. X, §11).

Aproximadament deu segles després trobem a Anglaterra un místic anònim del segle XIV que escriví un tractat espiritual

titulat *El núvol del no-saber*. Fou una època en què al nord d'Europa floria l'ensenyança de l'oració contemplativa per part de místics com Ricard Rolle, Walter Hilton i Juliana de Norwich a Anglaterra, el Mestre Eckhart i Johannes Tauler a Alemanya, o Jan van Ruysbroeck a Flandes.

El missatge d'*El núvol* es pot resumir així: la pregària no és un temps per reflexionar sobre Déu. Cal deixar de banda els pensaments. Per poder-ho fer, l'autor clarament suggereix l'ús d'un mot d'oració. Mirem dues citacions: *Si vols resumir aquest [nu] impuls [vers Déu] en un mot per tal de copsar-lo millor, un mot d'una sola síl·laba, és preferible a un mot de dues, ja que un de més breu s'acorda més bé amb l'obra de l'esperit... Fixa aquest mot en el teu cor i, passi el que passi, no deixis que se t'escapi... Amb ell podràs retenir sota el núvol de l'oblit tot altre pensament. (El núvol del no-saber, cap. 7). Per això hem de pregar en tota l'alçària i profunditat, llargària i amplària del nostre esperit. I no amb paraules, sinó amb un breu mot (El núvol del no-saber, cap. 39).*

Com hem pogut veure, tant Joan Cassià com l'autor d'*El núvol* promogueren la pregària màtrica basada en la simple repetició de la mateixa invocació o mot sagrat. És una pregària de pobresa, una pregària del cor, més que de la ment. Però hi ha una tercera font directa de la meditació cristiana, la **pregària de Jesús**, que també es remunta als Pares i les Mares del Desert. En la tradició oriental ortodoxa s'ha mantingut durant segles, i la seva formulació més freqüent és *Senyor Jesucrist, Fill de Déu, tingueu pietat de mi, pecador*.

El llibre clàssic de l'espiritualitat russa escrit al segle XIX titulat *Relats sincers d'un pelegrí al seu pare espiritual* (més conegut com *El pelegrí rus*) va popularitzar la pregària de Jesús. L'obra anònima descriu la història d'un camperol a la recerca del secret de la pregària, intentant comprendre el que sant Pau volia dir quan exhortava els cristians a pregar contínuament. El pelegrí acaba tro-

bant-se amb un starets (un monjo ancià que li fa de guia espiritual), el qual li suggereix primer que reciti tres mil vegades, uns dies després sis mil vegades, i finalment dotze mil vegades al dia la pregària *Senyor Jesucrist, tinguen pietat de mi*. Cada cop que el pelegrí torna a visitar l'starets acaba acceptant el repte que li proposa, no pas sense una certa reticència. Gradualment, però, es va adonant com la repetició d'aquesta frase el duu cap a la pregària constant, i l'starets li acaba permetent recitar la pregària tantes vegades com vulgui, com més millor.

Aquesta forma d'oració sovint s'abreuja recitant només el mot *Jesús*. És una forma de pregària màntrica fortament arrelada en la tradició cristiana. Heus aquí una citació de Joan Clímac (s. VI) sobre aquesta pregària: *Quan resis, no busquis paraules complicades, ja que el simple balbuzeig repetitiu dels infants ha tocat sovint el Pare dels cels. No parlis massa quan resis, perquè el teu esperit no es distregui buscant paraules. (...) La loquacitat en l'oració dispersa l'esperit i l'omple d'imat-*

Joan Clímac

ges, mentre que la repetició d'una mateixa paraula li permet concentrar-se (Escala al Paradís, cap. 28, §9-10).

A mode de conclusió

Conscients, doncs, de les arrels de la pràctica de la meditació cristiana, sabrem que cada cop que ens asseiem a meditar ens endinsarem en l'experiència descrita al llarg dels segles per nombrosos mestres espirituals de diferents indrets del món. I el que és el més important: sabrem que estem caminant sobre les passes de Jesús mateix. Conclourem, doncs amb unes citacions de John Main que resumeixen els aspectes claus de la seva ensenyança:

La meditació no és temps de paraules per molt bellament i sincerament que puguem formular-les. De fet, totes les nostres paraules resulten del tot ineficaces quan ens endinsem en aquesta misteriosa i profunda comunió amb Déu... Per entrar en aquesta santa i misteriosa unió amb la Paraula de Déu que habita dins nostre, primer hem de tenir el coratge de ser cada cop més silenciosos. És en un profund silenci creatiu que ens trobem amb Déu d'una manera que transcendeix totes les nostres facultats intel·lectuals i lingüístiques... Hem d'escoltar, concentrar-nos i atendre en comptes de pensar (Word into Silence, cap. 'Learning to be Silent').

El silenci és absolutament necessari perquè l'esperit humà prosperi. No tan sols perquè prosperi, sinó perquè sigui creatiu, perquè tingui una resposta creativa davant de la vida, el nostre entorn i els nostres éssers estimats. Perquè el silenci dóna al nostre esperit espai per respirar, espai per ésser. En el silenci no cal que ens justifiquem, que ens disculpem, que tractem d'impressionar ningú. Tan sols hem de ser. És una experiència meravellosa quan hi arribem, i la meravella és que, en aquesta experiència, som completament lliures. No estem intentant exercir cap rol ni estem tractant de satisfer les expectatives de ningú (The Hunger for Depth and Meaning, cap. 'The Way of Silence').

Marco Schorlemmer

LA VINYA DE L'AMIC I DE L'AMAT

UNA LECTURA D'ISAÏES 5,1-7

En el camí d'aprenentatge de la 'lectio divina' a través dels textos bíblics, fra Lluís Solà, monjo de Poblet, ens proposa avui una meditació a partir de la lectura d'un fragment del llibre d'Isaïes.

Introducció

a) Nabí

En la nostra darrera lectura de la Bíblia, quan vaig comentar la troballa del llibre de la Llei per part del rei Josies en unes obres de restauració fetes al temple (*He trobat el llibre de la Llei*, Revista Poblet 49[2014]15-24), abordàvem la figura del profeta com a instància necessària d'actualització i d'interpretació de la paraula continguda en la Llei, en la Torà. Una paraula com adormida en el llibre que espera que algú la desvetlli amb el diàleg que suscita la lectura. La paraula és tan desconcertant, que ha de ser interpretada, actualitzada en el moment concret, en la vida, en la història, en la circumstància

Els reis de Judà, Josies i Manassès, segons Juan Bautista Monegro a l'Escorial.

d'avui. És sempre una paraula actual, mai una paraula del passat.

Voldria entrar en la lectura d'un text d'un profeta, i serà de la mà del primer dels grans profetes d'Israel, potser el profeta per excel·lència, i molt estimat a més per la tradició cristiana, en tant que els seus oracles apunten, dreturats, a la figura realitzada del Messies d'Israel en Jesucrist. Es tracta d'Isaïes.

Què vol dir «profeta»? És un terme grec (*prophetes*) que fa referència al verb parlar. A l'original hi ha un terme hebreu peculiar, «nabí», i que per a nosaltres pot resultar familiar ja que és el títol d'un poema important de Josep Carner sobre el profeta Jonàs. Nabí es pot traduir per portaveu. El profeta, doncs, és algú que parla per un altre, en nom d'un altre. Que deixa la seva boca a un altre, que fa de boca d'un altre. És significatiu aquest verset del llibre de l'Èxode: *Ell (Aaron) parlarà al poble en lloc teu (Moisès), ell et farà de boca i tu li faràs de déu (Ex 4,16).*

A la Bíblia el profeta és la boca de Déu. Per això el profeta no pot dir altra cosa que allò que Déu li encomana de dir. El profeta és l'home de la paraula, l'home que es troba encadenat, forçat per la paraula viva de Déu: «m'has forçat, m'has violat, i m'he deixat seduir» exclamarà Jeremies (20,7). Hi ha una expressió, en els llibres profètics, que ajuda a entendre aquesta dimensió; molts dels oracles dels profetes comencen així: «I la paraula del Senyor fou –s'esdevingué– en el profeta...» (vegeu, per exemple, Osees

El profeta, de Pau Gargallo

1,1). Una paraula que advé al profeta, que surt a trobar-lo en el seu moment concret, en la seva història personal i col·lectiva i que el compromet per sempre més en una missió de servei a aquesta paraula, arrencant-lo de les seves seguretats: «Amós va respondre [al Senyor]: “Jo no era pas profeta ni formava part de cap comunitat de profetes. Era ramader i em dedicava a recollir figues de sicòmor, però el Senyor em va prendre de darre-re els ramats i em va dir: ‘Vés a profetitzar al meu poble d’Israel’.”» (Amós 7,14-15).

Aquesta paraula articula l’aliança, el diàleg de Déu amb el seu poble, i ha de ser sempre actualitzada, interpretada, recordada. El terme «dabar», paraula, en hebreu, designa una paraula que fa el que diu, una paraula-esdeveniment. El profeta fa de mitjancer entre Déu i la realitat, és per la mediació del profeta, però només per iniciativa

de Déu, que la paraula advé en la realitat i es fa història, diàleg de Déu amb els homes.

El profeta també se’l vincula amb la visió. La visió és una altra forma de paraula. La visió no deixa de ser una paraula escenificada, teatralitzada, dramatitzada. Paraula i visió no es poden deslligar en el món del profeta: s’enriqueixen i s’interpreten mútuament, interactuen de manera constant. El llibre d’Isaïes comença amb aquesta expressió: *Visió d’Isaïes, fill d’Amós, que va veure sobre Judà i Jerusalem, en temps...* (Is 1,1). La visió haurà de ser interpretada per la paraula i desvelar així el seu sentit, el seu missatge.

Els contemporanis de Jesús el van entendre a ell i la seva missió en la línia del profetisme d’Israel. Jesús era per a ells algú que venia de part de Déu, ple d’autoritat, en qui la paraula de Déu ressonava actual, nova, plena de vida i de felicitat. Tanmateix, Jesús no pot ser reduït a un mer profeta, en tant que ell és la mateixa Paraula de Déu encarnada, concretada, feta història, feta carn, sense cap altra mediació. Ell és la paraula, i no la boca per on arriba la paraula.

Els profetes ens vénen a trobar al bell mig de la Bíblia hebrea, fent com de frontissa, de pont, entre la primera secció (la Torà o Pentateuc) i la tercera, els Escrits. Els Escrits fan referència a l’àmbit del culte (els Salms), i a l’àmbit de la realitat quotidiana i profana en general (Proverbis, Càntic, Ester...) com a lloc d’encontre i de diàleg amb Déu, un Déu implícit que cal cercar. Els Profetes incideixen més plenament en el marc solemne de la història del poble, del seu itinerari col·lectiu, de la seva manera concreta –política– d’encarnar el projecte de Déu. Això vol dir que la profecia és una instància decisiva a l’hora d’articular correctament l’Aliança, el diàleg volgut per Déu, tant en la història col·lectiva, en el projecte polític, com en la configuració de la realitat quotidiana, en el dia a dia al campament o a la ciutat. Ens anirà bé

saber que Moisès, el portaveu de la Torà, és anomenat per la tradició també profeta: *no hi hagué mai més a Israel cap profeta com Moisès, que conegués el Senyor i el tractés cara a cara* (Dt 34,10). La Torà, doncs, el projecte amorós de Déu, se'ns comunica per la boca del profeta, que és també el portador de la identitat d'Israel: *Sóc hebreu i adoro el Senyor, el Déu del cel, que ha fet el mar i la terra* respondrà el profeta Jonàs en ser preguntat per la seva identitat, pel seu origen, pel seu poble (Jonàs 1,9).

b) Isaïes

És un profeta del regne del Sud, de Judà, i més concretament de Jerusalem, amb entrada franca a la cort reial i al temple. La seva vocació s'esdevé justament en el context de la litúrgia del temple, entre núvols d'encens i aclamacions de serafins. Vegeu-ho al capítol 6, un text impressionant i bell, que val la pena llegir o rellegir. És en l'àmbit de la litúrgia, del culte, que la paraula se li torna esdeveniment i l'empeny a la missió de denunciar la infidelitat del poble d'Israel a aquesta paraula, en un context històric molt concret, que podem delimitar: 740-698 aC, durant els regnats d'Ozies, Jotam, Acas i Ezequies, reis de Judà, època de fortes convulsions polítiques, de joc d'aliances entre nacions, de crisi, en definitiva.

Isaïes, en efecte, va passar la vida al centre mateix de la vida d'Israel, al centre polític, religiós i cultural de Jerusalem, i no en un poblet rural, com el seu contemporani Miquees, o com Amós. El nom d'Isaïes significa «Déu (el Senyor, *Jahvè*) salva», un nom que conté la mateixa arrel del nom de Josuè (el primer dels profetes anteriors), del nom d'Osees (el primer dels dotze profetes menors), o del nom del mateix Jesús de Natzaret, que culmina, superant-la, tota missió profètica a Israel. El nom ens aporta una pista valuosa i significativa: designa el profeta com a testimoni de la salvació de

El profeta Isaïes, de Miquel Àngel

Déu, com a paràbola d'aquesta salvació que passa sempre per un judici de la història —ho veurem particularment en el nostre text—. Una història de la qual Isaïes té, per la seva posició, una visió privilegiada.

L'obra d'Isaïes, tanmateix, el llibre actual que designem per aquest nom (66 capítols), ultrapassa la biografia del seu autor, del personatge històric Isaïes, i va molt més enllà en la història, fins a l'època de l'exili i, encara més enllà, del retorn del poble a la seva terra. Es tracta d'una escola que ha rebut l'heretatge espiritual i literari del profeta, i que en va rellegint els escrits i el missatge ampliant-los i actualitzant-los en noves circumstàncies històriques, sempre en àmbits molt relacionats amb el culte, destacant amb força la primacia de Déu com a punt de referència absolut de la vida de la comunitat creient. Així, literàriament, parlem d'Isaïes

(o primer Isaïes), que és estrictament l'obra d'Isaïes (capítols 1-39), que abasta el període històric que hem indicat abans, d'un segon Isaïes (capítols 40-55), que fa referència a l'època de l'exili, i d'un tercer Isaïes (capítols 56-66), que aborda els problemes suscitats pel retorn dels israelites a la seva terra. És un exemple eloqüent d'aquest treball redaccional, de lectura i relectura, que hi ha darrere de tota la Bíblia, quasi sempre fruit de la reflexió no tant d'un individu aïllat com d'una comunitat de fe, d'una escola que llegeix, medita i viu la Paraula de Déu.

Personalment, m'imagino aquestes escoles de lectura situades dins el recinte del temple, en l'època del postexili, quan Israel es va configurant a si mateix com el poble de la Torà i de la Lloança, centrat en la meditació del text, una meditació escolar, rabínica, però també litúrgica, sacerdotal, proclamada en el culte. Així es va formant el llibre de la Bíblia, i aquestes escoles profètiques hi tenen un gran paper, amb la missió de relligar, interpretar, actualitzar, donar nova vida a les velles tradicions. Una escola, en el cas d'Isaïes, o de Jeremies, o d'Ezequiel... que ha rebut l'empremta indeleble del profeta concret, històric que hi ha l'origen, i que en perpetua la missió i la paraula. Una paraula que ha calgut anar desplegant al llarg de la història, en el temps de la desfeta, en el temps de l'exili, i ara, en el temps del retorn.

1. Lectio: Isaïes 5,1-7

1 Deixeu-me cantar una cançó en nom del meu amic.

*És la cançó del meu amic i de la seva vinya:
El meu estimat tenia una vinya en un turó molt fèrtil.*

Va remoure la terra, tragué les pedres i va plantar-hi ceps triats.

Al bell mig hi construí una torre de guàrdia i va excavar-hi un cup.

*N'esperava bon raïm, però ha sortit agre.
Doncs bé, gent de Judà i Jerusalem,
feu de jutges entre jo i la meva vinya.
Què més podia fer que no li hagi fet?
N'esperava bon raïm, per què surt agre?
Ara, doncs, us faig saber què faré amb la meva vinya:
n'ensorraré la paret perquè la puguin esbrotar,
li derrocaré la tanca i que la gent la trepitgi.
La convertiré en terra erma:
no l'esporgaran ni la cavaràn,
hi creixeran espines i esbarzers.
Manaré als núvols que no li donin mai més pluja.
La vinya del Senyor de l'univers sou vosaltres,
poble d'Israel.
Vosaltres, gent de Judà, éreu la seva plantació predilecta.
El Senyor n'esperava justícia, i pertot veu injustícies,
volia misericòrdia, i tot són misèries.*

Es tracta d'una paràbola. D'un cant poètic, d'una cançó (*sbir*). La paràbola, en la línia sapiencial més pura d'Israel, és un filó literari que, com bé sabem, Jesús explotà sovint al servei de la seva predicació del Regne. Els profetes solen proclamar directament la paraula del Senyor en forma d'oracles molt clars, ja sigui de to admonitori o condemnatori, consolador o esperançador... segons els contextos. Quan utilitzen el gènere de la paràbola, menys comú, és que volen expressar un missatge important, un missatge que requereix una interpretació. El profeta Natan va recriminar el crim del rei David —quan va fer matar el seu soldat Urias per poder fruit lliurement de la seva esposa Betsabé, la futura mare de Salomó— amb una paràbola, la del pobre que posseïa una sola ovella, i la del ric que la va fer matar per obsequiar el seu amic, quan ell podia triar-ne entre els seus nombrosos ramats (2 Samuel 12,1-7). David es va identificar

amb el ric sense entranyes –ell havia robat la dona d'un pobre soldat fidel–, i va iniciar un procés seriós de conversió. Isaïes vol arribar a l'arrel mateixa de la infidelitat del poble d'Israel que ha oblidat les paraules de la Torà, les pautes de l'aliança, del projecte de Déu, un projecte que la paràbola insinua com una història, un diàleg amorós entre l'Amic (Déu) i l'Amat (el poble).

La paràbola descriu la iniciativa de Déu, que és qui planta la vinya i en té cura. I amb la iniciativa, descriu també el projecte, allò que Déu n'espera: raïms, que són el símbol de la joia, els fruits de l'amor. Estem en un llenguatge molt, molt proper al del Càntic dels Càntics, on també es canta una història d'amor entre amic i amat enmig de vinyes i jardins. La vinya no ha complert les expectatives del vinyater, i aquest decideix abandonar-la a la seva sort. A partir d'ara ja no en tindrà més cura. La deixarà indefensa a mercè de totes les malvestats. Al capdavall, el judici de Déu sobre la història decidirà la sort (l'èxit o el fracàs) de la plantació del Senyor. La paràbola es resol ella mateixa

*Déu planta una vinya i en té cura,
la paràbola d'Isaïes per referir-se a Israel.*

aportant la solució de l'enigma: «la vinya del Senyor de l'univers sou vosaltres, poble d'Israel». Ara sabem que l'Amic (o l'Amat) és el Senyor, i que l'Amat (o l'Amic) és el poble d'Israel. «Aquest home –deia Natan a David– ets tu» (2 Samuel 12,7). Potser més que d'una paràbola hauríem de parlar d'una al·legoria. La paràbola suggereix, l'al·legoria identifica: «la vinya del Senyor de l'Univers és el poble d'Israel», «aquest home ets tu».

El llenguatge del text ens resulta molt familiar, molt quotidià. Però, a més, per al món de la Bíblia, la imatge de la vinya té un gran poder simbòlic, en tant que designa el poble com a plantació estimada del Senyor, de la qual ell té cura, cridada a donar els fruits de la Torà, que són els fruits de la justícia i de la veritat segons Déu. Així, a Gn 9,20, se'ns diu que Noè, que va ser el primer a conrear la terra, va plantar una vinya. A 1 Reis 21,1, la vinya de Nabot, objecte de la cobejança del rei Acab, designa l'heretat de Nabot, la seva part en la terra promesa com a membre del poble de l'Aliança, allò que l'identifica com a destinatari de la promesa divina. I al Càntic dels càntics, l'estimada (Israel) és comparada a una vinya de la qual l'estimat (el Senyor) delecta assaborir el fruit, els raïms (o pits) (Ct 1,6).

Parem esment, doncs, en aquest text. És com una font que fa aparèixer a la superfície del text un filó molt fecund i amagat, un corrent d'aigua viva que recorre tota l'Es-criptura, i que retrobarem en llavis del mateix Jesús (Joan 15).

2. Meditatio

La paràbola o al·legoria, la cançó (com la designa la Bíblia, amb el terme *shir*), evoca poderosament la ciutat de Jerusalem, amb les seves muralles i el temple (la torre i el cup) al bell mig, dalt d'un turó elevat, des d'on pot veure i ser vista. En efecte, la ciutat i el temple, idealitzats moltes vegades pels

profetes (cf. Ezequies 40-47), o el mateix Isaïes (c. 54), fins arribar a la visió de l'Apocalipsi (21-22), resumeixen allò que és per a Déu el poble d'Israel: un espai ben delimitat, enmig de la realitat profana i de la història, on es realitza el veritable culte al Senyor i es viu segons la seva Llei, cridat a escampar arreu els seus fruits com a llavor de vida i de benedicció. Aquest espai, situat dins la realitat, i en la història, és un signe del Regne, de l'Espai en majúscules, o potser millor del no espai, de la utopia del Regne com a realitat ahora present i absent.

Déu planta la vinya, concreta el seu projecte —que ha de ser viscut en la ciutat, és a dir, comunitàriament—, i el confia mitjançant la Torà al seu destinatari, amb el qual vol entaular un diàleg, i es queda esperant: *n'esperava bon raïm*. Aquesta espera de Déu fa possible la llibertat de l'home, fa possible el diàleg d'amor entre l'amic i l'amat, un diàleg que es pot o no donar, depenent de la llibertat de l'home. Hi ha una altra paràbola, a l'evangeli de Lluç, que parla també de l'espera d'un pare, que surt cada dia a la porta a esperar el retorn del fill (Lluç 15,11-32). L'espera de Déu podria ser definida com una categoria teològica i antropològica ahora, en la qual entenem el misteri de la Creació, i en ella, de la història i el camí humans. És en aquesta espera que es decideix la resposta de l'home al projecte de Déu, que aquell ha d'assumir lliurement i responsablement: *n'esperava bon raïm, però ha sortit agre*. Somniava per a vosaltres un projecte fonamentat en la justícia i la misericòrdia com a concreció de la meva Llei, però vosaltres heu triat de viure en la injustícia i en la misèria, això és, en la negació radical del meu projecte.

El profeta, que anirà seguint aquest diàleg entre el projecte de Déu i la llibertat de l'home a través dels esdeveniments polítics que afecten la història contemporània

Reconstrucció del temple de Jerusalem

dels regnes d'Israel i de Judà en els anys que li toca viure, interpreta el fracàs final d'aquesta història (l'exili del poble i la pèrdua de la seva autonomia política) com la resposta de Déu a aquest fracàs. És un càstig, en aparença, però que apunta a la correcció, a la conversió, a la restauració del poble, al redreçament dels seus camins. La paràbola ho planteja com una possibilitat per al futur: *Ara, doncs, us faig saber què faré amb la meva vinya: n'ensorraré la paret perquè la puguin esbrotar; li derrocaré la tanca i que la gent la trepitgi. La convertiré en terra erma: no l'esporgaran ni la cavaràn, hi creixeran espines i esbarzers. Manaré als núvols que no li donin mai més pluja*. L'espera de Déu determina sempre el present en funció d'un futur, i en aquest futur, que és el lloc del judici de Déu, hi ha contingut com a possibilitat, és més, com a do, el Regne, la utopia del Regne. Entre Déu que inicia el diàleg amb la Creació i amb la història humanes, i aquesta utopia, hi ha el camí de la llibertat de l'home.

La imatge agrícola suggereix que, al capdavall, tot depèn de Déu, si bé aquesta dependència radical a la seva providència, que fa madurar el seu projecte, no nega mai la llibertat humana, la possibilitat de donar raïms agres, o dolços, és clar. Però és Déu qui rega, qui fa créixer, qui esporga i que recull el fruit: *Només compta Déu, que fa créixer*, dirà Pau (1 Corintis 3,7).

Contemplatio

2 *Aquell dia, entoneu la cançó de la vinya deliciosa:*

3 *«Sóc jo, el Senyor, qui la guarda i qui la rega sovint.*

La vetllo de nit i de dia perquè no se n'apoderin.

4 *Ja no estic indignat contra ella:*

si hi veïés espines i esbarzers,
els faria la guerra fins a calar-los foc.

5 *Però qui vulgui la meva protecció,*
que faci la pau amb mi. Cert, haurà de fer amb mi la pau!»

6 *Temps a venir, el poble de Jacob arrelarà,*
Israel florirà, traurà brotada, i el món s'omplirà dels seus fruits. (Isaïes 27,2-6)

La cançó de la vinya de l'Amic i de l'Amat no conclouïa a Isaïes 5,7. Té un final inesperat. En realitat la cançó és tota la història del poble, la història d'aquesta llibertat que camina agombolada per l'espera del Senyor. I aquesta espera és la possibilitat de «fer la pau» amb Déu, de reprendre el diàleg amb ell, de recuperar les notes de l'amistat que fan la bella melodia de l'amor.

La paràbola de la vinya de l'Amic i de l'Amat ens ofereix una clau de lectura no únicament de la història del poble d'Israel, ans de la nostra pròpia història, en l'àmbit més personal que no podem deslligar del col·lectiu: de la família, de la comunitat, de l'església, del poble...

Com a cristians som cridats a viure el projecte de Déu de construir una ciutat, una comunitat que sigui testimoni de la primacia que Déu ha de tenir en la nostra vida i en la nostra història —és la torre plantada al bell mig de la vinya, símbol del culte profètic que s'eleva a les altures—, amb el seu contrapunt, que és el cup, símbol de la intimitat, del lloc on Déu se'ns dona com a most dolcíssim, és a dir, com a experiència d'amor i

d'amistat. Aquesta experiència, la del Déu experimentat en el silenci del propi cor i en la tasca comuna de construir la ciutat, ha de superar les muralles de la ciutat i vessar-se pel món en forma de fruit, de benedicció, de possibilitat de nova vida. Sí que caldrà enderrocar les muralles de la ciutat, quan haguem fet l'experiència de la intimitat amb Déu, per tal de poder acollir la humanitat sencera i cridar-la a compartir amb nosaltres el projecte de la ciutat.

Jesús, en la seva predicació, recull la mateixa imatge i fa un pas important. S'identifica ell mateix amb la vinya, amb el cep —amb el projecte de la ciutat de Déu—, però no ell tot sol, sinó amb les sarments, que som tots nosaltres.

«Jo sóc el cep veritable i el meu Pare és el vinyater. 2 Les sarments que no donen fruit, el Pare les talla, però les que donen fruit, les neteja perquè encara en donin més. 3 Vosaltres ja sou nets gràcies a la paraula que us he comunicat. 4 Estigueu en mi, com jo estic en vosaltres. Així com les sarments, si no estan en el cep, no poden donar fruit, tampoc vosaltres no en podeu donar si no esteu en mi. 5 Jo sóc el cep i vosaltres les sarments. El qui està en mi i jo en ell, dóna molt de fruit, perquè sense mi no podeu fer res. 6 Si algú no està en mi, és llençat fora i s'asseca com les sarments. Les sarments, un cop seques, les recullen i les tiren al foc, i cremen. 7 Si esteu en mi i les meves paraules resten en vosaltres, podreu demanar tot el que voldreu, i ho tindreu. 8 La glòria del meu Pare és que doneu molt de fruit i sigueu deixebles meus» (Joan 15,1-8).

Sarments que surten del cep

Els Pares de l'Església han imaginat Jesús com el cep, com el raïm premsat a la premsa de la creu per tal de vessar arreu el bon vi, el vi nou, el vi millor de les seves noces amb la humanitat, del seu cant d'Amic a l'Amat: *Qui és aquest que ve d'Edom, que arriba de Bosrà amb el vestit vermell? —canta Isaïes més endavant—. Duu una roba esplèndida i avança segur de la seva força. "Jo sóc el qui proclama la justícia, el qui lluita per salvar". Per què, doncs, és vermella la teva roba i duus el vestit com qui ha trepitjat raïm? "He trepitjat tot sol el raïm del cup, cap poble no m'ha ajudat. Els he trepitjat encès de furor, els he premsats ple d'indignació, em saltaven els esquitxos a la roba i en porto tacat tot el vestit. Duia al cor el dia de fer justícia, havia arribat l'any de la redempció. Mirava, i ningú no m'ajudava, he vist sorprès que ningú no em sostenia. Però el meu braç m'ha donat la victòria, m'ha sostingut la meua indignació"* (Isaïes 63,1-5).

A la creu, Jesús —que havia canviat l'aigua de Canà en bon vi— canvia la justícia de Déu en misericòrdia, la seva indignació en tendresa que s'escampa com una rosada de perdó.

Paradoxalment aquesta vinya —la creu— arrela i floreix fora de les muralles de la ciutat de Jerusalem. Jesús és crucificat fora, prop de les portes de la ciutat, com a signe feient, posat davant de tothom, d'aquesta obertura radical del projecte de Déu: *Jesús, per santificar el poble amb la seva sang, va patir fora de la porta de la ciutat* (Hebreus 13,12). La mort de Jesús esberla totes les muralles, alhora que esquinça el vel que separava el sagrat del profà.

Però tot seguit hi ha un camí de retorn a la ciutat. Els apòstols, un cop el Senyor s'ha enlairat davant d'ells després de la resurrecció, han de tornar-hi per tal de reprendre i encarnar el projecte de la vinya, la tasca de la ciutat, la cançó de l'amic i de l'amat (cf. Lc 24,52 i Ac 1,12). Ara amb una novetat immensa i insòlita: la nova saba que corre pel tronc i les sarments del cep, de la vinya, i que es vessa abundant per omplir els cups de la ciutat, és la mateixa sang de Déu!

Jesús converteix l'aigua en vi

Oratio

Us proposo de fer pregària d'aquesta bella lectura a partir d'un salm, que rellegeix i contempla la preciosa paràbola d'Isaïes, i ajuda a encarnar-la i a viure-la d'una manera més personal. És un fragment del salm 80:

Salm 80,8-20

*Déu de l'univers, renova'ns,
fes-nos veure la llum de la teva mirada i serem
salvats.
9 Una vinya vas portar d'Egipte,*

per plantar-la, traguera els nadius.
10 Li havies deixat el terreny net,
va arrelar-bi, va omplir tot el país.
11 La seva ombra cobria les muntanyes,
el seu brancatge, els cedres més alts,
12 els seus sarments s'estenien fins al mar,
els seus rebrots, fins al Gran Riu.
13 Com és que has derrocat la seva tanca
perquè en prenguin el raïm els vianants?
14 Hi entren els senglars a devastar-la
i les malures dels camps la devoren.
15 Déu de l'univers, torna, esguarda des del
cel i mira,
vine a visitar aquesta vinya,
16 el rebrot que la teva mà havia plantat,
el fill que havies enfortit.
17 Una mirada teva d'amenaça,
i ni rastre quedarà dels qui la tallen i la
cremen.
18 Que la teva mà reposi sobre l'home que hi
ha a la teva dreta,
el fill d'home a qui tu dones la força.
19 No ens apartarem mai més de tu,
dóna'ns la vida i invocarem el teu nom.
20 Senyor, Déu de l'univers, renova'ns,
fes-nos veure la llum de la teva mirada i serem
salvats.

El salm evoca bellament, una altra vegada amb la imatge de la vinya, la realitat del poble d'Israel, que s'estén geogràficament fins al mar (Mediterrani), des del Gran Riu (l'Eufrates). És el lloc cridat a esdevenir el no lloc i la utopia del Regne mitjançant l'enderrocament de les muralles, cosa que, d'entrada, és un fet negatiu, ja que porta a la destrucció de la vinya. Però en l'espera de Déu, aquesta destrucció –l'exili del poble d'Israel– està prenyada de la possibilitat del retorn, de la represa, d'un nou diàleg en definitiva. El salm evoca encara una figura nova, de la qual no podem prescindir mai en la realització del projecte de Déu, que és la del Messies: *Que la teva mà reposi sobre*

l'home que hi ha a la teva dreta, el fill d'home a qui tu dones la força. És Jesús qui inaugura el camí del retorn.

Déu de l'univers, torna, esguarda des del cel i mira, vine a visitar aquesta vinya, el rebrot que la teva mà havia plantat, el fill que havies enfortit. La força de la pregària ens ajuda mentre fem el camí penós des del lloc cap al no lloc, des de les nostres instal·lacions cap a la desinstal·lació del Regne que ve a trobar-nos. També ens situa, aquesta pregària, d'una manera realista, en la justícia i la veritat de la nostra condició d'homes i dones en relació a Déu. És per això que em plau acabar amb unes paraules, que també contenen una pregària, del papa Benet XVI, del dia que el varen elegir papa (19 abril 2005), dites humilment i senzillament des del balcó de Sant Pere, des del cor de la ciutat cap als afores:

Estimats germans i germanes. Després del gran papa Joan Pau II, els senyors cardenals m'han elegit a mi, un humil i senzill treballador a la vinya del Senyor. Em consola el fet que el Senyor sap actuar fins i tot amb instruments insuficients i, sobretot, em refio de la vostra pregària. En la joia del Senyor ressuscitat, confiats en el seu ajut permanent, caminem endavant. El Senyor ens ajudarà, i Maria, la seva Mare Santíssima, estarà sempre al costat nostre. Gràcies.

No ho deia perquè sí, el papa. La seva renúncia valenta i responsable serà el segell que autenticarà aquestes paraules, en l'espera joiosa de Déu, el Vinyater amorós, i donant-nos l'exemple de l'home que se sap situar correctament en la realitat per deixar que Déu sigui Déu i actuï el seu projecte.

*No ens apartarem mai més de tu,
dóna'ns la vida i invocarem el teu nom.*

Lluís Solà

LA RAÓ BIOLÒGICA COM A COMPONENT DE LA RAÓ CÒSMICA

La possibilitat de versemblança de la fe religiosa en una cultura tecnocientífica —en realitat, molt més impregnada de pragmatisme tecnològic i afany de beneficis a curt termini que no pas d'inquietud i rigor científics— invita repetidament a reflexionar sobre temes de frontera entre fe i raó, entre ciència i religió, entre ètica i tecnologia. No es tracta que la ciència hagi de donar respostes a preguntes religioses, ni viceversa, sinó que estableixin alguns vincles de curiositat intel·lectual i simpatia humana mútues. En aquest article el doctor David Jou, catedràtic de física de la Universitat Autònoma de Barcelona, i membre de la Fundació Joan Maragall, ens planteja set qüestions sobre la relació entre "raó biològica" —associada, ara com ara, al cervell humà— i "raó còsmica" —associada al conjunt de lleis físicoquímiques que regeixen, o descriuen, els fenòmens de l'univers.

Introducció

El concepte de raó —com a capacitat d'anàlisi, d'examen, de valoració, d'argumentació, de discerniment— té una diversitat de significats i de perspectives —raó teòrica, pràctica, analítica, sintètica, empírica, especulativa... En el món de la ciència també la podem abordar des de diverses perspectives: evolutiva, neurobiològica, psicològica, considerant-la com un tipus concret d'activitat del cervell humà, o, des d'una perspectiva física, com la racionalitat matemàtica del cosmos, una racionalitat abstracta, àmplia, una estructura matemàtica de la realitat, anterior a qualsevol àtom i qualsevol galàxia, que ha precedit la vida i perdurarà després d'ella quan la vida s'hagi acabat a la Terra, i a tot l'Univers.

Ens podem plantejar fins a quin punt aquestes dues racionalitats (humana i còsmica) estan relacionades entre sí. En concret: en quines condicions una racionalitat còsmica admet una racionalitat biològica? Fins a quin punt una raó biològica pot conèixer una racionalitat còsmica? Quina mena de

raó podria ser la racionalitat còsmica? Pot ser identificada amb la raó divina? Podria ser que l'existència d'una raó interior a l'Univers fos l'objectiu d'una Raó creadora de l'Univers? Podria ser que la culminació de l'Univers fos la fusió ocasional entre la raó biològica i la raó còsmica? Podria ser que la resurrecció fos la pervivència dinàmica en la ment divina?

De fet, la nostra interrogació apunta, i aspira, més a la ment divina que a la racionalitat còsmica, i a la raó humana més que a una raó biològica en abstracte. Aquí, però, prenem la raó còsmica com una versió concreta i limitada del que podria ser una Raó divina i la raó biològica com una versió abstracta i generalitzada del que podria ser la raó si es donés no tan sols en l'espècie humana, sinó també en altres espècies hipotètiques d'altres planetes.

En quines condicions una racionalitat còsmica pot admetre una raó biològica?

Suposem una hipotètica racionalitat còsmica expressada per unes lleis físico-mate-

màtiques, i preguntem-nos si és necessàriament compatible amb una raó biològica. De seguida sorgeixen les preguntes: què és una llei física?, quina relació tenen les matemàtiques amb el món? Són les matemàtiques una creació del pensament humà o són un element central de la realitat física? Com actuen sobre el món? Quin és l'àmbit d'existència de les matemàtiques? Existeixen fora del temps i de l'espai? Existeixen, com el llenguatge, en el temps i l'espai?

Una de les coses que hem après de la cosmologia del darrer mig segle ha estat el conjunt de condicions que s'ha de satisfer per tal que un univers regit per unes certes lleis físiques pugui contenir vida. Cal, per exemple, que hi hagi diverses ruptures de simetria respecte de la hipotètica equació unificada de totes les interaccions i totes les partícules –altrament, si no es trenqués la simetria entre partícules i antipartícules l'univers només contindria radiació, i no matèria–; cal que els ritmes inicials d'expansió estiguin dintre d'un cert interval de valors –una expansió massa ràpida hauria impedit la formació de galàxies, i una de massa lenta hauria fet que l'univers

La raó biològica l'associem, ara com ara, al cervell

hagués implosionat, o que estigués format tan sols per forats negres–, i demana unes sintonies de les constants físiques universals –per tal que la quantitat de carboni formada per fusió nuclear en les estrelles sigui prou abundant per permetre que hi hagi vida.

Així, és racionalment admissible, en principi, l'existència d'universos que, estant regits per lleis físico-matemàtiques no continguin ni vida ni intel·ligència. Racionalitat còsmica no implica, doncs, necessàriament vida –una computació química concreta– ni una racionalitat interna a l'univers.

Quin paper juga l'evolució en la racionalitat còsmica?

L'evolució biològica, amb la presència de l'atzar en les mutacions i de la competició i la lluita en la selecció, pot semblar un element especialment irracional dintre de la racionalitat còsmica. En lloc d'un disseny optimitzat i previst, i d'un èxit de supervivència en totes les seves propostes o provatures, l'evolució sembla inquietant i decebedora, amb la seva acumulació de fracassos, avortons, extincions, i solucions ben lluny de l'òptima en els diversos problemes anatòmics, fisiològics i etològics (i mecànics, químics, elèctrics, òptics) que li plantegen els diversos ambients. Per percebre un xic de racionalitat en l'evolució biològica convé que la considerem des de la perspectiva computacional dels algoritmes genètics, amb una contínua provatura d'una diversitat de possibilitats, i una poda selectiva d'aquestes possibilitats segons la seva eficàcia en la resolució de diversos problemes. Des d'un punt de vista simple: autocatàlisi i competició.

La selecció és inevitable, si es té en compte la immensitat del nombre de possibilitats combinatòries dels àtoms, molècules, supramolècules i estructures successives

Associem la raó còsmica al conjunt de lleis físico-químiques que regeixen l'univers.

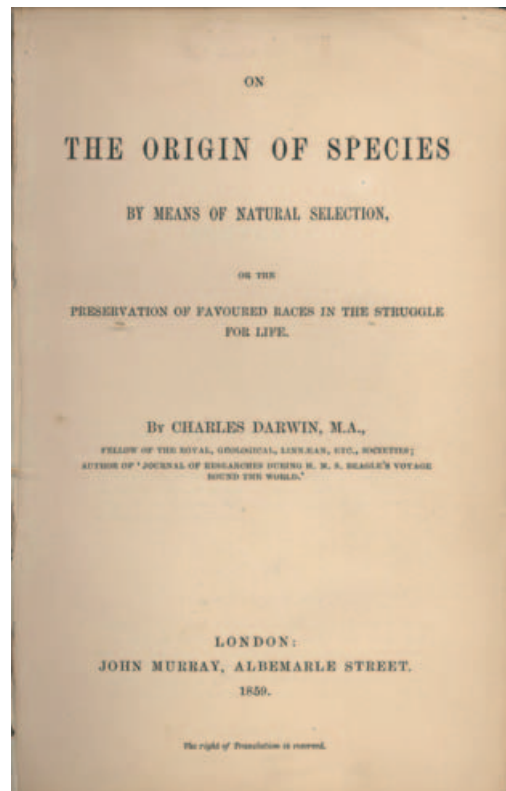
que es va trobant en els nivells de complexitat ascendent de la matèria. Simplement, no hi ha en l'Univers prou partícules elementals per realitzar un sol exemplar de cadascuna de les proteïnes possibles, ni de cada genoma possible, ni prou temps per fer-les una rere l'altra. La finitud de la realitat còsmica –i, més acusada encara, la finitud temporal, espacial i material dels planetes– fa que calgui seleccionar, truncar. Hauria estat més bell imaginar un disseny infal·libre i perfecte, que hagués trobat a la primera provatura la solució òptima de cada problema, sense competició, amb una àmplia i llarga supervivència.

Cal veure l'evolució a escala còsmica. Si un objectiu de la Creació fos que en l'interior de l'univers sorgís una raó capaç de comprendre la raó còsmica creadora, amb una intervenció mínima de la raó còsmica en

el funcionament de l'Univers, el mecanisme evolutiu és una possibilitat suficient per fer sorgir aquesta raó no tant en un planeta concret a priori, com en algun planeta, fos quin fos, tal com podem veure pel fet que a la Terra, com a mínim, hagi dut a una racionalitat capaç d'aquest coneixement.

Quin paper juga la raó humana en l'evolució biològica?

L'evolució desborda contínuament la pura necessitat. Cap mutació, cap optimització concreta, no és necessària: totes són contingents; són, simplement, i tot hauria estat diferent si no haguessin estat, però no calia que fossin. Si no fos pels aspectes dolorosos de l'evolució, que són tants i tan

Primer exemplar de "L'origen de les espècies" de Charles Darwin. L'evolucionisme, ara com ara científicament no refutat, pot semblar un element especialment irracional dintre de la racionalitat còsmica.

escruixidors –l’extinció, el dolor, la gran proporció de mutacions perjudicials que aboquen a atzucacs– podríem parlar, fins i tot, de gratuïtat, de do. Entre d’altres aspectes ascendent –en la complexitat d’estructures, la diversitat de comportaments i la capacitat d’adaptació– l’evolució recicla els usos i prova usos nous d’òrgans vells. El cervell humà i la raó humana en són un exemple especialment significatiu. Per a la pura supervivència, calia una mica d’enginy defensiu davant dels depredadors, que pal·liés la vulnerabilitat del bipedalisme davant la velocitat i la força dels felins de la sabana africana. Amb el foc, les armes de pedra, les fletxes i les llances ja n’hi hauria hagut prou per sobreviure. No calia la paraula, ni l’espiritualitat, ni les matemàtiques, ni l’art, ni la filosofia, ni la ciència, ni la tecnologia sofisticada. Tot això són desbordaments, luxes, regals –potser enverinats, a llarg termini, però lluminosos, en moltes ocasions.

Pel que fa a l’evolució, els desbordaments humans més significatius, ja que modifiquen la dinàmica de la història biològica, són la transmissió cultural, la tecnologia, la medicina, i l’enginyeria genètica. Mitjançant elles, la història s’accelera, s’eixampla l’àmbit de supervivència de l’espècie, i les seves possibilitats d’acció incideixen poderosament –potser destructivament– sobre el planeta. L’enginyeria genètica ja permet dissenyar noves espècies biològiques, amb algunes característiques d’interès pràctic o especulatiu, i podria arribar a produir noves espècies posthumanes o transhumanes que succeïssin els humans –potser després d’haver-los eliminat. Aquestes espècies, podrien accedir a un nivell superior de raó? Representa l’espècie humana la culminació biològica pel que fa a la capacitat de raó, o serà superada per alguna nova espècie, natural o artificial?

Raó humana i raó còsmica

Fins a quin punt la raó humana pot comprendre la raó còsmica? Una de les maneres de plantejar aquesta pregunta és demanar-se fins a quin punt comprenem les lleis físico-matemàtiques del món, fins a quin punt les matemàtiques són una creació humana o el lent descobriment d’una part essencial de la realitat còsmica. Si només són una creació de la raó humana –un luxe evolutiu, no pas una necessitat– com és que són tan eficaces en la descripció de fenòmens altament sofisticats, antiintuïtius, sorprenents, amb els quals mai no havíem estat mai prèviament familiaritzats? Vol dir que sense la raó humana el món de les estrelles i galàxies no hauria tingut cap ordre?

Ens podem preguntar, des d’una perspectiva més general, fins a quin punt la raó humana, o la ment humana, creen la seva pròpia realitat, o fins a quin punt descobreix una realitat que se li va revelant a mesura que apren i evoluciona. Sembla més lògic suposar que les lleis físiques existien abans que els humans en tinguessin coneixement, tal com actuen contínuament en el fons de cadascuna de les nostres cèl·lules malgrat que no en tinguem coneixement ni consciència. En aquest sentit, abans de poder comprendre la raó còsmica, ja som part d’ella, en el més profund de nosaltres. Per això, parlar de

Fins a quin punt les matemàtiques són una creació humana o el lent descobriment d’una part essencial de la realitat còsmica?

raó còsmica pot falsejar la situació, si ens fa oblidar que nosaltres en formem part.

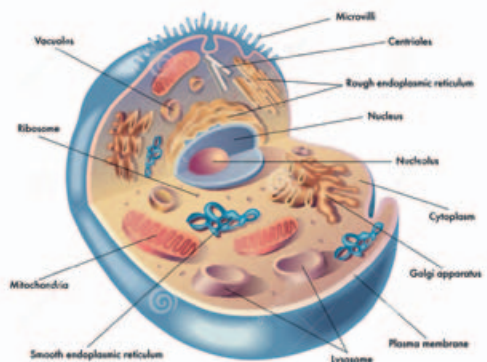
Dues reflexions més en aquest àmbit, a més de les matemàtiques, es refereixen a la matèria i al temps. Les lleis de la química, çan d'esperar que existeixin àtoms, o molècules, o són ja part de la física quàntica inicial i es manifesten quan hi comença a haver àtoms, gairebé mig milió d'anys després de l'inici de l'Univers? El temps mateix —el passat, en forma de memòria, a l'hipocamp; el futur, en forma de projectes, al còrtex prefrontal— se'ns va revelant en l'evolució, però és lògic suposar que ja existia abans que els humans en tinguéssim consciència. O bé creem el temps?

Podria ser que la culminació de l'univers fos la fusió entre racionalitat humana i racionalitat còsmica?

Podem parlar de finalitat de l'Univers? A nivell de lleis físiques i químiques, no hi ha una finalitat aparent. La finalitat comença a aparèixer amb la biologia, i s'accentua amb la racionalitat humana. Per exemple, les equacions de l'electromagnetisme no exhibeixen cap finalitat, però els humans les utilitzem per a transmetre programes de ràdio o de TV, o converses per telèfons mòbils: les utilitzem com a instrument amb una finalitat. Una cosa semblant, però a menor escala pel que fa a la intencionalitat, passa en l'evolució: la finalitat de tot organisme és reproduir-se; això no vol dir que les mutacions tinguin la finalitat d'explorar com incrementar l'eficàcia reproductiva. En tot cas, però, hi ha una selecció basada en els efectes més que no pas en les causes. Una racionalitat interna pot introduir una finalitat local en accions cada vegada més àmplies i decisives però no —per ara— a escala còsmica. Aquesta finalitat estaria relacionada amb la racionalitat còsmica, més que no pas amb la biològica.

Podria ser que la finalitat de l'univers fos la fusió ocasional i intensa entre racionalitat interna i racionalitat còsmica? Ja hem comentat que, sense ser-ne conscients nosaltres, les lleis físiques actuen contínuament en cadascuna de les nostres cèl·lules. En aquest sentit, ja estem en contacte, en fusió, amb la racionalitat còsmica, però la fusió seria més plena si en fóssim conscients, o bé coneixent quines són les lleis de la naturalesa o bé, sense necessitat de conèixer-les, essent conscients de com actuen contínuament en nosaltres. Ser conscient d'això pot produir moments d'emotivitat molt intensa, amb una sensació cognitiva molt gran, i ben real, sense necessitat de conèixer la forma concreta de les lleis definitives. Així, doncs, s'entendria per fusió no tan sols la comprensió racional, sinó una emotivitat encesa pel fet de conèixer, i es podria interpretar aquesta comprensió no tant com una comprensió intel·lectual d'allò més refinat i difícil de les lleis de l'univers, sinó d'una comprensió, per dir-ho així, amorosa, anant al nucli amable, afectiu i acollidor de l'Ésser.

Ara bé, en la vida les il·luminacions més místiques i intenses són efímeres; per això, un cop deixades enrere, produeixen,

Cèl·lula humana. Sense ser-ne conscients nosaltres, les lleis físiques actuen contínuament en cadascuna de les nostres cèl·lules. En aquest sentit, ja estem en contacte, en fusió, amb la racionalitat còsmica.

o poden produir, més nostàlgia o dolor que no pas plenitud de sentit. Potser hauríem de parlar de culminació fora del temps, més que de finalitat, que sembla associada al temps? En aquest sentit, la visió en el temps, posant la finalitat i l'aspiració en el futur, potser distorsiona la realitat respecte de la culminació. En tot cas, la vida a l'univers acabarà. L'univers no és un lloc de vida eterna. Per això, el que es refereix a alguna finalitat relacionada amb la vida s'ha de veure més com una culminació, com una finalitat no relacionada amb el temps, sinó amb la plenitud.

Què té a veure la racionalitat còsmica amb la Raó divina?

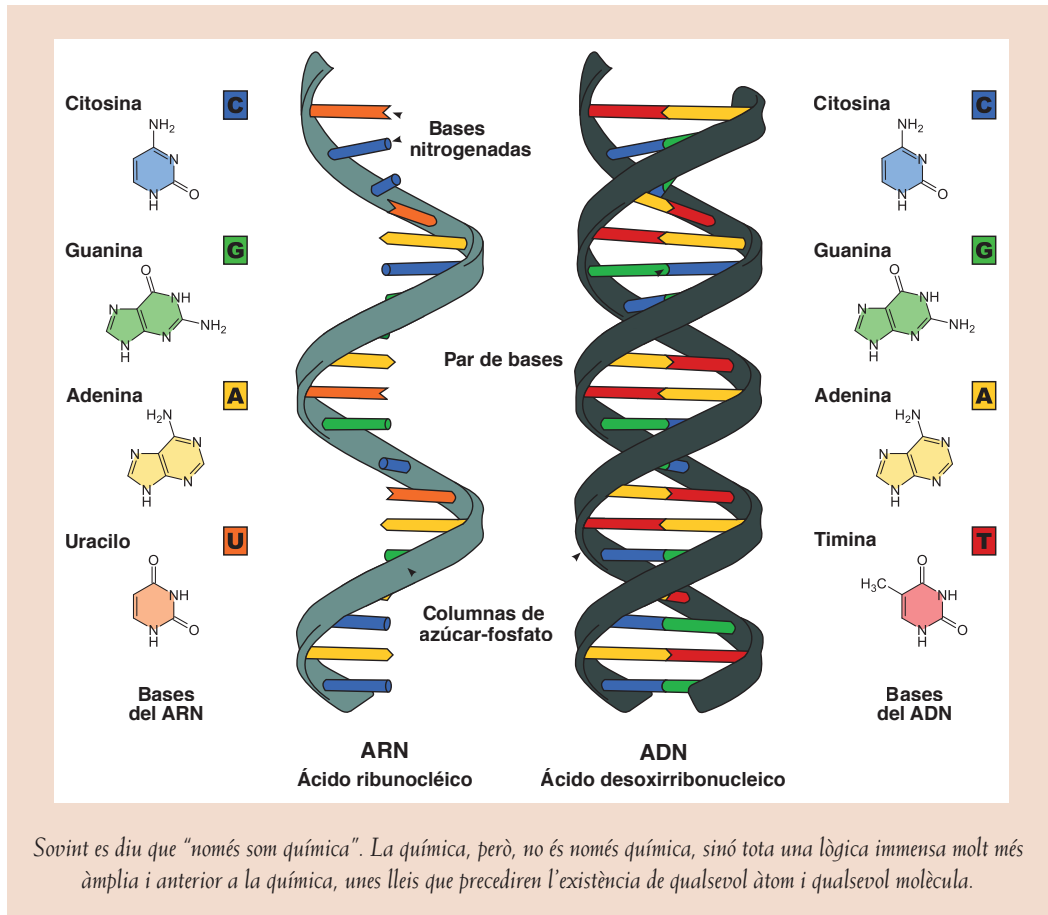
La raó còsmica de què hem parlat fins ara, podria transcendir l'univers i regir molts altres universos, segons el model del multivers. Però, ha de ser només una raó físico-matemàtica, com tantes vegades han imaginat els físics i els matemàtics, des de Pitàgores i Plató? Pot ser una raó més àmplia, més acollidora, més flexible? Si la raó físico-matemàtica que nosaltres coneixem ha pogut arribar a computació química en les cèl·lules i computació neuronal en el cervell, i, a través d'elles, a les profunditats i riqueses d'emoció i d'amor, ¿per què no hi hauria d'haver en la raó còsmica emoció i amor, finalitat i justícia, sentit i memòria? Certament, no són incompatibles, des d'un punt de vista lògic. Quan de vegades ens diuen –amb intencions minimitzadores– que “només som química”, ¿som conscients de la grandesa d'aquesta expressió? Perquè la química no és “tan sols química”, sinó tota una lògica immensa molt més àmplia i anterior a la química, unes lleis que precediren l'existència de qualsevol àtom i qualsevol molècula.

Suposem que la racionalitat còsmica fos alhora físico-matemàtica i amorosa-

salvadora. La raó amorosa, pacificadora, ha de ser necessàriament la culminació de les emergències successives d'una racionalitat físico-matemàtica? Ha de ser posterior en el temps a una raó purament físico-matemàtica que produeix l'univers sense finalitat, però que finalment es troba abocada a una finalitat emergent? O podria ser a l'inrevès, i tenir una raó purament amorosa, ésser amorós en estat pur, que amb una finalitat dona lloc a una raó físico-matemàtica concreta per tal que en l'Univers sorgeixi una raó interna lliure i amorosa? O fins a quin punt té sentit preguntar-se aquestes coses en un context de precedència temporal? Tal com separem les forces unificades, pot ser que la nostra ment ens faci veure com a separats aspectes units de la raó còsmica, i aquesta raó còsmica, amb amor, creadora, salvadora, seria una raó divina.

Supervivència dinàmica en la ment divina?

El tema de la possible pervivència després de la mort, o d'una resurrecció en cos i ànima, sempre ha resultat misteriós, confús i inescrutable, malgrat la precisió amb què de vegades n'hem volgut parlar. Donada l'evidència de la mort i descomposició del cos, i el caràcter dubtós del retorn o permanència de difunts en aquest món, podria semblar més racional no parlar-ne, deixar-ho en suspens o desestimar-ho del tot. Però una vegada i altra tornem al tema. Una de les maneres de fer-ho, actualment, es basa en donar preeminència a la informació sobre la matèria o l'energia. A més d'estar vinculada amb el genoma i el cervell, dos aspectes capitals de la nostra biologia, el concepte d'informació té una antiga arrel filosòfica, relacionada amb “informar” com “donar forma” i, en particular, forma relacionada amb l'ànima, entesa com a “forma” del cos material. De fet, podem calcular, en bits, la quan-

titat d'informació del genoma –de la qual podríem deduir un nombre considerable de característiques del cos- i de la informació processada pel cervell al llarg de tota la vida. El resultat és de l'ordre d'un mol de bits, una quantitat aparentment aclaparadora (de l'ordre de 10^{23} o 10^{24}) però no sorprenent des del punt de vista de la físicoquímica.

Es pot pensar en la resurrecció com a pervivència d'aquesta "forma" o informació. El problema rau en on es conserva, per què es conserva, què té a veure amb la nostra realitat corporal, quines possibilitats tenim de comunicar-nos-hi.

Alguns voldrien introduir aquesta informació física i mental en ordinadors. Deixem en suspens el judici sobre la literalitat

d'aquesta proposta, i prenguem-la com a hipòtesi de reflexió. L'aspecte interessant rau, en primer lloc, en el dinamisme de la proposta: no es tracta de la conservació d'una entitat estàtica, sinó d'un dinamisme interactiu amb altres "ànimes computacionals" i amb la informació que va generant el dia a dia dels vivents. Com que la informació que tenim sobre el cos l'adquirim a través del cervell, conservar la informació del cos, o modificar-la, seria, a efectes d'una realitat virtual, indistingible de conservar el cos.

De vegades es considera l'univers com un gran ordinador, com una gran computació. L'ordinador, amb memòria, podria conservar la història, o seleccionar-la. Podria conservar la ment i el cos. La fusió entre raó

humana i raó divina no es realitzaria tant en el coneixement com en l'amor, en el lliurament pur més que en el judici crític. La pervivència no seria estàtica sinó dinàmica, no en aquest món on la vida és limitada, sinó en la ment de Déu, sense limitació.

Conclusions

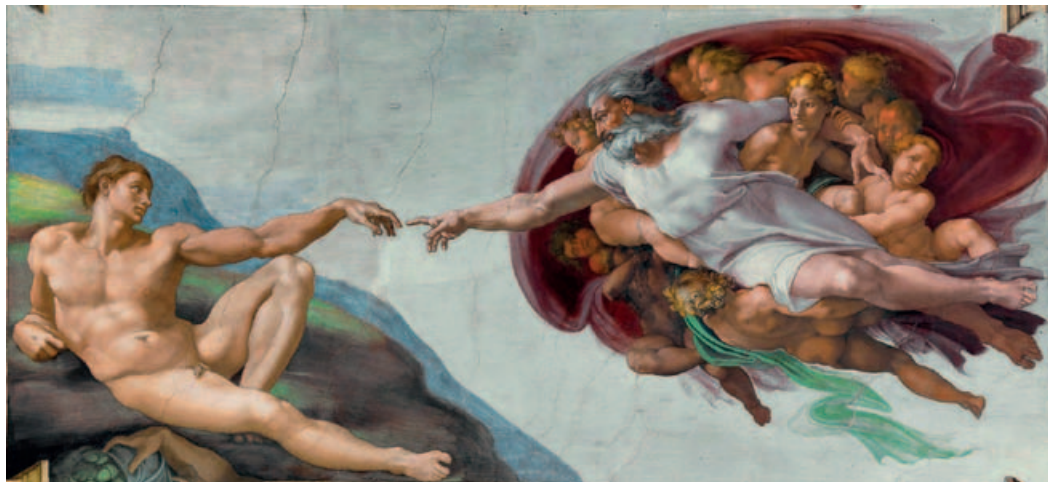
Som part de la mateixa raó còsmica, no tan sols a través de les guspises de comprensió que en puguem tenir, sinó perquè actua en cadascuna de les nostres cèl·lules, de les nostres molècules i àtoms, com en *l'interior intimo meo i superior summo meo* de sant Agustí. La diferència entre una raó còsmica i una raó divina està en l'amor. La raó còsmica no ens espera ni ens estima. Quan desapareixem, no ho lamenta ni ens recorda ni ens salva. Quan apareixem, no se n'alegra. No hi ha per a ella el bé ni el mal. Per a la raó divina sí.

De fet, quan ens diuen que "som química i només química", hauríem de saber apreciar la grandesa enorme d'aquesta conjectura, tan sovint considerada despectiva o nihilista –intenció amb què sovint és formulada, per cert. Quin sentit té aquest "només"? Cada àtom té una història còs-

mica, una arrel en lleis físiques molt subtils. També són subtils les lleis que regeixen les combinacions atòmiques i les estructures de les molècules. I la química del metabolisme cel·lular és un prodigi: milers de reaccions simultànies, ajustant els seus ritmes, comunicant-se a través del bescanvi de reactius i de productes, fent i desfent i re-fent estructures, moviments, llegint informacions genètiques, fabricants proteïnes ... Quina grandesa! Ser "només" química ja seria molt. Però, a més, aquesta química es projecta molt enllà d'ella, en la intencionalitat, en la tecnologia, en la reflexió.

Reflexionar sobre les relacions entre la nostra raó i la raó còsmica, entre aquesta i la raó divina, entre la raó humana i l'evolució biològica, ens pot enriquir amb moltes preguntes, que augmenten la intensitat de la nostra consciència d'estar en el món i d'interrogar-nos per Déu.

David Jou

La creació d'Adam, de Miquel Àngel, a la capella Sixtina. La diferència entre la raó còsmica i la raó divina és l'amor.

EDUCAR EN ELS VALORS IMMATERIALS DEL PATRIMONI RELIGIÓS

Per primer cop, la didàctica del monestir de Poblet ha estat objecte d'una tesi doctoral que va ser defensada al mes de desembre passat a la Universitat de Barcelona i que va merèixer la màxima qualificació. Entre els molts encerts d'aquesta voluminosa i interessant tesi destaca la defensa de l'anomenat patrimoni immaterial. Hem demanat a la seva autora, la doctora Tània Martínez Gil, professora de la Universitat de Barcelona, que ens en parli.

1. El patrimoni religiós: entre el material i l'immaterial

Avui una part important del patrimoni religiós a Occident continua essent un patrimoni viu, és a dir, continua complint les funcions per a les quals va ser creat. L'església catòlica té dos tipus de patrimoni viu. D'una banda posseeix un patrimoni immoble que és objecte de culte diari, com passa en els grans santuaris, monestirs habitats, esglésies parroquials o catedrals; aquests són llocs en els quals el culte és permanent i on els rituals litúrgics es succeeixen dia a dia. Per les seves característiques són llocs sagrats que tenen per funció principal la celebració de l'eucaristia amb les invocacions, càntics i altres variants del ritual religiós. Hi ha altres conjunts immobles on les funcions litúrgiques no són diàries, encara que poden tenir una certa periodicitat. Es tracta d'esglésies i santuaris degudament consagrats en què en determinades festivitats i de forma periòdica o anual es celebra culte. Finalment hi ha edificis religiosos on les funcions litúrgiques són completament ocasionals i amb motiu d'un esdeveniment, com pugui ser un casament, un bateig o altres rituals propis de la

litúrgia catòlica. D'altra banda l'església catòlica té també un patrimoni immaterial viu constituït pel món simbòlic i significant que s'opera a través dels seus rituals.

Encara que tots els espais sagrats materials són classificats com a patrimoni moble, en ser un patrimoni viu, estan tan estretament lligats al patrimoni immaterial que la seva relació resulta indissociable. El patrimoni immaterial emociona perquè suposa un enllaç, a vegades fins i tot immediat, automàtic i inconscient vers un món simbòlic que es troba en la base de l'experiència religiosa. I els símbols amb els quals enllaça, per a aquell que és creient, tenen un valor sacramental, és a dir, deixen una marca inesborrable sobre allò que signifiquen, la qual cosa es podria traduir tot dient que fan el que signifiquen. Aquí resideix el valor emotiu d'aquest patrimoni per a moltes persones. Aquest valor *immaterial* del *material*, que tractarem més endavant, esdevé la base per al tractament educatiu del patrimoni religiós.

Deixant de banda, doncs, el patrimoni immoble material, l'església manté i conserva un tipus de patrimoni pròpiament immaterial no menys important que el material,

Interior de l'església del monestir de Sant Joan de les Abadesses. L'església posseeix un patrimoni material viu on se celebra el culte de manera regular.

tot i que la seva intangibilitat el fa invisible als ulls de feligresos i visitants (probablement més dels visitants que dels feligresos). Molts actes de culte, a part de la seva significació religiosa, tenen diversos valors

culturals. Aquest és el cas d'una bona part del patrimoni musical de l'Església, en especial el cant gregorià. Aquest tipus de música que s'identifica gairebé de forma exclusiva amb l'església catòlica és, sens dubte, un patrimoni importantíssim que encara avui administren la major part dels monestirs i els cors de catedrals i grans santuaris. Al mateix temps, al patrimoni musical cal ajuntar-hi aquell patrimoni immaterial basat en rituals religiosos que la tradició popular ha mantingut i ha consagrat; aquest seria el cas de processons i altres formes de pietat que han esdevingut autèntics patrimonis immaterials. Normalment aquest patrimoni forma part d'allò que es sol dir "tradició popular" i no li escau la denominació de patrimoni litúrgic, atès que, almenys des de les declaracions conciliars del Vaticà II (1962-1965), la majoria d'aquestes tradicions han deixat de ser manifestacions litúrgiques majors i

El cant gregorià constitueix un bon exemple del patrimoni immaterial. A la imatge, monjos benedictins cantant les vespres del Dissabte Sant

han passat a ser simplement tradicions del poble. Finalment caldria parlar d'actes i concentracions populars que, de manera regular, es produeixen amb motiu de romeries i determinades festivitats o aplecs populars.

2. El valor immaterial del patrimoni religiós

Quan parlem del patrimoni religiós en la majoria d'ocasions ens referim a elements materials: edificis i arts visuals o plàstiques. Com s'ha dit, però, el seu valor sempre ha estat relacionat amb les emocions, sentiments, sensacions, abstraccions de la ment i, per suposat, amb les idees i pensaments que aquest patrimoni genera. Podríem també dir-ho al revés i plantejar el patrimoni religiós com un conjunt d'elements immaterials, format per una particular cosmovisió, un conjunt d'idees, d'abstraccions i de sensacions que tenen manifestacions visibles i, a

vegades tangibles, és a dir, un patrimoni on el que és important no és material, sinó immaterial. Per tant quan parlem de patrimoni immaterial ens estem referint a una qualitat d'una determinada herència cultural. La definició de patrimoni immaterial més estesa és la que ens dóna la UNESCO en la seva carta redactada l'any 2003, quan diu que *són els usos, representacions, expressions, coneixements i tècniques —junt amb els instruments, objectes, artefactes i espais culturals que li són inherents— que les comunitats, els grups i en alguns casos els individus reconeixen com a part integrant del seu patrimoni cultural. El patrimoni cultural immaterial infon un sentiment d'identitat, es transmet de generació en generació i és recreat constantment per les comunitats (...) I no es limita a monuments i col·leccions d'objectes, sinó que comprèn també tradicions o expressions vives heretades dels nostres avantpassats i transmeses als nostres descendents, com tradicions orals, arts de l'espectacle, usos socials, rituals, actes festius, coneixements i pràc-*

Foto: Bodmar.

Dins del patrimoni religiós moble hi té una gran importància el patrimoni immaterial constituït pels rituals que s'hi celebren, com l'eucaristia, que fan el que signifiquen i denoten una particular cosmovisió.

tiques relatives a la naturalesa i l'univers, i coneixements i tècniques vinculades a l'artesanía tradicional. D'aquesta definició deriven la subtilesa i la importància del patrimoni immaterial.

Quan nosaltres visitem un monestir cistercenc, com podria ser Poblet, i veiem l'austera simplicitat de la seva arquitectura, ens hem de plantejar que la bellesa de la pedra no s'explica per un ideal estètic, sinó per les idees que van empènyer la seva construcció. Bernat de Claravall en un escrit dirigit a l'arquebisbe de Sens li diu que cal honorar el seu ministeri:

... no amb la pompa dels vestits, ni amb la fastuositat dels cavalls ni amb la sumptuositat dels edificis, sinó més aviat amb els sans costums, amb els exercicis espirituals, amb les bones obres (...) les coses que hi ha en el nostre interior no les veiem tenyides de colors i tot i això són dignes de veure, no estan arranjades amb gustos i tot i això són dolces, no estan en cap lloc elevat i malgrat això són excelses. Certament la caritat, la castedat, la humilitat no tenen cap color, però no per això deixen de ser formoses (1955: 683-686).

D'aquestes idees deriva la simplicitat i la bellesa de l'art del Cister, un art on la materialitat depèn de la immaterialitat. El valor, doncs, resideix en el fet que aquest pensament es pot materialitzar en elements molt diversos, però per copsar-los s'ha de comprendre el pensament que hi ha al darrere, la visió del món que tenen les persones que hi resideixen. És necessari assenyalar que els valors són importants, el que és més necessari i el que més apreciem, i sobre els valors es fonamenta tota la resta d'accions, actuacions i artefactes materials. Tots els individus compartim un gran nombre de valors, encara que no necessàriament compartim els mateixos. Tanmateix no existeix cap societat humana sense valors. Els artefactes i els edificis religiosos són, doncs, l'expressió d'aquests valors, i l'art eclesiàstic és l'expressió material d'uns valors immaterials propis que, en molts casos, perduren fins avui.

3. Educar amb el patrimoni religiós: Poblet, una comunitat educadora.

El monestir de Poblet, igual que succeeix amb bona part de l'arquitectura religiosa europea, és un gran contenidor patrimonial dipositari de valors culturals, materials i immaterials. Aquest conjunt de béns culturals pot ser posat al servei d'objectius molt diversos: així hi ha conjunts monumentals que fomenten i estimulen un autèntic corrent de turisme cultural que es canalitza vers una economia forta i dinàmica; hi ha altres conjunts que, gestionats de forma diferent, constitueixen passius econòmics difícils de sostenir i que pesen greument sobre les societats que els allotgen. Entre aquests dos extrems hi ha una gran diversitat de tipologies amb una constant comú: esdevenir recursos educadors.

Foto: © Anna Bosch.

Grup de mestres visitant el Monestir de Poblet

És possible educar des d'òptiques ben diferents, però el conjunt monumental de Poblet proporciona possibilitats extraordinàries. De fet a Europa hi ha molts conjunts d'aquest tipus que tenen una llarga experiència a educar mitjançant el patrimoni. Com a exemples paradigmàtics cal citar l'abadia de Westminster, la catedral de Bristol o la cate-

dral de Canterbury. En el passat els monestirs ja van tenir un paper educador i ja van esdevenir importants centres que irradiaven cultura. Educar sempre ha estat un procés de socialització que condueix a aprendre normes de conductes, hàbits, coneixements, formes de pensar i també valors.

El context educador ideal d'un monestir com Poblet hauria de proporcionar a l'usuari una experiència participativa, innovadora, emotiva i que sigui operativa damunt la ment durant molt de temps. En aquest sentit la Regla de sant Benet va ser escrita en un moment de transició; en efecte, quan sant Benet va néixer el govern i la cultura de Roma eren encara una ombra del passat; quan ell va morir l'Europa medieval ja havia nascut. La fragmentació d'Europa, la desaparició de la unitat i del control polític anava en augment. En el caos i en l'aiguabarreig de l'època subsegüent, els monestirs de l'Europa occidental, en un món mig bàrbar, passaren de ser llocs de retir espiritual més o menys marginals a convertir-se en centres de llum i de vida amb l'objectiu de preservar i difondre l'espiritualitat antiga. Mentre els regnes canviaven de mans i s'enfonsaven els gran estats, els monestirs, autosuficients, acostumaven a sobreviure ja que s'havien convertit en un nucli que podria escapar de la destrucció quan les poblacions eren destruïdes. Avui, enmig d'un món en transformació, el monacat a més del paper que l'Església li encarrega en pot assolir un de nou: educar mitjançant el patrimoni que té a les mans. És en aquest sentit que es proposa un decàleg sobre el paper educador del patrimoni religiós:

1. El patrimoni religiós és polisèmic i el seu valor, en tant que patrimoni material, li ve conferit per l'existència d'un valuós patrimoni immaterial.

2. El patrimoni material, ja sigui mòble o immoble, només es pot explicar si es recolza amb allò que significa o ha significat.
3. Els significats del patrimoni canvien en funció dels valors de la societat en cada moment, però per comprendre plenament el patrimoni material no es pot menystenir cap dels significats que ha tingut.
4. L'activitat educadora del patrimoni religiós ha de ser transversal a l'edat; ningú n'ha de quedar exclòs per aquest motiu.
5. El patrimoni religiós educa mitjançant l'art, la història i el medi; cap element ha de quedar-ne exclòs.
6. El patrimoni religiós ha d'activar la ment, despertar les emocions i educar en la bellesa de les formes. Això vol dir que els missatges han d'estar d'acord amb el coneixement científic, han d'arribar al cor i han d'estar formulats amb correcció.
7. L'educació patrimonial, quan es centra sobre el patrimoni religiós, ha de tenir present que l'església està edificada sobre una base material i també sobre pedres vives.
8. El patrimoni religiós és molt difícil d'ensenyar i comprendre si no es té present el seu valor sacramental, en el sentit que fa el que significa.
9. El patrimoni religiós només es pot comprendre dins el context de les societats històriques que l'han creat.
10. El patrimoni religiós adquireix el seu màxim valor quan es té present que ha estat generat en un context filosòfic que conté una visió determinada del món.

Si ens atenem als punts esmentats en els plantejaments del decàleg, ens adonem que Poblet és un conjunt que pot ser analitzat des de molts angles i perspectives. Amb tot n'hi ha alguns que és important assenyalar. Poblet és, certament, un símbol d'identitat per al país en ser un Panteó Reial del Casal de Barcelona. El monestir de Poblet, però, constitueix també una singular experiència de vida gràcies a la comunitat cistercenca que hi viu. Alhora, Poblet, des del punt de vista artístic, com a expressió de la bellesa de la pedra, és un conjunt d'interès innegable i Patrimoni de la Humanitat ja des de l'any 1991. I, finalment, no es pot oblidar que Poblet sintetitza una part important de la història del país.

Educar amb el patrimoni és també educar en valors. Cal educar en la idea que visitar Poblet és visitar la casa d'un altre i que, per tant, quan es visita la casa d'un altre s'han de conèixer i respectar les normes de qui et convida. Els monjos de Poblet tenen les seves pròpies normes que, en aquest cas, deriven de la pròpia Regla de sant Benet i aprecien especialment el respecte per l'entorn, tant natural com cultural, i el manteniment d'un esperit de recolliment i de silenci.

Cada col·lectiu contribueix a l'educació amb allò que té. A Poblet s'ha d'educar amb el seu patrimoni, tant el material format per les pedres i els monuments, com l'immaterial constituït per les normes i els valors que es deriven de l'existència d'una comunitat centenària. El patrimoni immaterial de Poblet és, sens dubte, un dels valors presents en el monestir i que sovint s'escapa de la percepció del visitant, ja que l'immaterial és un estat o qualitat de la matèria. És intangible, ja que s'escapa al tacte. I si la matèria és tot allò que pot produir en el nostres sentits algunes sensacions, el que dóna valor al que és material és justament el que és

immaterial. Com s'ha descrit anteriorment, el patrimoni immaterial està format per les emocions, els sentiments, les abstraccions de la ment, les idees i el pensament; és una herència cultural que no es materialitza en res tangible i només es pot reflectir i visualitzar a través dels seus efectes. Per tot això resulta evident que els valors de l'immaterial poden arribar a tenir manifestacions visibles i a vegades tangibles com podria ser el silenci. Per tant, educar amb el patrimoni religiós, i més concretament amb Poblet, significa introduir tots els visitants, sense excepció d'edat, cultura o procedència en els valors d'allò que en diem patrimoni immaterial.

Tània Martínez

Referències bibliogràfiques

Altisent, A. (1974). *Història de Poblet*. L'Espluga de Francolí: Publicacions Abadia de Poblet.

Del Pozo, J. M. (2014). *Educacionari. Una invitació a pensar i sentir l'educació a través de seixanta conceptes*. Barcelona: Edicions 62.

Diez, G. (1955). *Obras completas de San Bernardo*. Madrid: Biblioteca de autores cristianos, vol. II.

Duby, G. (1981). *San Bernardo y el arte cisterciense (el nacimiento del gótico)*. Madrid: Taurus Ediciones

Fontal, O. (coord.) (2013b). *La Educación patrimonial, Del patrimonio a las personas*. Gijón: Editorial Trea.

Masoliver, A. (1978). *Història del monaquisme cristià. I Des dels orígens fins a Sant Benet*. Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Vauchez, A. (1995). *La espiritualidad del occidente medieval*. Madrid: Ediciones Cátedra.

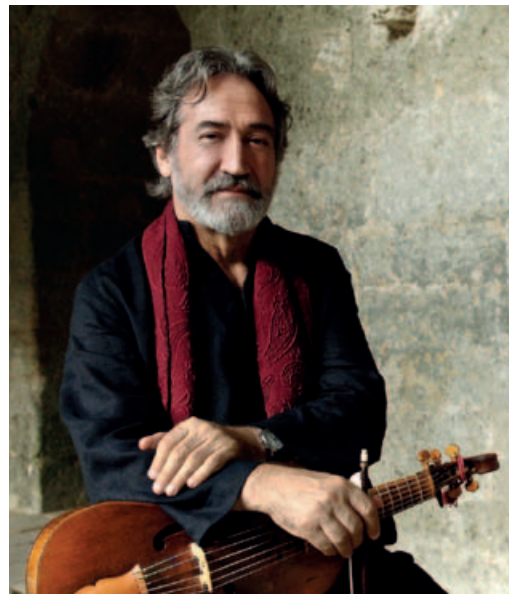
EL FESTIVAL DE MÚSICA ANTIGA I EL FESTIVAL INTERNACIONAL ORGUES DE POBLET

El P. Prior ens informa en aquest breu article sobre el proper festival de Música Antiga i d'Orgues que tindrà lloc a Poblet.

Enguany aquests dos festivals que marquen qualitativament la temporada musical a Poblet arriben a la seva tercera edició, amb el que això significa de cara a la seva consolidació. Tres anys comencen a marcar camí, a crear tradició: signifiquen alhora una resposta positiva del públic que gaudeix tant de la música antiga com de la sonoritat extraordinària de l'orgue de tribuna de la nostra església abacial. Tot plegat ens esperona a continuar en aquesta oferta de qualitat digna del monestir que els monjos estimem i custodiem.

El III Festival de Música Antiga

El III Festival de Música Antiga de Poblet torna a portar el mestre Jordi Savall i les seves formacions musicals a la plaça i a l'església del monestir els dies 14, 15 i 16 d'agost. Oferim, un cop més, tres nits de música en el marc privilegiat de les muralles de Pere el Cerimoniós i a la nau de l'església; tres nits de música extraordinària en un marc extraordinari. Tres nits que combinaran un repertori amb un toc celebratiu i reivindicatiu molt marcat. En efecte, *La Capella Reial de Catalunya* i el conjunt *Hespèrion XXI* oferiran el dia 14 música de l'època de Ra-

Jordi Savall

mon Lluç del qual s'iniciaran a finals d'any les celebracions del 700 aniversari de la seva mort; amb aquest concert Poblet i el Mestre Savall s'avancen a aquestes efemèrides. El concert es farà a la plaça del Monestir i tindrà un format semblant al que va tenir l'any passat el concert sobre El Greco. El dia 15, en canvi, *Hespèrion XXI*, oferirà un concert tot ell dedicat a la música armènia. *L'Esperit*

Hesperion XXI

d'Armènia vol ser un element més dels actes de commemoració del primer centenari del genocidi de la població armènia, el primer i malauradament no pas l'últim genocidi de la història contemporània de la humanitat. Armènia fou el primer regne en proclamar-se cristià i tot al llarg de la seva història ha hagut de patir moltes tribulacions per mantenir-se fidel a la seva fe. La plaça del monestir serà un escenari meravellós on fer ressonar les músiques d'aquesta antiga nació cristiana tota ella sembrada d'antics monestirs. Finalment, el dia 16 d'agost, *Le Concert des Nations*, a l'església abacial interpretarà *L'Ofrena Musical* de J.S. Bach, una de les obres majors del mestre de capella de Leipzig. Tres concerts per tres nits d'estiu que pretenen harmonitzar-se amb la qualitat monumental del Monestir.

El III Festival Internacional "Orgues de Poblet"

El III Festival Internacional "Orgues de Poblet" transcorrerà un cop més durant els mesos d'octubre i novembre, concretament els dissabtes 24 i 31 d'octubre i el dissabte 21 de novembre. Enguany la Comissió organitzadora del Festival ha cregut convenient avançar una hora els concerts, és a dir, convocar-los per les 20:30h del vespre. El Festival continua amb l'aposta de portar a Poblet organistes de renom internacional i de primer ordre com són l'holandès Ben van Oosten, que tocarà el dia 24 d'octubre, el també holandès resident però a Toulouse, Jan Willem Jansen, que el podrem tornar a sentir a Poblet el dia 31 d'octubre, i l'italià Claudio Astronio, que clourà el cicle del Festival el dia 21 de novembre.

L'organista Jan Willem Jansen

Poblet ofereix, com es pot veure, una programació musical de primer nivell a l'alçada del monument patrimoni de la humanitat que l'acull i digne de la qualitat tècnica i instrumental de l'Orgue de tribuna, que la comunitat ha volgut construir. Més informació sobre els festivals es podrà anar trobant al nostre Web. Abans de cloure aquest article, em plau informar-vos del llançament al mercat el dia 1 de juny del primer enregistrament en CD del nostre orgue de tribuna. En paraules del nostre Web: *En aquest CD, titulat «Power of Life», l'aclamat concertista anglès Christopher Herrick ha seleccionat un programa atractiu i inusual alhora, integrat per peces organístiques poc convencionals, majoritàriament del segle XX, al costat d'alguns arranjaments d'obres conegudes. La intenció de l'organista ha estat estimular, commoure i, sobretot, entretenir*". Trobareu el CD a la botiga del Monestir.

Lluc Torcal

L'organista holandès Ben van Oosten Ben

L'organista Christopher Herrick

MARGARITA BOFARULL BUÑUEL, PRESIDENTA DE L'INSTITUT BORJA DE BIOÈTICA

Margarita Bofarull Buñuel (Barcelona, 1961) és religiosa de la Societat del Sagrat Cor de Jesús, de la qual ha estat provincial d'Espanya Nord (2005-2011). És llicenciada en Medicina i Cirurgia per la universitat de Barcelona (1985), llicenciada en teologia per la Facultat de Teologia de Catalunya (1992) i màster en Teologia Moral per la mateixa facultat (1996). Ha estat vicepresidenta de la Conferència Espanyola de Religiosos (CONFER, 2009-2013). És professora de la Facultat de Teologia de Catalunya i de la Universitat Centroamericana "José Simeón Cañas" (UCA) de El Salvador. És presidenta del Comitè d'Ètica Assistencial (CEA) de l'Hospital de Sant Joan de Déu (Esplugues de Llobregat) i membre de la Pontifícia Acadèmia per la Vida. L'entrevista per a nosaltres fra Octavi Vilà Mayo, monjo de Poblet.

Una religiosa, una dona, és per primer cop presidenta de l'Institut Borja. Quina és la raó de ser de l'Institut Borja i quin el seu paper dins l'Església a Catalunya? Què suposa que una dona en sigui la presidenta i una altra dona la directora?

L'Institut Borja va ser el primer centre de Bioètica a Europa. Els nostres objectius són bàsicament tres:

- Reflexionar sobre les qüestions que es deriven, d'una banda, del progrés biomèdic i mediambiental i, de l'altra, la seva repercus-

sió en la societat i els seus sistemes de valors, així com en relació a la gestió sanitària.

- Ésser via de diàleg entre la fe cristiana i els diferents humanismes, cultures i el món científic, especialment en allò que pertoca a l'ètica en relació amb la medicina i ciències afins.

- Donar un servei a la societat en general, tantes vegades afectada per problemes d'aquesta índole, i alhora, a l'Església, de la qual s'esperen criteris en tot allò que incideix en la vida i en la dignitat de la persona.

El fet que la presidència i la direcció de l'Institut estiguin ocupades per dones crec que pot aportar una sensibilitat i una mirada femenina a la realitat. Tanmateix el treball és d'equip i crec que tots ens complementem.

Vostè és a més membre de l'Acadèmia Pontifícia per la Vida. Sembla, doncs, que les dones comencen a accedir a alguns llocs de responsabilitat dins l'Església. Com es va gestar la seva incorporació a l'Acadèmia i què ha representat per a vostè? Quin és el paper de l'Acadèmia?

Margarita Bofarull Buñuel

Vaig rebre el nomenament amb agraïment a través de la Nunciatura Apostòlica. Per a mi és un do i una responsabilitat. Ja em sentia vitalment compromesa amb la defensa, celebració i promoció de la vida. Em sento cridada i creada per Déu, font de tota vida. Ser membre de l'Acadèmia m'obliga a fer créixer el meu compromís de reflexió, de recerca i de divulgació.

La Pontifícia Acadèmia per a la Vida té com a missió estudiar, informar i formar sobre els principals problemes de la biomedicina i els drets relatius a la promoció i a la defensa de la vida, sobretot en la relació directa que aquests tenen amb la moral cristiana i les directrius del magisteri de l'Església.

S'ha dit que l'Església viu una nova primavera. Quin li sembla que pot ser l'abast real del pontificat del papa Francesc?

Crec que és aviat per fer balanços, però no hi ha dubte que, pastoralment, el papa Francesc està impulsant una renovació que està acostant moltes persones a l'Església. S'ha erigit en referent universal i està aju-

dant l'Església a fer una adequació de les seves estructures en bé d'una funcionalitat i una imatge més evangèliques.

En temes de moral cal esperar canvis en la postura de l'Església? Els hem d'esperar sobretot a partir del Sínode sobre la família?

El Sínode de la família no crec que busqui canvis doctrinals, el que bàsicament suggereix són canvis pastorals. No crec que es qüestionari la indissolubilitat del matrimoni. El que es debat és el tracte pastoral, per exemple, sobre l'acollida que s'ha de donar a les persones divorciades i tornades a casar civilment.

Hi ha un abans i un després en la influència del magisteri eclesial en la moral dels catòlics amb l'encíclica *Humanae Vitae* del beat Pau VI?

No sé si el canvi es deu a l'encíclica *Humanae Vitae* ja que avui molts catòlics de menys de 50 anys en desconeixen fins i tot l'existència; parlo de persones, naturalment, que no han tingut una formació específica. De fet una de les preguntes del qüestionari de la primera part del Sínode era precisament la valoració del coneixement o influència de la *Humanae Vitae*. El que em sembla una realitat a considerar és l'escassa influència del magisteri en la moral dels catòlics. I no em refereixo només a la moral sexual. Crec que hi ha un gran desconeixement també de la doctrina social de l'església.

Crec que ens hem de qüestionar moltes coses: pedagogia, catequesi, llenguatge, i també algunes afirmacions que potser no responen del tot als temps canviants i als coneixements derivats de diverses disciplines científiques. Amb tot, crec que potser ens hem encallat amb la "lletra petita" de

« El Sínode de la família no crec que busqui canvis doctrinals, el que bàsicament suggereix són canvis pastorals. »

El papa Francesc

la *Humanae Vitae* i no hem arribat al fons. El concepte de paternitat responsable, per exemple, ens convida a anar a fons.

Pot ser fluït el diàleg entre ciència i fe, més concretament entre religió i avenços en genètica?

Hauria de ser fluït, i de fet, moltes vegades ho és. Ciència i fe es fecunden mútuament ja que al final cerquem el progrés humà i això implica la consideració de la persona en la seva totalitat. Hi ha avenços en genètica molt ben considerats èticament. Per exemple la intervenció per corregir determinades immunodeficiències, ja aconseguida amb èxit i que està millorant la vida de moltes persones. El que per l'Església és avui el moment inicial de la vida i el moment concret de la seva fi, són conceptes inamovibles? És nedar a contracorrent la defensa de la vida en una societat on els valors i els límits canvien amb certa facilitat i no sempre en un sentit ètic?

El moment inicial de la vida i el moment de la mort són conceptes fruit dels coneixements científics, on no hi ha gaire discussió. La discussió ve quan no hi ha acord sobre el respecte que es deu a la vida humana des de l'inici, sobre la consideració del concepte filosòfic de persona, etc. El magisteri de l'església sempre es posiciona des del màxim respecte, fins i tot quan hi puguem haver dubtes raonables científicament parlant. Certament a

vegades, en societats on prima l'economia per damunt de la persona, és nedar contra corrent situant la persona, considerada en la seva totalitat, en el centre. Hem de recordar sempre

que tot avenç, per considerar-se progrés humà, ha de suposar un plus d'humanització, ha de respectar la dignitat de la vida humana en totes les seves fases.

Com es poden compaginar uns valors morals d'acord amb el magisteri eclesial i un exercici decidit de la misericòrdia respecte als homes? Un exemple concret: com es pot afrontar el tema de l'avortament sense oblidar que és, primer de tot, un drama sobretot per a la mare? La solució és solament o sobretot legal?

La solució és solament o sobretot legal?

La misericòrdia és un dels valors morals present en el magisteri i en la pràctica pastoral de l'Església. Si volem de veritat ser seguidors de

Jesús hem de ser misericordiosos com el Pare celestial és misericordiós. Es desprèn del mateix ensenyament de Jesús. Un altre tema és que no sempre som del tot fidels,

en la pràctica pastoral, a l'ensenyament de Jesús. El mateix magisteri recorda que l'Església ha d'acompanyar les persones procurant que es reincorporin al "carro" de la vida. En el cas que em demanes, la mateixa encíclica *Evangelium*

Vitae, quan tracta el tema de l'avortament, parla precisament de l'atenció a les dones que han avortat.

«Ciència i fe es fecunden mútuament ja que al final cerquem el progrés humà i això implica la consideració de la persona en la seva totalitat.»

«El que per l'Església és avui el moment inicial de la vida i el moment concret de la seva fi, són conceptes inamovibles?»

«L'avortament, efectivament, és un drama per a la dona. La solució no és legal, sinó moral. Convé il·luminar el camí de la felicitat, que no passa per cometre actes de mort, i que ens passen factura.»

Detall de la universitat centroamericana "José Simeón Cañas".

L'avortament, efectivament, és un drama per a la dona. La solució no és legal, sinó moral. Convé il·luminar el camí de la felicitat, que no passa per cometre actes de mort, i que ens passen factura. Una altra cosa és com ho fem per recuperar al màxim les persones. La moral ens mostra camins d'humanització i de felicitat.

Crec que en el drama de l'avortament s'hauria d'anar al fons de les causes dels embarassos no desitjats (que són la majoria de les motivacions que porten a l'avortament). Hem de tractar el tema de l'educació sexual integral. Es dóna molta informació però poca formació; s'han de millorar les condicions de vida de moltes dones, s'han de fer lleis més justes que protegeixin la maternitat, s'ha de lluitar contra la pobresa i la marginalització, etc.

Va la ciència per davant de l'ètica? Com s'afronten els nous reptes i les noves tecnologies?

L'ètica habitualment reflexiona sobre el que ja existeix quant a coneixements científics i també orienta i mostra els valors que s'han de respectar en la recerca per garantir que el que anomenem progrés ho sigui veritablement per a tots, per evitar abusos i explotacions d'unes persones per part d'unes altres.

Com veu el paper de la dona dins l'Església i com creu que hauria d'evolucionar?

El paper de la dona és fonamental. La humanitat, i també l'Església, són com un ocell amb dues ales, una de femenina i una altra de masculina, i no volaran mai bé si no les despleguen totes dues. Crec que s'ha de fer encara molt camí, tant en l'Església com

en la societat, per respectar i garantir el paper que la dona ha de tenir. Hi ha una complementarietat necessària que queda moltes vegades truncada. Al meu entendre es té poc en compte l'aportació femenina, que és fonamental. A vegades sembla que et facin "concessions" i no es tracta d'això: es tracta de fer un camí i un servei en comunió, valorant i promovent l'aportació específica de cada persona.

Dins de l'Església sembla evident que hi ha diferents sensibilitats, per dir-ho d'alguna manera. Com creu que pot evolucionar aquesta diferència de postures i quin creu

« El paper de la dona és fonamental. La humanitat, i també l'Església, són com un ocell amb dues ales, una de femenina i una altra de masculina, i no volaran mai bé si no les despleguen totes dues »

« Al meu entendre es té poc en compte l'aportació femenina, que és fonamental. A vegades sembla que et facin "concessions" i no es tracta d'això: es tracta de fer un camí i un servei en comunió, valorant i promovent l'aportació específica de cada persona. »

que és l'abast real d'aquestes diferències? En concret en el terreny de la moral i la relació entre medicina i fe: com s'afronta?

És clar que hi ha diverses sensibilitats, però hem de ser capaços de dialogar, d'avançar, de cercar humilment el diàleg. Hem de procurar ser respectuosos i estar oberts, discernir. No oblidem que les fonts de les quals beu la teologia moral són la Revelació i la Tradició, però també les dades

« No oblidem que les fonts de les quals beu la teologia moral són la Revelació i la Tradició, però també les dades que aporten els coneixements científics »

que aporten els coneixements científics. No podem viure d'esquena al món. Som cridats a fer un servei a les persones que implica no tenir por de reflexionar, de buscar, de discernir, de pregar, amb honestedat i valentia.

Vostè ha estat vicepresidenta de la CONFER: com veu la vida religiosa avui? Han perdut alguns ordes la seva raó de ser i ha arribat el moment d'altres de més carismàtics?

Miro la vida religiosa amb esperança i il·lusió. El meu servei a la CONFER em va permetre un coneixement privilegiat de la vida consagrada. He estat testimoni de moltes vides entregades generosament,

« La vida religiosa és al cor de l'Església i no ens correspon posar traves a l'Esperit, sinó viure joiosament el do rebut en bé de tots, sense càlculs estèrils »

*Hospital de Sant Joan de Déu (Esplugues de Llobregat)
on Margarita Bofarull és presidenta del
Comitè d'Ètica Assistencial (CEA)*

agosaradament i humilment. Persones sense por al futur perquè se saben conduïdes per l'Esperit. Constató l'esforç de moltes congregacions per anar i viure en diferents fronteres, més enllà del que semblaria raonable aquí per edat... Veig una vida religiosa més centrada en l'essencial, més fraterna, senzilla i alegre. Anem desenvolupant la nostra missió cada vegada més intercongregacionalment, cada família religiosa aporta els seus dons, en bé de tots. La vida religiosa és al cor de l'Església i no ens correspon posar traves a l'Esperit, sinó viure joiosament el do rebut en bé de tots, sense càlculs estèrils.

Octavi Vilà

Foto: Sam Soler

Detall dels panteons reials de Jaume I, Pere III el Cerimoniós i Ferran d'Antequera on estan ubicades les figuretes de la portada

La fotografia, excel·lent, mostra un fragment central de la tomba de Pere III el Cerimoniós i Elionor de Sicília la seva tercera esposa. El que veiem avui és la reconstrucció de mitjans del segle passat amb tres de les petites figures que en el seu temps omplien els costats dels vasos funeraris, amb representacions de l'enterrament i les mostres de dol. Després de la terrible destrucció del segle XIX no podem assegurar que aquest fos el seu lloc original ni que les figuretes formessin un mateix conjunt. El mateix s'esdevé pel que fa als seus autors, que podrien ser els mestres Aloi de Montbrai o Jaume Cascalls, encarregats al segle XIV de la realització d'aquesta part dels panteons reials. Les figures mostren tres personatges masculins en una manifesta expressió de dol, amb el cap cot i cobert. No sembla que siguin clergues sinó més aviat nobles o persones distingides. S'ha volgut veure en ells una representa-

ció de la llegenda del suposat monjo (que en realitat era una dona) que hauria estat a Poblet en temps de l'abat Pere Boqués (s. XVI) encara que aquest tipus de llegenda és comú a d'altres cenobis. Joan Bassegoda se'n feia ressò en el seu article sobre aquest abat (Cf. "Poblet" n°3, 2002 pàgs.41-47) tot i que cal acceptar-ho com una simple anècdota. El fet que les tres figures estiguin separades i no formin un conjunt fa encara més difícil, o gairebé impossible, poder ubicar-les al seu antic emplaçament, perquè no sabem quins criteris es varen seguir en la distribució d'aquestes restes arqueològiques en el conjunt de les tombes reconstruïdes. Només ens resta el relatiu consol de saber que un petit bocí del que fou el magnífic conjunt funerari de les tombes reials de Poblet s'ha pogut recuperar.

Jesús M. Oliver

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De novembre de 2014 a abril de 2015

Novembre

Dia 1, dissabte: A la sala capitular, després de Laudes, el P. Abat ha donat l'hàbit de novici a F. Joaquim Cervera i Pavia.

Després de Vespres, a l'església, el grup *Bach zum Mitsingen* ha interpretat la cantata 106 de J.S. Bach.

Dia 2, diumenge: El grup Bach zum Mitsingen ha tornat ha interpretar la cantata 106 dins la missa d'una.

Dia 4, dimarts: Al migdia, al campus Sescelades de la Universitat Rovira i Virgili, Genaro González ha defensat la tesi doctoral: «Estudio acústico de los monasterios cistercienses masculinos del Camp de Tarragona».

Dia 6, dijous: Al matí, ha vingut a Poblet el P. Edmon Garreta, acompanyat d'alguns altres monjos de Solius, per visitar el P. Abat Maur Esteva. Després han anat al monestir de Vallbona.

Dia 8, dissabte: A la nit, ha tingut lloc el segon concert del II Festival Internacional Orgues de Poblet. L'organista francès Jean-Charles Ablitzer ha interpretat peces de Sebastián Aguilera de Heredia, Pablo Bruna, François Couperin, Georg Boehm i J.S. Bach.

Dia 12, dimecres: Al matí, el P. Abat, acompanyat d'alguns monjos, ha anat a Barcelona, al tanatori de les Corts, on ha presidit la missa exequial per Elena Roig i Obradó, mare de F. Xavier Guanter. Després han anat al cementiri d'Esplugues de Llobregat, on ha tingut lloc l'enterrament.

A la tarda, el P. Abat ha anat a la Diputació de Barcelona per assistir a la presentació del llibre «Josep Tarradellas: l'Exili 1 (1939-1954)».

Dia 13, dijous: A la missa conventual, F. David Renart ha fet la professió solemne.

Dia 14, divendres: Avui han començat al palau de l'abat les IV Jornades sobre el Bosc de Poblet i les Muntanyes de Prades, que duraran fins al dia 16. El tema tractat enguany és: «Coneixements i experiències davant els reptes del canvi climàtic».

A primera hora de la tarda ha mort el P. Abat Maur Esteva a la infermeria, on s'estava des de fa un parell de mesos a causa de l'agreujament de la seva malaltia. Tenia 81 anys, en feia 55 que era monjo i 47 que era sacerdot.

Dia 15, dissabte: Al matí, ha tingut lloc la reunió del Patronat de l'arxiu del president Tarradellas.

A la nit, ha tingut lloc l'últim concert del II Festival Internacional Orgues de Poblet.

L'organista francès Jean-Patrice Brosse ha interpretat peces d'autors francesos dels segles XIV-XVIII.

Dia 17, dilluns: Al matí, ha tingut lloc l'enterrament del P. Abat Maur Esteva. Ha presidit la missa exequial el P. Abat General de l'Orde Cistercenc, Mauro Giuseppe Lepori. Hi eren presents el P. Procurador Meinrad Tomann i diversos abats cistercencs europeus. També hi havia l'arquebisbe de Tarragona Mons. Jaume Pujol i el bisbe d'Urgell Mons. Joan Enric Vives. El lloc escollit per al seu enterrament ha estat la capella de sant Benet de l'església. El P. Maties Prades ha anat a la Llar Sant Sebastià de les Germanetes dels Ancians Desemparats de Vinaròs per predicar-hi una setmana d'exercicis espirituals.

Dia 18, dimarts: El P. Prior ha assistit a un dinar-col·loqui a Barcelona al Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya per parlar sobre la conversió ecològica del monestir.

Dia 20, dijous: El nou rector de la Universitat Rovira i Virgili Josep Anton Ferré ha visitat el monestir acompanyat d'Antoni González Senmartí, vicerector de relacions institucionals.

Dia 27, dijous: A la tarda, el P. Abat ha presidit al monestir de Valldonzella de Barcelona una missa en sufragi dels difunts de la Germandat de Poblet que han mort el darrer any. També a la tarda, Mn. Joan Torra ha pronunciat una conferència dins el cicle dedicat a Orígenes.

Dia 29, dissabte: Ha tingut lloc el recés d'Advent de la Germandat de Poblet. La jornada ha començat amb la missa conventual, seguida d'una conferència a càrrec del P. Josep M. Recasens amb el tema "Gàlates 4, 4-5: Nadal ens descol·loca". A continuació, per grups, s'ha fet una reflexió sobre el text bíblic presentat. Després de la Sexta, resada a l'església, ha tingut lloc el dinar a l'hostatgeria externa. A la tarda, s'han posat en comú les reflexions del matí i el P. Abat ha presentat el seu comentari a les antífoes de la O. La jornada ha acabat amb el rés de les primeres Vespres del Diumenge primer d'Advent.

Desembre

Dia 9, dimarts: El P. Prior ha anat a Roma per participar en la reunió del Consell de l'Abat General.

Dia 11, dijous: A la tarda, Mn. Joan Torra ha donat una conferència dins del cicle sobre Orígenes.

Dia 12, divendres: A la tarda, al palau de l'abat, el P. Abat de Poblet i la M. Abadessa de Vallbona han presidit la celebració dels 25 anys de la Ruta del Cister, amb presència de Ferran Mascarell, conseller de Cultura de la Generalitat, i altres autoritats.

Dia 13, dissabte: Ha tingut lloc a Poblet un dia de recés organitzat per la Delegació de Joves de l'Arquebisbat de Tarragona. Hi han assistit uns 70 nois i noies entre 16 i 30 anys.

Al matí, al palau de l'abat, s'ha celebrat l'assemblea de l'Associació Forestal de les Comarques de Tarragona.

Dia 17, dimecres: Reunió a l'hostatgeria externa de la Junta Rectora del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet.

Dia 18, dijous: Al matí, el P. Abat i un grup de monjos han anat a Montblanc per assistir a la missa exequial de Daniel Poblet, que durant molts anys ha estat col·laborador benvolent del monestir.

Dia 19, divendres: Al matí, han vingut els monjos del monestir del Miracle per conèixer les instal·lacions mediambientals de Poblet i s'han quedat a dinar.

Dia 21, diumenge: A la tarda, el P. Abat ha anat a Saragossa per assistir a la presa de possessió del nou arquebisbe Mons. Vicente Jiménez Zamora.

Dia 23, dimarts: Al matí, el P. Abat ha anat a Tarragona per signar un conveni amb la Diputació de Tarragona de col·laboració amb l'arxiu del President Tarradellas.

Dia 29, dilluns: A la tarda, Joan Estragués i Ramon Payàs dels «Amics de les Homilies d'Organyà» han vingut per presentar una iniciativa anomenada «Ruta de la llengua».

ANY 2015

Gener

Dia 8, dijous: A la tarda, Mn. Joan Torra ha donat una conferència dins el cicle sobre Orígenes.

Dia 13, dimarts: Un equip de gravació ha obtingut unes imatges amb dron del monestir per a la Diputació de Tarragona.

Dia 14, dimecres: A la tarda, el P. Prior ha acompanyat l'equip rector de Blanquerna de la Universitat Ramon Llull per visitar el monestir. Estan fent unes jornades de reflexió i treball a l'hostatgeria externa.

Dia 17, dissabte: Al matí, el P. Prior ha presidit la reunió del comitè de l'Institut del Coneixement Integral, depenent de la Fundació Poblet, a l'hostatgeria externa.

Dia 18, diumenge: A la tarda, el P. Prior ha pronunciat una conferència sobre la conversió ecològica del monestir a Castellterçol, convidat per un grup de veïns del poble.

Dia 28, dimecres: El P. Abat ha assistit al Seminari Conciliar de Barcelona a una reunió conjunta dels bisbes de Catalunya amb més de 80 superiors majors religiosos i altres religiosos i religioses, en ocasió de l'Any de la Vida Consagrada.

Dia 31, dissabte: El P. Prior ha donat una conferència sobre la dimensió social de la vida monàstica a un grup d'empresaris de la Fundació Gresol, que fan unes jornades a l'hostatgeria externa.

Febrer

Dia 4, dimecres: Durant la nit i el matí ha nevat deixant una gruixària de 15 cm de neu.

Dia 9, dilluns: El P. Abat ha anat a Saragossa per assistir a les XXI Jornadas de Teología de Aragón, que tenen per tema «Vivir y morir por Jesús: teología del martirio». El P. Abat participará en una taula redona sobre «El martirio en el cine actual: Un Dios prohibido. De Dioses y hombres».

Dia 16, dilluns: El P. Abat ha anat a Barcelona per predicar un recés, avui i demà, a les monges del monestir de Valldonzella.

Dia 17, dimarts: El P. Maties Prades ha anat a Tarragona on ha pres part a la reunió del Consell del Presbiteri de l'Arquebisbat.

Dia 21, dissabte: Al voltant de Poblet i dels altres monestirs de la Ruta del Cister s'ha realitzat la primera prova de resistència anomenada TrekoBlack 24.

Dia 22, diumenge: El P. Abat ha anat a Barbastre per assistir a l'ordenació i presa de possessió del nou bisbe de la diòcesi de Barbastre-Montsó Mons. Ángel Javier Pérez Pueyo.

Dia 26, dijous: El P. Jordi M. Bou ha fet 90 anys i ho hem celebrat amb un pastís a la sala de recreació.

Dia 27, divendres: El P. Rafel Barruè ha acompanyat un grup del Col·legi Sant Gabriel de Barcelona i els ha fet una xerrada sobre la vida monàstica.

Març

Dia 5, dijous: El P. Abat ha anat a Bot (Terra Alta) per presidir l'enterrament de Pere Mulet, pare de F. Antoni Mulet.

Dia 7, dissabte: Ha tingut lloc al palau de l'abat la presentació de la segona edició de la «Història de Poblet» del P. Agustí Altisent. Han intervingut en l'acte el P. Abat, Josep Poblet, president de la Diputació de Tarragona, Josep Anton Ferré, rector de la Universitat Rovira i Virgili, la professora Maria Bonet i F. Octavi Vilà. Han assistit a l'acte unes 50 persones.

Dia 9, dilluns: A la tarda, ha començat la setmana d'exercicis espirituals, que enguany seran dirigits pel P. Juan M. de la Torre, trapenc del monestir d'Oseira (Galícia). El P. Prior ha anat a Roma per assistir a la reunió del Consell de l'Abat General.

Dia 13, divendres: Al migdia s'han emportat la Hagadà de Poblet per a l'exposició «Hagadàs Barcelona: l'esplendor jueva del gòtic català» que tindrà lloc al Saló del Tinell de Barcelona del 26 de març al 5 de juliol.

Dia 16, dilluns: El canal «France 5» de la televisió francesa ha rodat un reportatge sobre Poblet per al programa «Echappées belles».

Dia 17, dimarts: El P. Prior ha estat entrevistat per al programa «Vida verda» de Ràdio 4.

Dia 18, dimecres: El P. Prior, F. Marc Vallès i el P. Rafel Barruè han estat entrevistats pel servei de premsa de l'Arquebisbat de Tarragona en relació amb l'any de la vida consagrada.

Dia 21, dissabte: El P. Abat i F. Octavi Vilà han anat al monestir de monges cistercenques de San Andrés de Arroyo (Castella i Lleó) per assistir a la benedició de la nova abadessa M. María del Carmen Gordaliza, que ha estat presidida pel P. Abat General Mauro Lepori. Al matí, el P. Prior ha acompanyat un grup de veïns de Castellterçol a visitar el monestir i les seves instal·lacions mediambientals.

Dia 23, dilluns: El P. Prior ha anat a Barcelona per a la presentació del llibre «¿Humanos o posthumanos?: singularidad tecnológica y mejoramiento humano».

Dia 25, dimecres: S'ha inaugurat al Saló del Tinell l'exposició «Hagadàs Barcelona: l'esplendor jueva del gòtic català» amb la Hagadà de Poblet.

Dia 26, dijous: A la tarda, Mn. Joan Torra ha donat una conferència dins el cicle sobre Orígenes.

Dia 27, divendres: S'ha reunit a l'hostatgeria externa de Poblet la Junta Rectora del Paratge Natural de Poblet. En la reunió el P. Prior ha estat ratificat com a president de la Junta Rectora.

A la tarda, el P. Prior ha anat a Tarragona per a una entrevista del canal de televisió TAC12.

Abril

Dia 3, divendres: Avui, Divendres Sant, F. Lluís Solà ha donat una conferència al palau de l'abat sobre el tema «La celebració de la Passió del Senyor».

A la nit, s'ha fet un *Via crucis* per l'església i el claustre. Hi han assistit unes 50 persones.

Dia 4, dissabte: Avui, Dissabte Sant, el P. Prior ha pronunciat una conferència al palau de l'abat sobre el tema: «De la creació a la nova creació: les lectures de la Vetlla pasqual».

Dia 8, dimecres: F. Octavi Vilà ha anat al monestir de monges cistercenques de Santa Lucía de Saragossa per fer-hi un recés preparatori de l'ordenació de prevere.

Dia 12, diumenge: Al matí, el P. Prior ha donat una conferència al Casal de Cultura de Llorenç del Penedès sobre la reconversió ecològica del monestir de Poblet.

A la tarda, ha mort a l'edat de 95 anys Mn. Salvador Jordana (antic P. Gregori), que havia estat prior de Poblet els anys 1950-1953. Actualment era prevere del bisbat de Solsona i vivia com a ermità al Santuari de la Mare de Déu de Lord.

Dia 18, dissabte: XL Trobada de la Federació Catalana d'Associacions de Vídues. 180 viudes s'han aplegat a Poblet on han tingut una xerrada al palau de l'abat a càrrec de Mn. Josep Molist. Després han assistit a la celebració de l'eucaristia, presidida pel P. Abat.

Un grup de funcionaris de la Diputació de Barcelona han visitat l'arxiu del President Tarradellas i el monestir.

Dia 19, diumenge: Al matí, s'ha reunit la Junta del Germandat de Poblet.

F. Lluís Solà ha anat al monestir de monges cistercenques de San Benito de Talavera de la Reina (Castella-La Manxa) per dirigir una setmana d'exercicis espirituals.

Dia 20, dilluns: El P. Abat i el P. Prior han anat a Barcelona, on al Saló de Cent de l'Ajuntament s'ha signat la donació per part de l'historiador anglès Paul Preston de seu arxiu al monestir de Poblet.

Dia 21, dimarts: Paul Preston i Antoni Vives, tinent d'alcalde de Barcelona, han visitat l'arxiu del President Tarradellas i han dinat amb la comunitat.

Dia 23, dijous: Avui, diada de sant Jordi, trobada anual del Reial Cos de la Noblesa Catalana, amb missa a la capella de Sant Jordi i dinar amb la comunitat al refector.

Dia 28, dimarts: El P. Prior ha anat a la Biblioteca Central de Terrassa on ha fet una conferència-debat sobre el tema: «Ciència i religió».

Dia 29, dimecres: El P. Prior ha anat a Barcelona per donar una conferència al Seminari sobre el tema: «Espiritualitat i física quàntica?».

Dia 30, dijous: A la tarda, Mn. Joan Torra ha donat una conferència dins del cicle sobre Orígenes.

Xavier Guanter

PER SOMRIURE

per FER

ORDENACIÓ PRESBITERAL DE FRA OCTAVI VILÀ MAYO

1 DE MAIG DE 2015

«L'Esperit del Senyor reposa sobre meu. Ell m'ha ungit per portar la bona nova als desvalguts, per proclamar als captius la llibertat. Al-leluia» (Is 61, 1; Lc 4, 18; cant d'entrada de la missa d'ordenació).

Amb aquestes paraules començava la missa d'ordenació del dia 1 de maig, en què fra Octavi Vilà era instituït prevere per la imposició de mans i la pregària del Sr. Arquebisbe Jaume Pujol. Un esdeveniment important per a la comunitat de Poblet afegit a l'alegria pròpia del temps pasqual.

El ritual d'ordenació posa de relleu la col·legialitat de tots els preveres amb el seu bisbe en el moment d'instituir el nou prevere. Tots, en efecte, imposen les mans a l'ordenand, i tots acompanyen el bisbe, l'envolten físicament, durant la llarga pregària d'ordenació en què s'invoca l'Esperit Sant. Això vol dir que és tota la comunitat que institueix el prevere i el dedica, d'alguna manera, a la missió de servir la litúrgia i la caritat en l'església. En efecte, fra Octavi presidirà a partir d'ara la Litúrgia de les Hores —en realitat per a presidir la Litúrgia de les Hores no es requereix l'ordenació— i l'Eucaristia de la comunitat de Poblet, i, com subratlla sant Benet en parlar dels preveres, haurà de procurar molt més per la caritat i el servei dels seus germans en la més estricta fidelitat al projecte comunitari de la Regla (cf. RB 62). Li ho desitgem ben de cor, i preguem perquè hi perseveri, amb alegria i ple del consol de l'Esperit Sant.

Sens dubte ha estat un moment fort de comunió eclesial per al nostre monestir. I també un moment per a pensar amb esperit crític, ja que en la nostra església el ministe-

Foto: Bedmar

ri ordenat continua anant molt lligat al concepte de poder: l'ordenació és un requisit indispensable per poder accedir als càrrecs de màxima autoritat i hi pot haver el perill de convertir el ministeri en un funcionariat especialitzat, tal com el papa Francesc adverteix sovint. Els textos de la missa, com ara la segona lectura de la carta als Hebreus (5, 1-10), ens recordaven que no ha de ser pas això, el ministeri ordenat, sinó un camí de configuració amb el Crist servidor fet obedient fins a la mort.

De tot en donem gràcies a Déu, d'aquest pas del Senyor per la nostra comunitat i en la vida de fra Octavi, per tal que durant molts anys pugui servir-la llescant-li el pa de la vida en el servei de l'altar i administrant el perdó de Déu en el sagrament de la reconciliació.

Lluís Solà

PRESENTACIÓ DE LA NOVA EDICIÓ DEL LLIBRE "HISTÒRIA DE POBLET" DEL P. AGUSTÍ ALTISENT

El dissabte, dia 7 de març, va tenir lloc al Palau de l'Abat la presentació de la reedició corregida i actualitzada del llibre *Història de Poblet* de l'enyorat monjo i historiador Agustí Altisent.

La *Història de Poblet* va ser publicada el 1974. Encara avui es considera per part dels especialistes com la millor i més completa obra sobre la història del monestir. Exhaustiva feia molts anys, va semblar oportú que la seva reedició millorés la tipografia, s'hi incorporessin més imatges i s'actualitzés el

contingut. Aquesta darrera operació ha anat a càrrec del monjo i historiador fra Octavi Vilà i de la professora del Departament d'Història Medieval de la Universitat Rovira i Virgili, doctora Maria Bonet. La reedició del llibre ha incorporat les anotacions i millores que el mateix P. Altisent havia preparat a les quals s'hi han afegit altres actualitzacions —no endebades han passat més de 40 anys des de la primera edició del llibre— a partir de les monografies i estudis posteriors que han aparegut relacionades amb el cenobi cistercenc. Cal destacar com a novetat important la inclusió de nombroses fotografies realitzades pel prestigiós fotògraf Francesc Bedmar.

La reedició del volum ha comptat amb la col·laboració de la Diputació de Tarragona i el suport de la Universitat Rovira i Virgili. Per aquesta raó en la presentació del llibre, presidits pel P. Abat, a banda de fra Octavi Vilà i la doctora Maria Bonet, van ser-hi presents també el president de la Diputació, senyor Josep Poblet i el rector de la URV, Josep Anton Ferré. L'acte de presentació va comptar també amb la presència del vicepresident primer de la Diputació, senyor Albert Vallvé, el prior de Poblet, P. Lluç Torcal, l'alcalde de Vimbodí i Poblet, senyor Joan Güell i el delegat territorial de Cultura de la Generalitat de Catalunya, senyor Jordi Agràs.

Cristòfol-A. Trepat

ACTE DE LA DONACIÓ A POBLET DEL LLEGAT DEL PROFESSOR PAUL PRESTON

El P. Abat, l'alcalde de Barcelona Sr. Xavier Trias amb el Sr. Paul Preston

L'Arxiu del professor i reconegut hispanista Paul Preston serà custodiat al monestir de Poblet. Aquest lliurament és conseqüència de l'estreta relació del professor Preston amb les institucions catalanes i, concretament, amb l'Ajuntament de Barcelona. El llegat s'afegirà a l'important fons dipositat a l'Arxiu de Poblet, format, entre d'altres, per l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià i l'Arxiu de la Casa Ducal de Medinaceli a Catalunya.

Els treballs de l'historiador Paul Preston abasten principalment temes de la Segona República, la Guerra Civil, el Franquisme i la Transició.

El dilluns dia 20 d'abril a les 18 hores al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, en un acte solemne, l'alcalde Xavier Trias va presidir el lliurament oficial del llegat del professor britànic. A la taula hi eren presents, a més de Paul Preston, l'abat de Poblet, el tinent d'alcalde d'Hàbitat Urbà, Antoni Vives, l'escriptor i filòleg Jordi Amat i el rector de la Universitat de Barcelona,

Dídac Ramírez. Tots van fer ús de la paraula i van agrair la generositat de l'hispanista britànic.

El trasllat dels arxius del Professor Preston –consistents en 3.000 llibres i 40 caixes de documents– ha estat possible gràcies a la col·laboració del *Catalan Observatory de la London School of Economics*, l'Ajuntament de Barcelona, el Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona i el monestir de Poblet. També cal agrair als monjos de Montserrat Hilari Raguer i Josep Massot el suport que han donat a l'arxiu de Poblet. Per a ells l'important era que l'arxiu s'enfortís i que s'hi possibilités el treball dels

Signatura de la donació dels documents del Sr. Paul Preston

recercadors al servei permanent de la recuperació de la nostra memòria. Qualsevol societat que mira de prosperar ha d'aprendre dels encerts i errors del passat.

En aquests moments a Catalunya ja disposem de tres arxius de referència: l'Arxiu Nacional de Catalunya, l'Arxiu de Montserrat i l'Arxiu de Poblet.

Cristòfol-A. Trepat

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE QUÈ VOL DIR QUE LA BÍBLIA ÉS PARAULA DE DÉU?

El dimecres 13 de maig es va presentar a la sala Pere Casaldàliga de la llibreria Claret de Barcelona, el llibre *Què vol dir que la Bíblia és paraula de Déu?*, editat pel monestir de Poblet, que recull les diverses intervencions de la III Trobada d'intel·lectuals i professionals catòlics celebrada al monestir el mes d'octubre del 2013. Aquests encontres són de periodicitat anual i constitueixen un espai de pregària i de reflexió sobre diversos aspectes de la fe cristiana protagonitzats per laics i acollits per la comunitat del monestir a iniciativa del seu abat, el P. Josep Alegre. El llibre aplega les ponències de Rosa Maria Boixareu, Joan-Andreu Rocha i les comunicacions de Yolanda Otal, Tomàs Gamarra i Marco Schorlemmer.

Moment de la presentació del llibre

L'acte va començar amb unes paraules del filòsof i teòleg Francesc Torralba Roselló, professor de la Universitat Ramon Llull i director de la càtedra Ethos. En el decurs de la seva intervenció va glossar a grans trets l'esperit i la finalitat d'aquesta mena de trobades anuals, a banda d'explicitar el sentit de dedicar-ne una a la importància de la Bíblia en l'espiritualitat i en la teologia cristiana.

Tot seguit va parlar el doctor Andreu Ibarz Mellado, director general de la Fundació Blanquerna i també docent de la universitat Ramon Llull. Va comentar una per una les ponències i comunicacions del llibre tot valorant-les molt positivament i recomanant la seva lectura i reflexió en diversos àmbits.

Va cloure l'acte el P. Abat de Poblet que va glossar dos textos sobre la paraula de Ramon Llull i de Joan Maragall.

Cristòfol-A. Trepal

INVITACIÓ A LA LECTURA

Títol: 365 DÍAS PARA SER MÁS CULTO

Autors: David S. Kidder i Noah D. Oppenheim

Editorial: Círculo de Lectores (2006)

365 Días para ser más culto és una obra molt original. L'objectiu que es proposen els autors és obrir la porta al coneixement amb una proposició senzilla: llegir una pàgina cada dia durant un any. Inviten el lector a seguir les pautes del directori religiós, el llibre de capçalera, que es llegeix en despertar i abans d'anar a dormir. Els autors intenten habitar els lectors amb textos atractius per donar a conèixer o recordar fets que són del coneixement universal.

La metodologia consisteix a dividir les àrees en set dies, com la setmana; així, doncs, els dilluns llegirem Història, els dimarts Literatura, els dimecres Arts Plàstiques, els dijous Ciència, els divendres Música, els dissabtes Filosofia i els diumenges Religió. En acabar la pàgina trobarem un epígraf, titulat "altres dates d'interès", on s'aporten dades significatives per seguir aprofundint. Cada un dels set temes han estat supervisats per doctors en les diverses matèries.

El llibre comença agraint a tots els col·laboradors el treball realitzat, tot reconeixent que és una obra col·lectiva, en la qual han treballat molts professionals. La confecció dels temes ha estat redactada per escriptors especialistes i, tal com hem dit abans, revisats per doctors. En aquest mateix apartat també ens facilita la direcció per conèixer totes les fonts consultades (www.theintellectualdevotional.com).

A la introducció ens explicaran la manera de llegir els capítols i ens animaran a exercitar aquestes lectures regularment, a fi de mantenir-nos mentalment en forma, escapant de la quotidianitat i endinsant-nos en el noble regne del saber. En acabar l'obra, els autors ens feliciten pel viatge i ens repton a continuar estudiant per estimular el cervell i enfortir l'ànima. Un consell que nosaltres, els lectors, de ben segur agraiem, per l'immens plaer que produeix aquesta lectura.

(Lina Zulueta)

Títol: KAHANI. CUENTOS DE MUJERES PAKISTANÍES

Autor: Aamer Hussein

Editorial: Editorial Popular (2007)

Kahani és un terme de la llengua urdú que significa 'històries' i és, exactament, el que aquest llibre és: una antologia d'històries narrades per escriptors pakistaneses. Els escrits estan emmarcats en el temps entre els anys seixanta i vuitanta del segle passat i narren la vida que es desenvolupa a Pakistan.

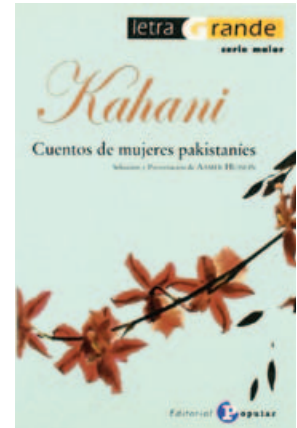
Aamer Hussein, escriptor i crític literari, ha recopilat narracions d'autores femenines que tenen un passat cultural comú, ja siguin hindús, siks o musulmanes, i ha seleccionat les faules més representatives de les autores. Al final de cada conte ens mostra una petita cita amb la història personal i el valor literari de cada una d'elles.

L'antologia s'inicia explicant els fets polítics que van marcar la història de l'Índia i el Pakistan. La divisió del subcontinent la van declarar al mateix temps que aconseguen la seva respectiva independència del Regne Unit. L'alegria per aconseguir la llibertat aviat s'ofegà per la divisió del país, que fins aleshores havia estat una única nació. Aquesta divisió obligà la població a mobilitzar-se i va provocar una de les migracions més grans de la història de la humanitat. Ciutadans musulmans havien d'anar al Pakistan i els hindús a l'Índia. La migració resultà ser un trànsit terriblement dolorós. En tots els contes que conformen el llibre veurem com aquestes escriptores narren experiències basades en aquest fet tan desastrós, amb conseqüències que duren fins als nostres dies.

Kahani recull tretze contes creats per deu escriptores sensibles, que amb una estructura de conte i una estètica modernista ens expliquen la realitat social que viuen en llurs països. Els temes que aborden són la realitat de la dona en la societat arcaica i patriarcal que pateixen la pobresa que molt sovint es converteix en misèria, el classisme que persegueix els més desafavorits i la maternitat viscuda des de diverses òptiques.

Llegir un text com Kahani és endinsar-se en una altra realitat. La quotidianitat que ens presenta és difícil i les dificultats enreden qualsevol aspecte de la vida. Les autores expressen molt bé què significa una decisió secessionista d'origen políticoreligiós tan profunda que fins i tot la llengua transmet el sentiment d'incomprensió. L'urdú i l'hindi són dues llengües que es consideren variants d'una mateixa llengua. En el registre col·loquial els parlants s'entenen. Tanmateix en la forma culta la llengua hindi utilitza termes del *nagari* (sànskrit) i l'urdú de l'àrab-persa. Tot i així comparteixen tants punts comuns que els lingüistes la denominen hindustaní.

L'urdú, que va néixer al nord de l'Índia, avui és la llegua nacional de Pakistan i l'hindi és llegua oficial, a més de l'anglès, a l'Índia. Encara que comparteixen una historia comuna i parlen una mateixa llegua, l'odi ha dividit aquests pobles i ha originat una dolorosa realitat que pateixen milions de persones.

(Lina Zulueta)

**Títol: VAL MÉS EDUCAR. CONSELLS ALS PARES,
A FAVOR DEL SENTIT COMÚ**

Autora: Gregorio Luri

Editorial: Pòrtic (2014)

Gregorio Luri (1955) va néixer a Azagra, Navarra, i viu al Masnou des de 1979. Va exercir de mestre, posteriorment es va llicenciar en Ciències de l'Educació i es va doctorar en Filosofia. La segona part de la seva vida professional ha transcorregut en centres de Secundària fins a la seva jubilació. D'altra banda és pare i avi. Tot plegat fa que Gregorio Luri, per vida, per experiència professional i per aventura intel·lectual posseeixi un perfil únic i incomparable a casa nostra per parlar d'educació amb una autoritat especial. A més ha publicat un quinzena de llibres de filosofia i pedagogia entre els quals cal destacar *L'escola contra el món* (2008) o bé *Per una educació republicana. Escola i valors* (2012).

Fins fa ben poc la paternitat i la maternitat eren actes naturals i gairebé fortuïts. De ser pare i mare se n'aprenia per mitjà de l'experiència quotidiana. Es disposava d'unes pautes heretades i viscudes de l'educació rebuda en la generació anterior i, en la mesura del que es podia, se seguia el que anomenem, a falta de millor nom, "el sentit comú". Avui ser pare i mare és, en general, una decisió presa a consciència i, fins i tot, sovint planificada al detall. Això, entre d'altres raons, ha desembocat en una mena d'obsessió per la formació contínua de la paternitat i en una exacerbació de la responsabilitat i de l'angúnia que crea en els pares una pressió constant tenyida de por al fracàs. Gregorio Luri vol combatre aquesta obsessió i postula un retorn al sentit comú, tant pel que fa als errors que com a pares es puguin cometre, com en relació a principis intemporals tals com no sobreprotegir els infants, resistir-se a complaure'ls en tot moment perquè callin, dotar de normes la convivència familiar, etc. I, en el fons, es tracta que, passi el que passi, no hi ha res més important en l'educació que l'amor recíproc.

També és cert que avui ser pare és més difícil que no pas abans. Internet i el mòbil —esplèndids progressos tecnològic— poden dificultar la informació sobre els actes i relacions dels fills així com el seu accés a tot tipus d'informació. També ha caigut el consens que abans hi havia entre l'escola, la societat i els pares. Abans llençar un paper a terra era amonestat, com a mínim, tant pel mestre com per la família i per les persones del carrer... També hi havia consens sobre la inoportunitat de dir paraulotes... Lamentablement ara això ja no és així i ens hem d'acostumar a sobreviure-hi...

Luri passa revista a la necessitat de disciplina i els seus límits, a l'escola, a la relació entre pares i pantalles d'iPads, mòbils i ordinadors, al rol dels pares i a potenciar els valors. I tot ho fa amb exemples i amb un to suau d'ironia que fa que els capítols del llibre es llegeixin amb tanta atenció i interès com si es tractés d'una novel·la apassionant.

Amb tot Gregorio Luri evita impartir lliçons morals. Més aviat al contrari: amb humor i una certa mordacitat convida a la reflexió sobre l'art d'educar, des dels petits hàbits fins als principis morals. Com diu en la seva contraportada: es tracta d'aprendre a preocupar-se menys per poder educar millor. Un bon llibre per regalar a pares novells, a pares preocupats per gestionar l'adolescència dels seus fills i, fins i tot, a avis que s'enfronten a l'estimulant tasca de col·laborar en l'educació dels seus nets.

(Cristòfol-A. Trepal)

HISTÒRIA DE POBLET

Hi ha llibres que són interessants, altres necessaris, però molt pocs es poden considerar imprescindibles com ha estat la *Història de Poblet* d'Agustí Altisent, un llibre que ultrapassa a bastament la història d'un monestir per endinsar-nos en la del monacat. Un llibre que supera la història local, que no localista, per esdevenir un referent a l'hora de comprendre l'expansió, l'organització, el treball, l'economia i el domini territorial en la configuració d'un país.

Amb aquests antecedents no ha d'estranyar que l'Abadia de Poblet –amb el suport de la diputació de Tarragona i la universitat Rovira i Virgili– hagi decidit publicar-ne la segona edició revisada a cura de Maria Bonet i Octavi Vilà.

Aquesta edició es presenta amb un disseny un punt agosarat que va creixent en la mesura que hom avança en la lectura del llibre. La sobrecoberta, moderna, crida satisfactòriament l'atenció. Al seu interior, la presentació del text mostra unes lleugeres diferències i modifica el format al qual estem acostumats, però és una vegada superada la introducció i endinsats en la lectura dels capítols quan s'evidencia més clarament la mà dels dissenyadors en dos aspectes principals: la presentació de la

fotografia en color sobre fons negre, acompanyat del text amb lletra blava i quan les notes que aparentment haurien de ser a peu de plana s'incorporen al text en una mena de collage poc habitual.

Tornant a llegir la *Història de Poblet* hom s'adona cada vegada més com Agustí Altisent aconseguí, mercès al domini de la recerca científica i del llenguatge, fer una

obra que apropava la història del monestir de Santa Maria de Poblet tant al lector erudit com al científic, conciliant ambdues maneres d'aproximar-se a la història com només és al'abast d'un intel·lectual que, emprant de forma intel·ligent el coneixement, utilitzà un llenguatge rigorós que a hores d'ara, quaranta anys després, és manté fresc i amè.

En aquesta segona edició Maria Bonet i Octavi Vilà han tingut cura d'in-

corporar tant els resultats de la producció històrica posterior com del material i les correccions que el mateix autor anava recollint, amb l'objectiu d'ampliar o puntualitzar continguts de la primera edició.

Els editors també aporten un estudi que han titulat *Notes per a l'actualització de la Història de Poblet on*, al marge de donar testimoni de l'atenció que la historiografia més recent ha prestat a Poblet i de la incidència que aques-

Pàgines interiors de la nova edició del llibre

ta ha tingut en les publicacions pobletanes posteriors, presenten un estat de la qüestió actualitzat que es centra en aspectes com la comunitat de Poblet en els temps medievals, els canvis en l'organització cistercenca i en el propi monestir en temps moderns per acabar amb uns apunts sobre el conjunt monumental.

La *Història de Poblet* que es reedita revisada manté la sòlida tradició d'estudis del monestir: Finestres, Domènech i Montaner, Santacana, Masoliver, Torné o el mateix Altisent, però destaca per ser possiblement l'obra més científica de totes les publicades fins aquest moment, perquè es centra en les causes que expliquen allò que ha passat al mateix temps que integra allò que és singular en la història col·lectiva del país.

Potser ara que tenim altra vegada entre les mans la més encertada història del Poblet

medieval seria bo que algun historiador, en acabar els seus estudis de teologia, comencés a treballar en un nou volum que s'ocupés amb profunditat de les vicissituds del monestir a l'edat moderna i contemporània.

Poblet és un referent tant cultural com de lloc i aquest volum és una porta oberta per entendre un recinte on hi ha una comunitat que viu profundament la vida, de la mateixa manera que, manllevant encara de trascantó el sentit de les paraules de l'abat Alegre, qualsevol persona que s'aproximi al monestir de Poblet i a la seva història sentirà encara més emocions si abans ha tingut a les mans aquest llibre.

Jordi Rius

CREURE I SABER,

Revista del col·lectiu de professors universitaris cristians

<http://www.universitaties.cat/wordpress/wp-content/uploads/2014/10/Revista-CREURE-I-SABER-def.pdf>

<http://www.universitaties.cat/wordpress/wp-content/uploads/2015/01/CreureSaber-02.pdf>

L'octubre del 2014 va néixer, de la mà d'un col·lectiu de professors universitaris cristians, la revista digital *Creure i Saber*. Una revista que agafa el lema de Sant Anselm *Fides quaerens intellectum*, la fe que busca l'entendiment. La publicació es vol anar fent amb professors universitaris i amb alumnes amb ganes de pensar i raonar la seva recerca personal i professional. Un projecte que vol ser una contribució més a poder compatibilitzar el saber amb un cristianisme propositiu, que vol deixar de banda el judici i el prejudici contra el món de la ciència i el saber, que vol fer-lo compatible, i que vol ser llevat dins la massa encara que, com el gra de mostassa, sigui una proposta senzilla. L'objectiu inicial de la revista és realitzar un recorregut sobre el Credo, intentant preguntar-nos què significa tot el que afirmem en aquesta oració on els cristians professem la nostra fe.

Per a l'equip que edita la revista la Universitat és el lloc del saber, de formar-se, d'ajudar a formar-se. Les ciències han permès a la humanitat fer passos de gegant en pro d'una major humanització. La raó, però, que no viu autocentrada pot discernir per ella mateixa els límits del seu coneixement: hi ha àmbits de la realitat que no li pertocuen, que se li escapen. Ho deia Eugenio Trías: la filosofia arriba a definir el límit de la seva pròpia activitat. Més enllà del límit no podem afirmar ni negar res. Les grans preguntes hi són, i no se'n van per més aplicacions de mòbil que apareguin i per més sinapsis que anem *mapejant*. Explicar, tanmateix, els elements nuclears de la fe cristiana amb un llenguatge que pugui ser comprensible

en el món d'avui i alhora compatible amb la racionalitat científico-tècnica no és gens fàcil. Malgrat tot, aquest és el repte que, amb senzillesa i voluntat de servei, han endegat els seus impulsors.

La revista està dirigida per Maria del Mar Galceran i Francesc Grané. El Consell Editorial està format pels professors Teo Mellen, Cristòfol-A. Trepal, Mercè Amat, Marta Burguet, Ricard Casadesús, Josep Otón, Josep Mª Solà i Javier Velasco. S'ha buscat un disseny atractiu, que dona primacia a la forma artística, creat per Manon Pueller.

La revista, de periodicitat trimestral, ha editat fins ara tres números: el primer porta per títol *Què vol dir creure?* El segon *Què és la fe?* I el darrer *Què vol dir creure en Déu?*

En la revista es contempen dues parts diferenciades. Una primera part consta de tres o quatre articles breus sobre el tema enunciat al títol; en una segona part s'ofereixen recursos didàctics per a poder ser utilitzats a les aules universitàries o en d'altres col·lectius. Aquests recursos contempen des de propostes de llibres, fins a cançons, obres d'art o pel·lícules.

La revista, de subscripció gratuïta, es distribueix telemàticament a través de la web www.universitaties.cat o a través del correu electrònic per als subscriptors. Aquells que desitgin subscriure-s'hi poden adreçar un correu electrònic a: creureisaber@gmail.com

Mar Galceran

INFORMACIÓ DEL MONESTIR DE POBLET

HORARI DE CULTES

FESTES DE PRECEPTE

5,15 h. MATINES
7,30 h. LAUDES
10 h. MISSA CONVENTUAL
13 h. MISSA PER AL POBLE
18 h. MISSA VESPERTINA
19 h. VESPRES I EXPOSICIÓ
21 h. COMPLETES I SALVE

DIES FEINERS

5,15 h. MATINES
7 h. LAUDES
8 h. MISSA CONVENTUAL
18,30 h. VESPRES (15/9 al 14/6)
19 h. VESPRES (15/6 al 14/9)
20,30 h. COMPLETES I SALVE (15/9 al 14/6)
21 h. COMPLETES I SALVE (15/6 al 14/9)

HORARIS DE VISITA AL MONESTIR (Les visites són sempre guiades)

- **Hivern (del 13 d'octubre al 15 de març):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 17:30
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Primavera (del 16 de març al 14 de juny):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Estiu (del 15 de juny al 14 de setembre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 18:00
- **Tardor (del 15 de setembre al 12 d'octubre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30

*EL MONESTIR NO ES VISITA ELS DIES DE NADAL, SANT ESTEVE I CAP D'ANY.
REIS, DIJOUS I DIVENDRES SANT I DILLUNS DE PASQUA, TANCAT A LA TARDA.*

TELÈFONS, FAX I CORREUS ELECTRÒNICS:

MONESTIR-COMUNITAT: Tel. 977 870 089 – Fax: 977 871 762

WEB MONESTIR DE POBLET: www.poblet.cat

MONESTIR: info@poblet.cat

ADMINISTRACIÓ: admin@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 260)

HOSTATGERIA INTERNA: hostatgeriadepoblet@gmail.com

ARXIU TARRADELLAS: atarradellas@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 234)

HOSTATGERIA EXTERNA: Tel. 977 871 201 – Fax: 977 870 537

hostatgeria@poblet.cat // gerencia@poblet.cat // comptes@poblet.cat // escolarestaurant@poblet.cat

CONSERGERIA (GUIES MONESTIR): Tel. i Fax: 977 870 254 – visita@poblet.cat

TRESORERIA GERMANDAT: jjosepdeharo@yahoo.es

WEB FUNDACIÓ DE POBLET. www.fundaciopoblet.org – secretaria@fundaciopoblet.org

